

MP 2000:12

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

1001128029

Medieprogrammet

Gy2000

Programmål, kursplaner, betygskriterier och kommentarer

TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ

plan

Skolverket

Pedagogiska biblioteket

REF

Eab

Exl

Medieprogrammet

Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer

Beställningar till:
Fritzes Kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08-690 91 90
Orderfax: 08-690 91 91
E-post: order.fritzes@liber.se
Internet: www.fritzes.se

Medieprogrammet
Upplaga 1
ISBN 91-38-31682-X
Omslagsillustratör: Kari Modén
Grafisk formgivning: Pangea design AB
© Skolverket och Fritzes
Tryck: Centraltryckeriet Borås 2000

Innehåll

Inledning 5

Målstyrning 6

Nationella styrdokument 6

Lokala styrdokument 7

Programmålets syfte 8

Programmål (SKOLFS 1999:12) 9

Kommentarer till programålet 12

Samverkan med arbetslivet 13

Medieprogrammets struktur 15

Programstruktur i sammandrag 15

Valbara kurser 16

Projektarbete 17

Individuellt val 17

Gymnasiepoäng 18

Hur hänger allt ihop? 19

Att tänka programinriktat 20

Skolverkets föreskrifter och allmänna råd om kurser i gymnasieskolans nationella program 21

Medieprogrammet SKOLFS 2000:1 bilaga 1 och 13 21

Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygs- kriterier för kurser i medieprogrammet 24

Kursplaner och betygs-kriterier 24

Poängplan 170

Inledning

Förändringar i omvärlden leder till att krav ställs på förändringar inom skolan. För att möta dessa krav har de nationella styrdokumenten delvis fått ett förändrat innehåll jämfört med tidigare. Programmålen är skrivna på ett annat sätt, med en längre sammanhängande text som tydligare beskriver programmets karaktär och uppbyggnad. Samtidigt som programmålen och skolans ansvar gjorts tydligare har alla kursplaner bearbetats och moderniserats.

Att ompröva och förändra är själva drivkraften i systemet med målstyrning och resultatansvar och något helt nödvändigt i ett samhälle som utvecklas i allt snabbare takt. Kunskapens innehåll och volym påverkas av omvärlden.

Förändringar som påverkar skolan sker på många områden i samhället. Yrkeslivet i dag kräver flexibilitet och nya kompetenser. Gränserna mellan olika yrken suddas ut och nya verksamhetsområden uppstår. Den internationella handeln ökar liksom människors rörlighet över nationsgränserna. Detta är förändringar som ställer högre krav på språkfärdigheter och kunskaper om andra människors livsvillkor, politik, kultur och religion. Miljöfrågor har fått en ökad betydelse och ingår nu i ett bredare perspektiv kopplat till ekonomiska, sociala och kulturella frågor. Utbildning i miljöfrågor ses som avgörande för att er hållbar utveckling och förbättra människors förmåga att lösa miljö- och utvecklingsfrågor. Den tekniska utvecklingen är explosionsartad och vi kan idag bara ana de möjligheter som finns i informationstekniken.

I det här programhäftet finns program mål, kursplaner och betygskriterier för medieprogrammet. Utifrån programmet ges också kommentarer till de nationella styrdokumenten, sambandet mellan dem och hur de kan anpassas till verksamheten på skolorna.

Målstyrning

Nationella styrdokument

Skolans kunskapsuppdrag kommer till uttryck i skollag, läroplaner, program mål, kursplaner och betygskriterier. Dessa styrdokument utgör en helhet och skall läsas tillsammans. Kursplanernas mål skall läsas mot bakgrund av läroplan och program mål och de kunskapskvaliteter som beskrivs i betygskriterierna återfinns i kursplanernas mål. Styrdokumenten fyller vart och ett för sig en funktion. Tillsammans uttrycker de också en gemensam syn på program och ämnen. Denna grundsyn skall komma till uttryck i undervisningen. Skolan skall också arbeta i enlighet med de grundläggande värden som finns uttryckta i barnkonventionen och andra internationella överenskommelser.

De nationella styrdokumenten är bindande föreskrifter som måste följas.

- *Skollagen* är stiftad av riksdagen och innehåller de grundläggande bestämmelserna om utbildningen i alla skolformer och anger också övergripande mål och riktlinjer för utbildningen.
- *Läroplanen* fastställs av regeringen och anger skolans värdegrund och grundläggande riktlinjer och mål. Läroplanen är uppdelad i olika huvudområden, t.ex. kunskaper och elevernas ansvar och inflytande. För vart och ett av dessa huvudområden anger läroplanen mål samt riktlinjer för arbetet. Målen är av två slag, dels mål som skolan skall sträva efter att eleverna når, dels mål som skolan skall se till att alla elever kan uppnå.
- *Programmål* för varje program fastställs också av regeringen och ger en sammanfattande beskrivning av programmet och förklarar hur detta program skiljer sig från andra. Programmålet är utgångspunkt för planeringen av utbildningen i sin helhet och för planeringen av undervisningen i de enskilda kurserna.
- *Kursplanerna* fastställs av Skolverket och konkretiserar läroplan och program mål samt anger målen för utbildningen i varje enskilt ämne. För vissa ämnen anger kursplanen vilka mål utbildningen skall sträva mot. För yrkesämnena finns i stället kursmål som har en liknande uppgift. För alla kurser finns dessutom preciserat de

mål som varje elev skall ha uppnått efter avslutad kurs. Samtliga mål är avsedda att anpassas till lokala villkor. Målen är vida och skall inte sätta någon gräns för elevens kunskapsutveckling. Allt för detaljerade mål skulle minska utrymmet för lärarna att fatta beslut både när det gäller undervisningens utformning och bedömningen av elevernas kunskaper. Ansvaret för att organisera och genomföra arbetet, t.ex. val av stoff och arbetsmetoder faller på lärare och elever. De lokala förutsättningarna har stor betydelse för hur kunskapsmålen konkretiseras och tillämpas.

- *Betygskriterierna* fastställs av Skolverket och anger kännetecknen på de kunskapskvaliteter som skall bedömas för de tre betygsstegen G, VG och MVG. Det betyg eleven får skall avspegla hur väl eleven har tillägnat sig och utvecklat dessa kvaliteter, men också bredden på elevens kunskaper. Betygskriterierna skall läsas tillsammans med Mål att sträva mot respektive Mål för kursen och Mål att uppnå. I det lokala översättningsarbetet skall hänsyn tas till det stoff och de arbetssätt som förekommer på den enskilda skolan.

Lokala styrdokument

De styrdokument som skall finnas på den lokala nivån är skolplanen, den lokala arbetsplanen och den individuella studieplanen.

- *Skolplanen* konkretiserar statens uppdrag till kommunen att sköta de obligatoriska och frivilliga skolorna. Kommunen bestämmer i skolplanen vilka resurser som skall användas, hur skolan skall organiseras, hur lokalerna skall se ut, vilken personal som skall finnas och också andra villkor som är avgörande för arbetet så att målen kan nås. Kommunen skall i skolplanen visa hur verksamheten skall utvecklas och förändras på kort och lång sikt och hur målen i de nationella måldokumenterna skall uppnås i just den kommunen. Kommunen skall också kontinuerligt följa upp och utvärdera skolplanen.
- *Den lokala arbetsplanen* visar hur den enskilda skolan vill organisera sin verksamhet, reflektera över den, utvärdera den och förändra den. Den skall visa hur mål i de nationella styrdokumenterna liksom mål i den kommunala skolplanen skall uppnås. En lokal arbetsplan skall vara ett levande styrdokument som kontinuerligt följs upp och utvärderas. Rektor ansvarar för att en lokal arbetsplan upprättas.
- *Individuell studieplan* skall upprättas för varje elev. I den skall det stå vilket program och vilka kurser eleven valt. Det skall också framgå om eleven följer ett fullständigt, utökat eller reducerat program. Den individuella studieplanen skall kontinuerligt följas upp.

Programmålets syfte

För varje gymnasieprogram finns mål som formulerar programmets sammanhållande idé. Programålet ger en helhetsbild av programmet ifråga och skall sätta sin prägel på såväl kärnämnen som karaktärsämnen och den arbetsplatsförlagda utbildningen (APU).

Programålet skall garantera att programmets olika delar hänger samman och bildar en helhet. Dess uppgift är att sätta in kurserna i ett sammanhang och markera att kärn- och karaktärsämnen hör ihop.

Samma kärnämneskurser förekommer på alla program. Kursplanerna är desamma, men utformningen av undervisningen kan ske på olika sätt genom att stoff och metod varieras och anpassas till de olika programmen. A-kursen i engelska, för att ta ett exempel, kommer inte att se likadan ut på medieprogrammet som på hantverksprogrammet eller på samhällsvetenskapsprogrammet. Skälet till detta är att programmen har olika mål.

Sammanfattningsvis kan programmålen sägas ha följande uppgifter:

- tydliggöra helheten och sammanhanget i utbildningen
- ge information till elever och föräldrar om vad de kan förvänta sig av utbildningen
- vara underlag för lärares diskussioner om utbildningen och samordning av undervisningen
- vara ett redskap vid lärares och elevers gemensamma planering
- utgöra underlag i kommunikationen mellan skola och arbetsliv om bl.a. arbetsplatsförlagd utbildning
- ge handledare på arbetsplatsen förståelse för vad utbildningen syftar till
- vara en utgångspunkt för arbete med kursplaner och utvärdering

I programålet formuleras alltså själva idén bakom programmet. Här preciseras också vad skolan ansvarar för att eleverna skall kunna när de fullföljt sin utbildning.

Programmål (SKOLFS 1999:12)

MEDIEPROGRAMMET

Syfte

Medieprogrammet syftar till att ge grundläggande kunskaper inom området kommunikation samt till att ge en bred orientering inom hela medieområdet. Programmet syftar även till att ge en grund för ett fortsatt lärande i arbetslivet och för vidare studier.

Programmets karaktär och uppbyggnad

Tyngdpunkten i medieprogrammet är kommunikation i teori och praktik. Medieområdet är i ökande omfattning en viktig del av samhället och kunskap om kommunikation via bild, text och ljud behövs inom många olika verksamheter och på olika nivåer. Utbildningen ger förståelse och erfarenhet av kommunikation genom olika medier samt ger tillfälle att pröva och utveckla den egna förmågan att förmedla budskap. I utbildningen behandlas huvudsakligen masskommunikationen via medier. Insikter om kommunikation utvecklas i utbildningen genom att eleverna lär sig kommunicera budskap till olika mottagare. Förståelse av mediernas roll och förutsättningar skapas genom arbete med medietekniken. Hantering av medietekniken är med andra ord inte bara ett mål utan också ett pedagogiskt redskap.

Bild, text och ljud är byggstenar i utbildningen. Bilden som kommunikativ budbärare har en stor plats och bildkunskap i olika former har en viktig roll. Text representeras i utbildningen av skrivandet, som är en basfärdighet i flera medieformer. Ljud har en nära koppling både till talad text och till rörliga bilder inom radio- och TV-området. Multimedia, där bild, text och ljud samverkar i en helhet, är en teknik som ingår i utbildningen.

För att kunna möta den snabba tekniska utvecklingen ger utbildningen en bred kompetens där såväl teoretisk som teknisk förståelse poängteras. Den ger också en bred bas av kunskaper både i kärnäm-

nen och grundläggande medieämnen och skapar en grund för fortsatt lärande inom de aktuella yrkesområdena.

Datorn är ett dagligt verktyg inom mediaområdet och kunskaper i att använda den moderna informationstekniken är något som utvecklas i varje del av utbildningen. Inom flera av de verksamhetsområden, som programmet utbildar för, ingår uppgiften att påverka en mottagare med olika slags budskap. Därför genomsyras utbildningen av ett etiskt perspektiv. En stark internationell anknytning är utmärkande för mediaområdet. Det internationella perspektivet präglar därför utbildningen.

Språkliga färdigheter i svenska och engelska är centrala i utbildningen. Språket är ett redskap för kommunikation, men också för reflektion och lärande. I utbildningen utvecklas en analytisk förmåga, en bred språklig repertoar och en förståelse av att språket måste anpassas efter kommunikationssituationen. En samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen är nödvändig för att utbildningen skall utveckla den kombination av kompetens som efterfrågas i arbetslivet.

Miljöperspektivet präglar utbildningen både vad gäller fysisk och psykosocial arbetsmiljö och förutsättningar för en ekologiskt hållbar utveckling.

Den snabba tekniska utvecklingen inom mediaområdet ställer stora krav på utbildningen samt dess anknytning till arbetslivet. Den arbetsplatsförlagda utbildningen har en central betydelse för att skapa helhet. Den ger färdighetsträning och ökar förståelsen för den yrkesverksamhet som programmet förbereder för. Den ger också förtrogenhet med normer och krav i arbetslivet.

Medieprogrammet har två nationella inriktningar: medieproduktion och tryckteknik.

Skolans ansvar

Skolan skall ansvara för att eleverna vid fullföljd utbildning:

- har förmåga att i några medieformer med hjälp av relevant teknik gestalta budskap och beskriva idéer, händelser och förhållanden,
- kan välja medium, utrustning och material utifrån kvalitetsaspekter, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har utvecklat förmågan att på ett fantasirikt sätt överföra idéer till praktiskt fungerande produkter i ett professionellt sammanhang,
- har kunskap om sambanden mellan de olika leden i produktionsprocessen och kraven på kvalitet i vart och ett av dessa,
- kan analysera sina metoder och sitt arbetsresultat utifrån de etiska regler som gäller inom mediaområdet,
- kritiskt kan granska värderingar och attityder i mediernas budskap

samt problematisera förhållandet mellan människor, medier och samhälle,

- har förmåga att diskutera och ta ställning till etiska frågor och förhållningssätt som rör yrkesutövningen,
- kan kommunicera på svenska och engelska med sikte på behovet i yrket, samhällslivet och vidare studier,
- kan använda informations- och kommunikationsteknik inom verksamhetsområdet,
- har kunskaper om faktorer som påverkar hälsa och säkerhet och har kännedom om hur arbetsmiljöfrågor hanteras inom berörda verksamheter samt kan verka för en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö,
- har insikt om hur kretsloppstänkande kan tillämpas samt hur resurs- och energihushållning kan användas inom de verksamheter som utbildningen berör,
- har kännedom om de bestämmelser och internationella överenskommelser som gäller för området.

Kommentarer till programmålet

Kärnan i medieprogrammet är kommunikation i teori och praktik. Byggstenarna är text, bild och ljud. Utbildningen ger grundläggande kunskaper om hur man gestaltar och förmedlar ett budskap så att det väcker intresse hos mottagaren. Eleverna får inblick i olika medieformer, för att sedan fördjupa sig inom ett område.

Arbete med medieproduktion kräver i regel fortsatta studier. Medieprogrammet förbereder för fortsatta studier inom expo, foto, information, journalistik, reklam men också för studier inom ett vidare samhällsvetenskapligt område. Elever som valt inriktningen tryckteknik har goda chanser att få arbete efter avslutad gymnasieutbildning. Behovet av offsettryckare är stort.

Eftersom medieprogrammet handlar om kommunikation i vid bemärkelse kan utbildningen vara lämplig även för den som vill bli t.ex. lärare, polis eller arbeta inom kultursektorn. Förmåga att strukturera och presentera ett material på ett informativt och engagerande sätt är viktig i många sammanhang.

Media och kommunikation är dynamiska områden. När tekniken utvecklas förändras produktionsmetoder och yrkesroller. Den som är verksam i branschen måste vara inställd på att hela tiden bredda och fördjupa sitt kunnande. Medieproduktion är så gott som alltid ett lagarbete där personer med olika typ av kompetens arbetar – ofta under tidspress – för att nå så bra resultat som möjligt. Det förutsätter att alla inblandade tar ansvar, både för sin egen arbetsinsats och för produktionen som helhet. En reporter och en fotograf som skall leverera en tidningsartikel måste planera och diskutera tillsammans före och under arbetets gång. Eftersom undervisningen på medieprogrammet bygger på att eleverna deltar i en produktionsprocess blir samverkan mellan och inom yrkesområden naturlig.

Mediearbete är en process som sällan löper problemfritt. Stoff skall samlas in, sovras, struktureras och formges, innan resultatet kan presenteras i form av en affisch, artikel, elektronisk signal, tv-sändning eller utställningsmonter. Undervisningen i medieproduktion

blir samtidigt undervisning i en rad andra ämnen. Den förbereder dessutom för ett yrkesarbete som till stora delar består av problemlösning. En elev som fått i uppdrag att göra ett radioinslag om ett viktigt kommunalt beslut måste skaffa sig kunskaper om den kommunala beslutsgången. Hon måste samla in fakta och bakgrundsmaterial. Hon skall förbereda intervjuer, gräva i arkiv och kontrollera sina källor. Eventuellt måste hon sätta sig in i kommunens budget och läsa en rapport på engelska. Därefter skall hon sammanställa och presentera sitt inslag.

Eftersom förutsättningarna kan förändras under arbetets gång är det nödvändigt att vara flexibel och idérisk. Arbetet sker ofta under tidspress, för det mesta finns en deadline som skall hållas. Läsaren skall ha sin tidning till morgonkaffet. I en direktsändning måste allting klaffa. Konsumenten bryr sig inte om att förberedelserna varit komplicerade; de kräver en produkt som fungerar. Stress är ett vanligt problem i mediebranschen. Många av medieprogrammets kurser aktualiserar frågor om arbetsmiljö och säkerhet.

Programmets gemensamma kurser ger en bred orientering om hela medieområdet och utgör en grund för elevernas fördjupning inom t.ex. bild, ljud eller textkommunikation. Den tekniska utvecklingen går snabbt inom de flesta medieområden. Samtidigt som eleverna lär sig att göra intervjuer med papper och penna som enda verktyg skall de behärska datorn som arbetsredskap. De skall också känna till hur den digitala tekniken kan utnyttjas vid t.ex. bildhantering och layout.

Massmedier spelar stor roll i dagens samhälle. De flesta människor ägnar flera timmar om dagen åt att läsa, lyssna eller titta på olika medier. Den som behärskar redskapen för kommunikation, t.ex. skriver i tidningen, leder program i TV eller utformar reklam, har makt att påverka och skapa opinion. Medieprogrammets elever skall vara medvetna om sitt ansvar. De skall vänja sig vid att reflektera över sin egen roll och över det budskap de medverkar till att sprida. Frågor om yttrandefrihet och demokrati har en naturlig plats på programmet.

Samverkan med arbetslivet

Utbildningen i skolan och den arbetsplatsförlagda utbildningen utgör tillsammans en helhet som motsvarar programmets mål. Den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen är viktig för att knyta ihop teori och praktik. Elevens erfarenhet från arbetsplatsen kan på olika sätt utnyttjas i skolan och vice versa.

På medieprogrammet omfattar APU minst 15 veckor. Medieprogrammet ger inblick i en rad yrkesområden. Genom att uppleva en arbetsplats från insidan lär sig eleven något om hur miljön kan se ut,

vilka krav som ställs och vad arbetet innebär. Det kan också bli lättare att göra sitt yrkesval. För somliga elever blir APU en språngbräda mot arbetslivet.

Eleven som kommer till sin APU-plats skall veta vad som förväntas av honom eller henne. På motsvarande sätt måste handledaren på arbetsplatsen vara klar över den arbetsplatsförlagda utbildningens roll i utbildningen och vad eleven skall få ut av den i arbetslivet. Fungerande APU förutsätter en dialog mellan skola och arbetsliv. Samverkan kan ske på olika sätt, exempelvis genom yrkesråd eller programråd. Det väsentliga är att företrädare för arbetslivet får tid och tillfälle att diskutera den arbetsplatsförlagda utbildningens mål och utformning tillsammans med lärar- och elevrepresentanter. När dialogen fungerar medför den vinster för alla parter. För den enskilde eleven och handledaren är det viktigt att läraren besöker APU-platsen för att på olika sätt ge sitt stöd.

Mötet med yrkesverksamma personer är viktigt för medieprogrammets elever, även när det inte sker inom APU. Att följa produktionen på ett medieföretag kan vara värdefullt. Det ger en uppfattning om vilka arbetsvillkor som gäller och om hur det kan gå till när en idé skall omsättas till färdig produkt.

Medieprogrammets struktur

Medieprogrammet

Kärnämnen	750	Karaktärsämnen	100	Inriktning	400	Valbara kurser	250-350	Individuellt val	300
Svenska/svenska som andraspråk A + B	200	Arbetsmiljö och säkerhet	50	Medieproduktion	400	<i>Exempel på kurser som kan erbjudas:</i>	Samtliga kurser från medieprogrammets inriktningar		
Engelska A	100	Datorkunskap	50	<i>Ett av följande alternativ:</i>		Filmkunskap	50		
Matematik A	100	Mediekommunikation A	100	Expo A-C	400	Filosofi A	50		
Eстетisk verksamhet	50	Mediekunskap	100	eller		Projekt och företagande	50		
Idrott och hälsa A	100	Medieprod. A	200	Fotografisk bild A-C	400	Grafisk illustration	100		
Naturkunskap A	50	Multimedia A	100	eller		Grafisk miljö- och kvalitetsteknik	50		
Religionskunskap A	50			Grafisk kommunikation A-C	400	Historia B	100		
Samhällskunskap A	100			eller		Ljudteknik A	50		
				Ljudmedier A-C	400	Ljudteknik B	50		
				eller		Mediekommunikation C	100		
				Rörlig bild A-C	400	Medieproduktion B	100		
				eller		Multimedia B	100		
				Textkommunikation A-C	300	Psykologi A	50		
				Mediekommunikation B	100	Tryckteknik D	100		
				Inriktning		<i>Kurser som skall erbjudas:</i>			
				Tryckteknik	500	Engelska B	100		
				Grafisk kommunikation A	100	Historia A	100		
				Tryckteknik A	100	Matematik B	50		
				Tryckteknik B	100				
				Tryckteknik C	200				

Föreskrifter om vilka kurser som ingår i programmet finns i SKOLFS 2000:1

Programstrukturen för medieprogrammet visar programmets olika delar. Bestämmelsen återfinns i SKOLFS 2000:1 bil. 13 (se sid. 21). Översikten ger en bild av programmets uppbyggnad, men visar inte i vilken ordning kurserna skall läsas. Här framgår vilka kurser som är obligatoriska för alla elever. Utöver kärnämnen, som är desamma på alla program, är de gemensamma kurserna obligatoriska. De gemensamma kurserna ger en bred generell grund för programmet.

Medieprogrammet har två nationella inriktningar: medieproduktion och tryckteknik.

Inriktningen medieproduktion ger förberedande utbildning inom

en rad yrkesområden. Eleven kan sedan fortsätta till vidare studier eller börja en anställning med möjlighet till internutbildning. Inriktningen erbjuder fördjupning inom något av områdena expo, fotografisk bild, grafisk kommunikation, ljudmedier, rörlig bild eller textkommunikation och mediekommunikation. Inom samtliga områden utvecklar eleven både praktiska och teoretiska kunskaper.

Varje kommun bestämmer själv vilka alternativ man skall erbjuda. Avgörande är vilken kompetens som finns på skolan och i närområdet.

Inriktningen tryckteknik är yrkesförberedande och ger grundläggande kunskaper i offsettryckning. Tryckare är ett gammalt hantverksyrke. Idag kännetecknas det trycktekniska området av en snabb teknisk utveckling.

Valbara kurser

Hur utrymmet valbara kurser skall användas förklaras i Skolverkets Allmänna råd om valbara kurser som återfinns i SKOLFS 2000:1 bilaga 13. (Se sidan 21.)

I 5 kap. 17 § gymnasieförordningen (1992:394) anges att eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av valbara kurser och att styrelsen för utbildningen beslutar om vilka valbara kurser som skall erbjudas inom respektive nationellt program. Av 1 kap. 2 § samma förordning följer att en valbar kurs skall vara förenlig med programmålen. Här meddelar Skolverket allmänna råd om hur det valbara utrymmet kan utnyttjas.

Det valbara utrymmet kan utnyttjas på flera olika sätt för att tillgodose kravet på breddning och fördjupning. En möjlighet är att skapa kurspaket eller profileringar som man låter eleverna välja mellan. En annan möjlighet är att låta elever fritt välja från ett urval av kurser. Kombinationer av kurspaket och fritt valda kurser kan också tänkas.

Nedanstående uppräknings av valbara kurser är endast exempel på kurser som passar som valbara. Det finns både andra nationella kurser och lokala kurser som också kan vara lämpliga. Generellt gäller att de kurser som förekommer i inriktningarna på ett visst program bör vara valbara för elever som går på andra inriktningar inom samma program.*

** Se sidan 23.*

Medieprogrammet kan utformas på olika sätt beroende på hur de valbara kurserna kombineras. Engelska B, Matematik B och Historia A skall erbjudas alla elever på programmet.

De valbara kurserna kan användas för att bredda eller fördjupa inriktningarna. T.ex. kan den som valt att inrikta sig mot fotografisk bild lägga till kursen Grafisk kommunikation A och Textkommunikation A för att få en kompetens som omfattar foto, text och layout.

Möjligheten att välja inriktning och kurser är ett led i strävan att

öka elevernas trivsel och motivation. Valfriheten lägger ett ansvar på skolan att se till att eleverna väljer sådana kurskombinationer att programmet uppfylls.

Projektarbete

Varje program innehåller ett projektarbete. Det innebär att eleven utför ett större självständigt arbete inom ett kunskapsområde som ligger inom programmålet ram. Projektarbetet skall utveckla elevens förmåga att ta ansvar för hela processen från idé och planering till färdig produkt. Bedömningen skall baseras på elevens insats och kunskapsutveckling under hela projektarbetet, inte bara på slutprodukten.

Individuellt val

Utöver de valbara kurserna gör eleven ett individuellt val. Här är det tillåtet att utan hänsyn till programmet välja bland de kurser som finns i kommunen.

Gymnasiepoäng

Gymnasiepoängen visar omfattningen av en kurs. En fullständig utbildning på ett nationellt eller specialutformat program omfattar 2 500 poäng. Den normala studietiden är tre år, eller ca 100 veckor, vilket innebär 25 poäng per vecka. En veckas heltidsstudier motsvarar således i genomsnitt 25 gymnasiepoäng. Detta har varit utgångspunkt när kurserna poängsatts. Poängen är alltså inte en beräkning av undervisningstiden. En och samma kurs kan t.ex. ha helt olika undervisningstid på olika program.

För att eleverna skall säkras en *minimnivå* av läroledd undervisning finns det en garanterad undervisningstid. Den garanterade undervisningstiden är 2 150 undervisningstimmar om 60 minuter för elever på det estetiska programmet, naturvetenskapsprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet och 2 370 undervisningstimmar för övriga program. Hur undervisningstiden fördelas på ämnen och kurser svarar skolhuvudmannen för.

Olika elever behöver olika lång tid på sig för att nå kursernas utbildningsmål. Studierna behöver därför organiseras på olika sätt för olika elever. Det är skolhuvudmannens ansvar att ge sådana förutsättningar att alla elever når upp till målen i kurserna.

Skolhuvudmannen skall också kunna redovisa hur varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid. Av den *individuella studieplanen* skall framgå hur elevens garanterade undervisningstid fördelas.

I gymnasieförordningen finns en definition av *undervisningstid*. Där sägs att undervisningstid är tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning.

Hur hänger allt ihop?

Programmålet signalerar att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke skall komma till uttryck i programmets samtliga kurser. Eleverna skall uppfatta sin utbildning som en helhet.

Men programmet väcker frågor: Vad innebär det konkret? Hur gör man för att uppnå det?

Färdiga svar på sådana frågor finns inte. Lärare och elever måste göra en egen tolkning av programmet, för att komma fram till hur man skall uppnå det. Inom ramen för programmet har man på varje enskild skola full frihet att bestämma hur de nationella målen skall uppnås. Det lokala friutrymmet lämnar plats för diskussion kring frågor som programmålen väcker.

För att utbildningen i landet skall vara likvärdig anger riksdagen, regeringen och Skolverket mål och riktlinjer för arbetet i skolan. Det gäller sedan för varje skola, att genom analys, reflektion och diskussion komma fram till vilket stoff och arbetssätt som passar bäst. Detta är en process som staten inte lägger sig i, utan som överlämnas till rektor, lärare och elever.

Det är varje skolas skyldighet att inom läroplanens ram se till att eleverna får så god utbildning som möjligt. Verksamheten kan se olika ut från skola till skola, men den skall alltid återspegla läroplanens intentioner. De grundläggande värden och kvaliteter som läroplanen uttrycker skall prägla hela kedjan av styrdokument, dvs. programmål, kursplaner och betygskriterier.

Betygskriterierna kräver ett lokalt översättningsarbete. Kriterierna anger kunskapskvaliteter på olika nivåer. Det högre betygssteget omfattar också kunskapskraven som anges för det lägre. Därför är kriterierna ofta färre på högre nivåer.

Kursplanen anger vilka kurser som ingår i ett ämne, mot vilka mål undervisningen skall sträva och vilka mål en elev minst skall ha uppnått för att bli godkänd. Några förkunskapskrav finns inte längre i kursplanerna. Avgörande är att eleverna har de kunskaper som behövs, inte på vilket sätt kunskaperna har inhämtats.

Ämnestexterna beskriver ämnets karaktär, och diskuterar hur ämnet är kopplat till läroplan och programmål. När det gäller kärnäm-

nena har fler kurser än tidigare försetts med Mål att sträva mot. Även yrkesämnena presenteras med texter om ämnets syfte, karaktär och uppbyggnad. Ämnestexterna fungerar som vägledning och redskap när lärare och elever skall planera undervisningen. Det förutsätter att varje skola gör sin egen tolkning av texterna. Mål att sträva mot visar vilka kunskaper som eleven skall utveckla – dock utan att ange något tak för utvecklingen.

Att tänka programinriktat

För att programmet skall fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen skall sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, då känns undervisningen meningsfull av eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målen för respektive program i åtanke. Både i programmålen och i kärnämnenas kursplaner finns mål som säger att elevens studieinriktning skall påverka utformningen av kärnämneskurserna. Karaktärsämnesläraren, å sin sida, måste visa på vilka möjligheter till samverkan som finns. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna.

Det finns olika sätt att integrera kärnämnen och karaktärsämnen. Populärt brukar man tala om infärgning. Man låter då karaktärsämnen bidra med innehåll till undervisningen i kärnämnen. Vid medieproduktion behövs kunskaper av olika slag; ämnesgränser existerar inte. En tidning innehåller texter som behandlar olika ämnen och som är formulerade på olika sätt. Om en elev skall skriva en artikel om vindkraft blir samarbete naturligt mellan svenska, naturkunskap, foto och grafisk form. Matematiska kunskaper behövs för att räkna ut kostnaden för en produktion. Bildkomposition bygger i viss mån på matematik. På detta sätt kan medieämnet bli en mötesplats för olika ämnen.

Skolverkets föreskrifter och allmänna råd om kurser i gymnasieskolans nationella program

Medieprogrammet (MP) SKOLFS 2000:1 BILAGA 1 och 13

Kärnämnescurser 750 gymnasiepoäng

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Svenska/	Svenska A	SV1201	100
	Svenska B	SV1202	100
Svenska som andraspråk	Svenska som andraspråk A	SVA1201	100
	Svenska som andraspråk B	SVA1202	100
Engelska	Engelska A	EN1201	100
Matematik	Matematik A	MA1201	100
Idrott och hälsa	Idrott och hälsa A	IDH1201	100
Samhällskunskap	Samhällskunskap A	SH1201	100
Religionskunskap	Religionskunskap A	RE1201	50
Naturkunskap	Naturkunskap A	NK1201	50
Estetisk verksamhet	Estetisk verksamhet	ESV1201	50

Gemensamma karaktärsämneskurser 600 gymnasiepoäng

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Arbetsliv	Arbetsmiljö och säkerhet	ARL1201	50
Datoranvändning	Datorkunskap	DAA1201	50
Mediekommunikation	Mediekommunikation A	MDK1201	100
	Mediekunskap	MDK1204	100
Medieproduktion	Medieproduktion A	MPR1201	200
Multimedia	Multimedia A	MUM1201	100

Kurser i inriktningarna

Medieproduktion 400 gymnasiepoäng (MPME)

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Ett av följande alternativ: Expo	Expo A	EXPO1201	100
	Expo B	EXPO1202	100
	Expo C	EXPO1203	200
eller Fotografisk bild	Fotografisk bild A	FBL1201	100
	Fotografisk bild B	FBL1202	100
	Fotografisk bild C	FBL1203	200

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
eller Grafisk kommunikation	Grafisk kommunikation A	GKO1201	100
	Grafisk kommunikation B	GKO1202	100
	Grafisk kommunikation C	GKO1203	200
eller Ljudmedier	Ljudmedier A	LJUM1201	100
	Ljudmedier B	LJUM1202	100
	Ljudmedier C	LJUM1203	200
eller Rörlig bild	Rörlig bild A	RBL1201	100
	Rörlig bild B	RBL1202	100
	Rörlig bild C	RBL1203	200
eller Textkommunikation	Textkommunikation A	TEXK1201	100
	Textkommunikation B	TEXK1202	100
	Textkommunikation C	TEXK1203	100
Mediekommunikation	Mediekommunikation B	MDK1202	100

Tryckteknik 500 gymnasiepoäng (MPTT)

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Grafisk kommunikation	Grafisk kommunikation A	GKO1201	100
Tryckteknik	Tryckteknik A	TRYK1202	100
	Tryckteknik B	TRYK1203	100
	Tryckteknik C	TRYK1204	200

Kurser som skall erbjudas inom utrymmet för valbara kurser

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Engelska	Engelska B	EN1202	100
Historia	Historia A	HI1202	100
Matematik	Matematik B	MA1202	50

Allmänna råd om valbara kurser 250–350 gymnasiepoäng

I 5 kap. 17 § gymnasieförordningen (1992:394) anges att eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av valbara kurser och att styrelsen för utbildningen beslutar om vilka valbara kurser som skall erbjudas inom respektive nationellt program. Av 1 kap. 2 § samma förordning följer att en valbar kurs skall vara förenlig med programmålen. Här meddelar Skolverket allmänna råd om hur det valbara utrymmet kan utnyttjas.

Det valbara utrymmet kan utnyttjas på flera olika sätt för att tillgodose kravet på breddning och fördjupning. En möjlighet är att skapa kurspaket eller profileringar som man låter eleverna välja mellan. En annan möjlighet är att låta elever fritt välja från ett urval av kurser. Kombinationer av kurspaket och fritt valda kurser kan också tänkas.

Nedanstående uppräknig av kurser är endast exempel på kurser

som passar som valbara. Det finns både andra nationella kurser och lokala kurser som också kan vara lämpliga. Generellt gäller att de kurser som förekommer i inriktningarna på ett visst program bör vara valbara för elever som går på andra inriktningar inom samma program.

Exempel på kurser som kan erbjudas inom utrymmet för valbara kurser

Ämne	Kurs	Kurskod	Poäng
Arbetsliv	Projekt och företagande	ARL1202	50
Engelska	Engelska C	EN1203	100
Filosofi	Filosofi A	FS1201	50
Grafisk kommunikation	Grafisk illustration	GKO1204	100
Historia	Historia B	H1202	100
Kulturhistoria	Filmkunskap	KUH1201	50
Mediekommunikation	Mediekommunikation C	MDK1203	100
Medieproduktion	Medieproduktion B	MPR1202	100
Multimedia	Multimedia B	MUM1202	100
Musikproduktion	Ljudteknik A	MUPR1203	50
	Ljudteknik B	MUPR1204	50
Psykologi	Psykologi A	PS1201	50
Tryckteknik	Grafisk kvalitets- och miljöteknik	TRYK1201	50
	Tryckteknik D	TRYK1205	100

Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i medieprogrammet

KURSPLANER OCH BETYGSKRITERIER

Arbetsliv 26

Arbetsmiljö och säkerhet 27

Datoranvändning 29

Datorkunskap 30

Engelska 32

Engelska A 35

Engelska B 38

Estetisk verksamhet 41

Estetisk verksamhet 42

Expo 44

Expo A 45

Expo B 47

Expo C 49

Fotografisk bild 51

Fotografisk bild A 53

Fotografisk bild B 55

Fotografisk bild C 57

Grafisk kommunikation 59

Grafisk kommunikation A 61

Grafisk kommunikation B 63

Grafisk kommunikation C 65

Historia 67

Historia A 70

Idrott och hälsa 72

Idrott och hälsa A 74

Ljudmedier 76

Ljudmedier A 78

Ljudmedier B 80

Ljudmedier C 82

Matematik 84

Matematik A 88

Matematik B 91

Mediekommunikation 94

Mediekommunikation A 96

Mediekommunikation B 98

Mediekunskap 100

Medieproduktion 102

Medieproduktion A 104

Multimedia 107

Multimedia A 109

Naturkunskap 111

Naturkunskap A 113

Religionskunskap 115

Religionskunskap A 118

Rörlig bild 120

Rörlig bild A 122

Rörlig bild B 124

Rörlig bild C 126

Samhällskunskap 128

Samhällskunskap A 131

Svenska 133

Svenska A 138

Svenska B 140

**Svenska som
andraspråk 143**

Svenska som andraspråk A 147

Svenska som andraspråk B 150

Textkommunikation 153

Textkommunikation A 155

Textkommunikation B 157

Textkommunikation C 159

Tryckteknik 161

Tryckteknik A 163

Tryckteknik B 165

Tryckteknik C 167

**Valbara kurser finns på
bifogade cd-rom**

Ämnen

■ Ämne: Arbetsliv

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet arbetsliv syftar till att ge kunskaper om arbetsliv och arbetsmiljö samt till att skapa förståelse för arbetsmiljöns betydelse för individens, företagets och samhällets utveckling. Ämnet syftar även till att ge goda förutsättningar för att aktivt kunna påverka och skapa bra arbetsförhållanden. Utbildningen syftar också till att stimulera intresset för entreprenörskap, företagande och projekt som arbetsform samt till att skapa beredskap inför ett föränderligt arbetsliv.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

De snabba förändringarna i näringsliv och samhälle ställer allt större krav på individernas förmåga till omställning, förnyelse och utveckling. Arbetsmarknaden går mot förändrade arbetsorganisationer och ökad förekomst av entreprenörskap. Långa, trygga anställningsförhållanden ersätts av projektanställning, eget företagande och kombinationer av olika anställningsformer. För att förstå förändringar i omvärlden och kunna sätta dessa i relation till den egna situationen krävs kunskaper. Kunskaper som kan omsättas till praktisk handling och som skapar tilltro till den egna förmågan ger goda förutsättningar för att påverka arbetssituationen och för att tillsammans med andra utveckla bra arbetsförhållanden.

I ämnet arbetsliv ingår kurserna *Arbetsmiljö och säkerhet* samt *Projekt och företagande*. Kurserna bygger inte på varandra utan kan läsas var för sig. De kan integreras med varandra och med andra kurser inom programmet.

Kursen *Arbetsmiljö och säkerhet* behandlar arbetsmiljö och arbetsmiljöns betydelse, liksom vikten av att förebygga psykisk och fysisk ohälsa. I kursen ingår även frågor om säkerhet och hur man förebygger person- och egendomsskador samt om vad som inte är tillåtet att utföra och vilka risker som finns i samband med elarbete och elutrustning. Kursen förekommer som gemensam eller valbar kurs inom samtliga program med yrkesämnena.

Kursen *Projekt och företagande* behandlar projekt som arbetsform för utveckling och förnyelse inom arbetslivet. Kursen tar även upp entreprenörskap och företagande samt former för kontakter med företag, myndigheter och organisationer. I kursen ingår även hur projekt planeras, finansieras och marknadsförs samt möjlighet till erfarenhet av verksamhet i företagsform. Kursen förekommer som gemensam eller valbar kurs inom samtliga program med yrkesämnena.

■ **Ämne:** Arbetsliv

Kurs: Arbetsmiljö och säkerhet

Kurskod: ARL1201

Poäng: 50

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskaper om lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet med inriktning mot valt verksamhetsområde. Kursen skall även ge förståelse för arbetsmiljöns betydelse för individ, företag och samhälle. Kursen skall ge kunskaper om hur man kan påverka sin egen och andras arbetsmiljö för att förhindra psykisk och fysisk ohälsa och hur man medverkar till att skapa goda arbetsförhållanden.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap om hur sociala kontakter, samarbete, inflytande och personlig utveckling påverkar människors hälsa och arbetsförmåga

ha kunskap om hur fysisk och psykisk arbetsmiljö och arbetsorganisation har betydelse för individ, företag och samhälle

kunna vidta åtgärder vid olycksfall och förstå betydelsen av förebyggande åtgärder och rehabilitering

kunna utföra vissa enkla elarbeten och kunna arbeta på ett ur säkerhet lämpligt sätt inom valt verksamhetsområde

ha grundläggande kunskaper om brand- och brandbekämpning

känna till och kunna tillämpa lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven ger exempel på faktorer som påverkar arbetsmiljö och hälsa samt tillämpar lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet i sitt arbete.

Eleven bedömer risker för olycksfall, brand och arbetsskador samt medverkar aktivt till god och säker arbetsmiljö.

Eleven utför med handledning vissa enkla elarbeten och tillämpar regler om elsäkerhet.

Eleven utför första hjälpen vid ett fingerat olycksfall.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven beskriver arbetsmiljöns betydelse för hälsa och arbetsförmåga och diskuterar olika förslag på hur arbetsmiljö och säkerhet kan förbättras.

Eleven medverkar aktivt till att skapa och utveckla goda arbetsförhållanden.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven beskriver och bedömer en fysisk och psykosocial arbetsmiljö samt föreslår förbättringar och motiverar sina ställningstaganden.

Eleven beskriver samband mellan arbetsorganisation och psykisk hälsa samt bedömer en fysisk och psykosocial arbetsmiljö och föreslår förbättringar.

■ Ämne: Datoranvändning

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet datoranvändning syftar till att ge förutsättningar för att använda programvaror och datorutrustning i olika typer av arbetsuppgifter inom vald studieinriktning såväl i kärnämnen som i karaktärsämnen. Ämnet syftar till att utveckla förmågan att använda IT som hjälpmedel för ett aktivt kunskapssökande och utforskande arbetssätt. Ämnet syftar också till att ge kunskap om hur datorer används i arbetslivet inom yrkesområden som den valda studieinriktningen kan leda till. Ämnet syftar dessutom till att ge en övergripande bild av utvecklingen inom datorområdet.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Användningen av datorer har ökat mycket snabbt inom de flesta av arbets- och samhällslivets områden. Datorer används för kommunikation, produktionsstyrning, övervaknings- och säkerhetssystem, vid sökning, bearbetning och lagring av information, i samband med vetenskapligt, administrativt och konstnärligt arbete och på en mängd andra sätt. Datoranvändningen har förändrat och skapat nya produktionsprocesser och yrken. Yrkesroller och gränser mellan yrken och yrkeskompetenser förändras kontinuerligt på grund av datorteknikens utveckling. Datoranvändningen rör också frågor om juridik, etik och demokrati, t.ex. upphovsrätt, yttrande- och informationsfrihet och människors rätt till integritetsskydd.

Av den framtida datoranvändaren kommer därför att krävas såväl en kreativ hållning till datorteknologins möjligheter och användningsområden som medvetenhet om juridiska och demokratiska aspekter av teknologin.

Kunskaper om utrustning, programvaror och datorteknikens olika användningsområden är idag en förutsättning för deltagande i arbets- och samhällsliv. Ämnet datoranvändning ger de grundläggande förutsättningarna för den fortsatta kunskapsutvecklingen.

I ämnet finns en kurs, *Datorkunskap*. En rad kurser i andra ämnen bygger på Datorkunskap. I dessa kurser kan kunskaperna förstärkas, breddas och fördjupas. Kunskaperna kan också fördjupas genom att de tillämpas i sitt sammanhang inom olika ämnen. Kursen Datorkunskap förutsätter att grunderna inhämtats i grundskolan. Kursen är gemensam i de flesta gymnasieprogram.

■ **Ämne: Datoranvändning**

Kurs: Datorkunskap

Kurskod: DAA1201

Poäng: 50

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskaper om persondatorer och nätverk samt färdigheter i att använda programvaror i samband med olika slags arbetsuppgifter inom vald studieinriktning. Kursen skall utveckla färdigheter i att söka och hantera information på internet/intranet. Kursen skall dessutom ge kunskaper om datasäkerhet samt om lagstiftning och ergonomi- och miljöfrågor inom dataområdet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kännedom om persondatorer och nätverk samt om miljöfrågor som är förknippade med datoranvändning

kunna använda programvaror för textbehandling, layout, grafisk presentation, registerhantering, kalkylering och informationssökning med inriktning mot vald studieinriktning

ha kännedom om arbetslivets datoranvändning inom studieinriktningen

kunna använda flertalet tjänster på internet/intranet och kunna söka och hantera information med ansvar och omdöme samt känna till de säkerhetsaspekter som är förknippade med dessa tjänster

ha kunskap om datasäkerhet och lagstiftning som har betydelse för datoranvändning samt ha kännedom om etiska och demokratiska aspekter av datorteknologin

ha kunskap om ergonomi och kunna anpassa sin arbetsplats så att arbetsskador undviks samt kunna ta ställning i övriga miljöfrågor inom området.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven använder med viss handledning olika standardprogramvaror med inriktning mot vald studieinriktning.

Eleven ger exempel på områden i arbetslivet där datorer har stor betydelse.

Eleven diskuterar datasäkerhet samt etiska demokratiska aspekter på dataanvändning.

Eleven förklarar betydelsen av en korrekt utformad datorarbetsplats.

Eleven söker med viss handledning upp information ur olika datakällor.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför sina arbetsuppgifter med omdöme och noggrannhet.

Eleven finner lösningar på egen hand och visar säkerhet i sin programhantering.

Eleven visar ett kritiskt förhållningssätt till information via internet.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför sina arbetsuppgifter självständigt och når snabbt avsett resultat.

Eleven anpassar sin arbetsinsats till den aktuella situationen samt analyserar och bedömer resultat samt åtgärdar avvikelser.

Eleven granskar och värderar information med utgångspunkt i tillförlitlighet, lagstiftning och etik.

■ Ämne: Engelska

Ämnets syfte

Engelska är modersmål eller officiellt språk i ett stort antal länder, förmedlar många vitt skilda kulturer och är dominerande kommunikationsspråk i världen. Förmåga att använda engelska är nödvändig vid studier, vid resor i andra länder och för sociala eller yrkesmässiga internationella kontakter av olika slag. Ämnet engelska har därför en central roll i den svenska skolan. Utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga och sådana språkkunskaper som är nödvändiga för internationella kontakter, för en alltmer internationaliserad arbetsmarknad och för att kunna ta del av den snabba utveckling som sker genom informations- och kommunikationsteknik samt för framtida studier. Utbildningen i engelska har dessutom som syfte att vidga perspektiven på en växande engelsktalande omvärld med dess mångskiftande kulturer.

Utbildningen i engelska skall dessutom leda till att språket blir ett redskap för lärande inom olika kunskapsområden. Alla elever behöver även förmåga att på egen hand bygga vidare på sina kunskaper efter avslutad skolgång. Ämnet syftar därför också till att eleven skall vidmakthålla och utveckla sin lust och förmåga att lära sig engelska.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i engelska sträva efter att eleven

utvecklar sin förmåga att kommunicera och interagera på engelska i skiftande sammanhang kring varierande frågor och i olika situationer,

fördjupar sin förståelse av engelska som talas i olika delar av den engelskspråkiga världen och förbättrar sin förmåga att tillgodogöra sig sådant innehåll som förmedlas i olika medier,

utvecklar sin förmåga att delta i samtal, diskussioner och förhandlingar och på ett nyanserat sätt uttrycker egna åsikter och bemöter andras,

utvecklar sin förmåga att tala välstrukturerat och med anpassning till ämne och situation,

fördjupar sin förmåga att läsa, förstå och kritiskt reflektera över texter på sakprosa och facktexter inom egna intresse- och kompetensområden eller inom studieinriktningen,

förbättrar sin förmåga att med god behållning läsa skönlitteratur

på engelska och reflektera över texterna ur olika perspektiv,
förfinar sin förmåga att uttrycka sig i skrift i olika sammanhang
samt utvecklar sin språkliga medvetenhet och kreativitet,
utvecklar sin förmåga att analysera och bearbeta språket mot allt
större tydlighet, variation och formell säkerhet,
reflekterar över levnadssätt, kulturtraditioner och samhällsförhål-
landen i engelskspråkiga länder samt utvecklar fördjupad förståel-
se och tolerans för andra människor och kulturer,
tar allt större ansvar för att utveckla sin språkliga förmåga.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Det engelska språket och olika kulturyttringar från engelskspråkiga länder finns lätt tillgängliga i det svenska samhället. Eleverna stöter idag på många varianter av engelska utanför skolan. De möter engelska i skiftande sammanhang: i teve, i filmer, i musikens värld, via internet och datorspel, i läsning av texter och vid kontakter med engelsktalande. Ämnet engelska ger en bakgrund till och ett vidare perspektiv på de samhälls- och kulturyttringar som eleverna omges av i dagens internationella samhälle. I ämnet ingår både att granska det innehåll som språket förmedlar och att språkligt dra nytta av det rika och varierade utbud av engelska som ungdomar och vuxna möter utanför skolan.

Engelska bör inte delas upp i separata moment som lärs in i en given turordning. Både yngre och äldre elever berättar och beskriver, diskuterar och argumenterar, även om det sker på olika sätt, på olika språkliga nivåer och inom olika ämnesområden.

De olika kompetenser som ingår i en allsidig och kommunikativ förmåga har sin motsvarighet i ämnets struktur. Till dessa hör förmågan att behärska språkets form, dvs. vokabulär, fraseologi, uttal, stavning och grammatik. I ämnet utvecklas även kompetensen att bilda språkligt sammanhängande helheter vilka efter hand i fråga om innehåll och form allt bättre anpassas till situation och mottagare. När de egna språkkunskaperna inte räcker till behöver eleven kompensera detta genom att använda strategier som omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk. Förmågan att reflektera över likheter och skillnader mellan egna kulturella erfarenheter och kulturer i engelsktalande länder utvecklas hela tiden och leder på sikt till förståelse för olika kulturer och interkulturell kompetens. En ytterligare kompetens är medvetenhet om hur språkinläring går till.

Ämnet engelska är uppdelat i tre kurser.

Engelska A är en bred kurs som bygger på grundskolans utbildning eller motsvarande kunskaper. Kursen motsvarar steg 5. Eleven fort-

sätter att bygga upp förmågan att kommunicera på engelska i olika situationer. Kursen skall öka elevens tilltro till den egna språkliga förmågan i engelska. Kursen ger tillfälle till läsning för glädje, kunskaper och kulturkännedom. Engelska A är en kärnämneskurs.

Engelska B bygger på Engelska A och motsvarar steg 6. Kursen har en mer analytisk inriktning. Perspektiven vidgas ytterligare mot språkanvändning i varierande och komplicerade situationer. Kännedomen om engelskspråkig kultur fördjupas. Engelska B är gemensam kurs på de estetiska, naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och tekniska programmen.

Engelska C bygger på Engelska B och motsvarar steg 7. Kursen förbereder för yrkesarbete eller högskolestudier med engelska som arbetsredskap. I kursen finns möjlighet att använda engelska i projektarbete och arbeta med att formulera mål, välja och motivera arbetsmetod, formulera och genomföra en arbetsplan samt att utvärdera och på olika sätt presentera resultatet av ett arbete. Engelska C är en valbar kurs.

■ **Ämne:** Engelska

Kurs: Engelska A

Kurskod: EN1201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

förstå tydligt tal, från olika regioner, om ämnen som inte är helt obekanta

vilja, våga och kunna utan förberedelse delta i samtal om bekanta ämnen och utbyta information, personliga åsikter och erfarenheter

kunna efter förberedelse muntligt informera om eller beskriva ett ämnes- eller intresseområde och visa prov på anpassning av språket efter situationens krav

kunna läsa och tillgodogöra sig texter med varierat sakinnehåll, särskilt sådana texter som anknyter till studieinriktningen eller egna intresseområden

kunna läsa och förstå lättillgänglig skönlitteratur och genom litteraturen förvärva kunskaper om kulturtraditioner i engelskspråkiga länder

kunna formulera sig i skrift för att informera, instruera, argumentera och uttrycka känslor och värderingar samt ha förmåga att bearbeta och förbättra den egna skriftliga produktionen

ha kunskap om samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i engelskspråkiga områden och kunna använda dessa kunskaper för att jämföra kulturer

kunna medvetet använda och utvärdera inlärningssätt som befrämjar inläringen

kunna självständigt hämta information från olika källor samt bearbeta och strukturera den information som tagits fram.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven tillgodogör sig innehållet också i regionalt färgad engelska när språket talas i lugnt tempo i vardagliga situationer.

Eleven utbyter i samtal information och åsikter och eleven lyckas med olika strategier lösa språkliga problem.

Eleven uttrycker sig muntligt med tydligt och klart uttal och anpassar i någon mån sitt talade språk både till informella och något mera formella sammanhang.

Eleven tillägnar sig huvudinnehållet i tydliga texter på sakprosa, facktexter och skönlitteratur samt tillgodogör sig detaljer vid en noggrannare läsning.

Eleven skriver med klart och tydligt språk, såväl personligt hållna meddelanden, berättelser och reflexioner som sammanfattningar som har att göra med egna intressen och egen studieinriktning.

Eleven beskriver det engelska språkets ställning i världen samt gör, på grundval av kunskaper om samhällsförhållanden, seder och bruk i områden där engelska talas, jämförelser med egna kulturella erfarenheter.

Eleven tar ansvar för att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete samt använder lämpliga hjälpmedel.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven tillgodogör sig huvuddrag och de flesta detaljer även i regionalt färgat tal när framställningen är tydlig.

Eleven inleder och upprätthåller samtal, inhämtar och ger information samt uttrycker egna åsikter på ett tydligt och lättfattligt sätt.

Eleven berättar, beskriver och förklarar med sammanhang inom egna intresse- och kompetensområden samt återberättar och sammanfattar muntligt ett välbekant stoff.

Eleven tillgodogör sig såväl huvuddrag som de flesta detaljer i tydliga texter på sakprosa och skönlitteratur samt vid noggrannare läsning även något svårare texter.

Eleven skriver brev, kommentarer och sammanfattningar till inhämtat stoff på ett tydligt och informativt sätt och med anpassning till några olika syften och mottagare.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven förstår och kommenterar både helhet och detaljer i tydligt, talat språk som varierar i tempo samt uppfattar olika nyanser i språket.

Eleven samtalar ledigt och med gott språkligt flyt i olika situationer samt uttrycker sig varierat i tal och anpassar sitt språk till ämne, situation och lyssnare.

Eleven drar vid läsning slutsatser om texters syfte, uppfattar åsikter och värderingar och tillgodogör sig såväl detaljer som huvudinnehåll.

Eleven skriver med sammanhang och variation, använder språkets ord och strukturer med säkerhet samt kommunicerar skriftligt med anpassning till olika mottagare.

Ämne:	Engelska
Kurs:	Engelska B
Kurskod:	EN1202
Poäng:	100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

förstå vad som sägs i längre sekvenser av sammanhängande tydligt tal som förmedlas direkt eller via medier och där innehållet kan vara obekant för eleven och av relativt teoretisk karaktär

kunna med språklig anpassning samtala om olika ämnen och ha förmåga att hålla ett samtal vid liv

kunna aktivt delta i diskussioner och kunna framföra och nyanserat bemöta argument

kunna muntligt, efter förberedelse, sammanhängande beskriva och tydligt förklara sådana företeelser som är av allmänt intresse, hör till intresseområdet eller till studieinriktningen

kunna muntligt och skriftligt sammanfatta och kommentera olika slags texter särskilt sådana som anknyter till intresseområden eller till studieinriktning

kunna läsa, sammanfatta och kommentera innehållet i längre skönlitterära texter

ha förmåga att skriftligt presentera ett innehåll på ett klart och väl strukturerat sätt samt kunna uttrycka sig varierat, personligt och med anpassning till mottagare och situation

ha grundläggande orientering om engelskspråkig litteratur från olika epoker

ha kunskaper om samtidsförhållanden, historia och kulturer i länder där engelska talas

kunna presentera aspekter av den egna kulturen och det egna landet med tanke på personer med en annan kulturell bakgrund

kunna utvärdera sitt arbete som ett led i att förändra och förbättra sitt lärande

kunna kritiskt granska och analysera information från olika källor.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven förstår innehållet i tydligt tal, även med dialektal färgning.

Eleven inleder och upprätthåller samtal, inhämtar och ger information, argumenterar samt uttrycker egna åsikter och bemöter på ett nyanserat sätt andras argument.

Eleven anpassar sin talade engelska till situation och mottagare samt uttrycker sig varierat och lättfattligt och använder på ett effektivt sätt olika strategier för att få kommunikationen att fungera väl.

Eleven uttrycker sig muntligt med gott uttal och tydlig intonation.

Eleven presenterar och kommenterar ett innehåll hämtat från olika intresse- och kompetensområden.

Eleven tillgodogör sig innehållet i texter på sakprosa samt med hjälpmedel även i svårare texter inom kända ämnesområden.

Eleven tillgodogör sig några samtidsromaner samt utdrag ur äldre skönlitterära verk.

Eleven uttrycker sig och interagerar skriftligt med sammanhang, struktur och allt större variation kring innehåll hämtat från ett flertal områden.

Eleven redovisar och kommenterar stoff från egna intressen och egen studieinriktning.

Eleven beskriver olika samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i områden där engelska talas, och använder denna bakgrund för att kommentera och diskutera skönlitteratur, film och musik samt facktexter av olika slag.

Eleven planerar, genomför och utvärderar sitt arbete på ett effektivt sätt.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven förstår såväl huvuddrag som detaljer även i regionala och sociala varianter av talad engelska när framställningen är tydlig.

Eleven anpassar sitt språk i informella och något mera formella samtal.

Eleven anpassar muntliga presentationer till olika situationer, uttrycker sig med variation och gott språkligt flyt.

Eleven tillgodogör sig även något svårare texter på sakprosa.

Eleven tillgodogör sig, kommenterar och jämför några samtidsromaner på engelska samt läser utdrag ur skönlitterära verk från olika epoker och sätter in dessa i ett sammanhang.

Eleven skriver nyanserat och variationsrikt.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven förstår och analyserar innehållet i tydligt tal i snabbt tempo även när det är regionalt färgat.

Eleven samtalar med god anpassning till olika situationer.

Elevens muntliga framställning kännetecknas av klarhet, precision och variation.

Eleven analyserar hur texter på olika sätt anpassas till syfte och mottagare.

Elevens skriftliga framställning kännetecknas av klarhet, precision och variation.

■ Ämne: Estetisk verksamhet

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet estetisk verksamhet syftar till att utveckla och stimulera elevens kreativitet och lust att använda estetiska uttrycksmedel för att uttrycka tankar, känslor och handlingar. Ämnet syftar även till att väcka intresse och förståelse av kultur och skapande verksamhet i ett vidare perspektiv.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i estetisk verksamhet sträva efter att eleven

genom estetisk verksamhet utvecklar sin fantasi och lust att uttrycka sig,

blir medveten om de estetiska uttryckens roll och användning samt stimuleras till eget skapande,

utvecklar sin känsla för estetiska värden och deras betydelse för individ och samhälle,

blir förtrogen med kulturverksamhet inom det estetiska området samt utvecklar sin förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser,

tillägnar sig kunskaper om och erfarenheter av estetisk verksamhet samt får möjlighet till kulturhistorisk allmänbildning.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Under årtusenden har högtstående kulturer kännetecknats av att de estetiska värdena beaktats och uppskattats. Byggnader, väggmålningar, konstföremål, klädedräkt, teater, musikinstrument och litteratur vittnar om gångna generationers intresse för det sköna och funktionella i livet. Även i dagens samhälle omges människan av konstnärliga och estetiska uttryck. Ämnet estetisk verksamhet ger en introduktion till olika estetiska verksamheter.

Estetisk verksamhet kan inriktas mot olika estetiska områden såsom bild, dans, musik, formgivning eller teater. I ämnet ingår skapande eller konstnärlig verksamhet, som även kan vara av gränsöverskridande karaktär, där olika estetiska uttrycksformer både kan blandas och utövas sida vid sida. Såväl traditionella konstnärliga metoder som nyare digitala för framställning av konstnärliga produkter kan ingå i ämnet. Också upplevelser och reflexion är en del av ämnet.

Ämnet omfattar kursen *Estetisk verksamhet* som är en kärnämneskurs.

■ **Ämne:** Estetisk verksamhet

Kurs: Estetisk verksamhet

Kurskod: ESV1201

Poäng: 50

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna uttrycka tankar eller idéer med något estetiskt uttrycksmedel

kunna reflektera över och diskutera sitt eget skapande

ha kunskap om olika konstnärliga uttryck och företeelser

kunna se anknytningen mellan estetisk verksamhet och den egna studieinriktningen.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven ger exempel på olika konstnärliga uttryck och företeelser.

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel för att gestalta en idé eller en tanke.

Eleven beskriver och kommenterar sitt eget skapande.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven diskuterar och tolkar olika konstnärliga uttryck och företeelser.

Eleven använder sina kunskaper inom något estetiskt uttrycksmedel på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven värderar sitt eget skapande.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel på ett personligt och kreativt sätt.

Eleven diskuterar, granskar kritiskt och bedömer resultatet av sitt eget arbete.

Eleven motiverar val av uttrycksätt och dess betydelse för slutresultatet.

■ Ämne: Expo

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet expo syftar till att ge grundläggande teoretiska och praktiska kunskaper i exponeringens uttrycksmöjligheter. Ämnet syftar även till att utveckla kreativitet och förmåga att analysera och bedöma olika typer av exponeringar.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Expo eller exponering innebär i detta sammanhang att visa upp eller ställa ut ett budskap, en produkt eller en tjänst. Ämnet omfattar butiks-, fönster- och utställningsexponeringar i informationssyfte eller i kommersiella sammanhang och i museimiljö. Mässan är ett mycket gammalt medium. Redan under antiken samlades människor för att visa upp de produkter de hade till försäljning. Exponering används som en viktig länk mellan producent och konsument. Även när det gäller att sprida informations- och propagandabudskap har olika exponeringar en viktig roll.

En utställning, en mässmonter eller en butiksexponering är en mötesplats för upplevelser. Exponeringar är mångdimensionella och erbjuder därför andra uttrycksmöjligheter än tvådimensionella medier. I en exponering ingår förutom föremål, även bild, text samt ofta ljud. Upplevelsen är avsedd att beröra flera sinnen samtidigt.

I ämnet expo ingår flera olika medieformer och medieuttryck. Därför krävs både teoretisk och praktisk kunskap inom olika områden. Den teknik som behövs för att på ett informativt och säljande sätt kunna visa upp ett utbud av varor eller tjänster är en del av ämnet.

Arbetet med exponeringar innebär ofta ett samarbete mellan personer med olika kompetenser. Att utveckla samarbetsförmåga är därför en del av ämnet. Att utveckla den språkliga förmågan, vilket även innefattar att använda relevanta facktermer, är också en viktig del av ämnet.

I ämnet ingår tre kurser.

Kursen *Expo A* ger en grundläggande kunskap i olika typer av butiks-, fönster- och utställningsexponeringar. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Kursen *Expo B* ger ökade kunskaper i skyltning och utställningar samt erfarenhet av produktion av mässor. Kursen bygger på *Expo A* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Kursen *Expo C* ger fördjupade kunskaper i skyltning och utställningar samt grundläggande kunskap om produktion av mässor. Kursen bygger på *Expo B* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

■ **Ämne:** Expo

Kurs: Expo A

Kurskod: EXPO1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskap i att analysera och praktiskt arbeta med olika typer av exponeringar. Kursen skall även ge kännedom om modern teknik som används i arbetslivet samt utveckla förmågan att arbeta med den tredimensionella formen på ett kreativt sätt.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

förstå hur samverkan mellan bild, ljud, ljus, text och föremål kan användas för att förstärka budskap och upplevelser

känna till den tekniska utrustningens funktioner och praktiska användning vid exponering

känna till exponeringens användningsområden och kunna utforma planskisser

ha grundläggande kunskaper i snabbtextning och tillverkning av handtextade skyltar och affischer samt ha erfarenhet av olika sätt att utforma och tillverka skyltar och orienteringstavlor

kunna skriva en text och med hjälp av modern teknik tillämpa grundläggande kunskaper i grafisk formgivning för olika typer av exponeringar

ha kännedom om färgens och belysningens betydelse vid exponeringar

ha erfarenhet av varuexponeringar samt av matchning och koordinering av varor för att uppnå önskad effekt

ha grundläggande kunskaper i att bygga upp olika typer av utställningar

ha kunskap om de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse vid arbete med exponeringar

ha kunskap om upphovsrättsbestämmelser och etiska regler som rör området.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utarbetar, med viss handledning, skisser och modeller samt bygger upp exponeringar så att budskap och upplevelser förstärks.

Eleven utformar olika typer av affischer, skyltar och orienteringstavlur såväl manuellt som med hjälp av dator och låter form och färg förstärka budskapet.

Eleven arbetar med hänsyn tagen till etik, miljö och säkerhet samt följer lagar och regler.

Eleven använder den tekniska utrustningens funktioner och möjligheter för att uppnå effekt.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför på egen hand, och i samarbete med andra, olika typer av exponeringar och tillämpar kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven ger exempel på hur samverkan mellan bild, ljud, ljus, text och föremål påverkar exponeringen.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven tar initiativ i arbetet och tar ansvar för resultatet samt väljer metoder och utrustning med hänsyn tagen till kvalitet och ekonomi.

Eleven kommunicerar olika former av budskap på för arbetsuppgifterna lämpliga sätt.

■ **Ämne:** Expo

Kurs: Expo B

Kurskod: EXPO1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskaper om exponeringens uttrycksmöjligheter och färdigheter i att arbeta med olika typer av exponeringar. Därutöver skall kursen ge kunskap om rumsbildningens möjligheter till suggestion, omväxling och pedagogisk tydlighet. Kursen skall ge kunskaper om och erfarenheter av den moderna teknik som används i arbetslivet i samband med exponeringar. Kursen skall också ge kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna på arbetet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

förstå utställningens, scenens och varuexponeringens uttrycksmöjligheter och kunna analysera olika typer av exponeringar utifrån innehåll och form

ha ökad kunskap om den tekniska utrustningens funktioner och praktiska användning vid exponeringar

ha ökad kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna på arbetet

ha kunskaper om exponeringar i skyltfönster och butikslokaler och kunna utforma perspektivskisser

kunna utforma och bygga utställningar och mässor samt miljöer för dessa, både två- och tredimensionella

kunna anpassa exponeringens utformning till olika målgrupper

ha kunskaper om färgens betydelse i olika exponeringssammanhang enligt färgsystemet NCS (Natural Color System)

ha grundläggande kunskaper i belysningsteknik för utställningar och andra exponeringar

ha ökade kunskaper i att presentera information för utställningar i grafisk form och i ljudform med hjälp av modern teknik

kunna bedöma kostnaden för en exponering samt vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram

ha fördjupade kunskaper om upphovsrätt samt kunna diskutera etiska frågor i samband med exponeringar

känna till olika yrkesroller i branschen och hur arbetet organiseras vid produktion av utställningar eller mässor.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven bygger med viss handledning olika typer av exponeringar och använder utställningens, scenens och varuexponeringens uttrycksmöjligheter med hänsyn till kvalitet, etik, miljö, säkerhet och givna kostnadsramar.

Eleven presenterar information såväl grafiskt som med hjälp av ljud och bild samt anpassar exponeringen till olika målgrupper.

Eleven redogör för hur arbetet organiseras vid olika typer av exponeringar samt för de olika yrkesrollerna i produktionen.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven arbetar med olika uttryckssätt och olika typer av exponeringar samt tillämpar kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven beskriver exponeringens verkningskraft och analyserar utställningars uppbyggnad och funktion.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven tar ansvar för hela arbetsprocessen från idé till färdig exponering och drar slutsatser utifrån sambandet mellan arbetsinsats, tid, kostnader och den färdiga exponeringens kvalitet.

Eleven använder facklitteratur för att öka sin kunskap och söka nya lösningar i sitt arbete.

■ **Ämne:** Expo

Kurs: Expo C

Kurskod: EXPO1203

Poäng: 200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om helheten i produktionsprocessen vid olika typer av exponeringar samt fördjupad kunskap om rumsbildningens möjligheter till suggestion, omväxling och pedagogisk tydlighet. Kursen skall också ge fördjupade kunskaper om och erfarenheter av modern teknik som används i arbetslivet samt ge teoretiska och praktiska kunskaper i kommersiell produktion av utställningar och mässor.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap om hela produktionsprocessen vid olika typer av exponeringar, från idé till färdig produkt, och kunna göra bedömningar och avvägningar mellan faktorer som tid, ekonomi, miljöbelastning, material och form

ha fördjupad kunskap om användningsområden för och egenskaper hos material och utrustning som används vid produktion av utställningar och mässor

ha fördjupade kunskaper i varuexponering samt matchning och koordinering av varor för att uppnå önskad effekt

kunna utforma tredimensionella modeller och skapa inredningar och miljöer för butiker och mässor samt ha praktisk erfarenhet av att bygga upp scener och miljöer för foto, film, video, teater, utställning och museum

ha fördjupade kunskaper i att med hjälp av modern teknik presentera information i grafisk form och ljudform samt ha kännedom om datorprogram för speciella ändamål, t.ex. prisskyltar

ha fördjupade kunskaper i färg- och ljussättning samt belysningsteknik.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven bygger upp olika exponeringar utifrån ett målgruppsperspektiv för att uppnå önskad effekt.

Eleven arbetar med hela produktionsprocessen från idé till färdig produktion och väljer utrustning, material och produktions sätt med hänsyn till miljö, ekonomi och användningsområde.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven bygger olika exponeringar på ett kreativt sätt och använder relevant teknik i arbetet.

Eleven använder färg, ljus och belysning för att förstärka budskapet och diskuterar alternativa lösningar.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven arbetar på ett professionellt sätt i hela produktionsprocessen från idé till färdig exponering och drar slutsatser utifrån sambandet mellan arbete, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet.

Eleven utnyttjar mediets verktyg och arbetar på ett nyskapande sätt i olika exponeringsformer.

■ Ämne: Fotografisk bild

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet fotografisk bild syftar till att ge praktisk och teoretisk kunskap om fotografiskt bildspråk, där tillämpningen av kunskaperna leder till olika typer av fotografiska produkter. Ämnet syftar även till att ge kunskap i att analysera och värdera olika typer av bilder, såväl enskilda bilder som bilder i ett större mediasammanhang. Ämnet syftar också till att utveckla kreativitet, social kompetens och problemlösningsförmåga i samband med fotografiskt bildberättande.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Den fotografiska bilden används inom ett stort antal områden: vetenskaps-, press-, dokumentär-, industri-, musei-, natur-, porträtt-, konst-, reklam- och modedefotografering.

Den traditionella kemiska fotograferingsprocessen har utvecklats och förfinats under mer än hundrafemtio år från det att Niépce med en åttatimmars exponeringstid fotograferade utsikten från sitt fönster till att man fångar bilden av vår jord från rymden med en Hasselbladskamera. Att sätta in bilden i ett historiskt perspektiv hjälper oss att analysera och förstå dagens bildspråk. Därför är kännedom om den kulturtradition som finns både i fotohistorien och övriga konsthistorien en del av ämnet.

Idag ersätts traditionell teknik av digital fototeknik, både vad gäller kameror och bildbehandling. Digital teknik kommer att vara dominerande i framtidens produktion, men traditionell kamera- och mörkrumkunskap kommer ändå att vara viktig framöver.

Det framväxande IT-samhället kommer i stor utsträckning att påverka morgondagens fotografer. Den fotografiska tekniken automatiseras alltmer och fotografisk bild kommer att ta större plats i samhället. För fotografen kommer detta att medföra nya arbetsområden. Elektroniska bilder publiceras på internet, digitala studior står i direktkontakt med tryckerier och digitala mörkrum är tillgängliga var man än befinner sig. Detta är nya arbetssituationer för dagens och morgondagens fotografer.

Att vara fotograf innebär ofta att ingå i ett större sammanhang och fotografen måste därför ha ett helhetsperspektiv på produktionsprocessen. Därför är det också en viktig kompetens att kunna samarbeta med människor som har andra specialkompetenser. Att kunna använda ett adekvat fackspråk blir då av betydelse. I ämnet ingår att öva språkliga och andra färdigheter som har med kommunikation och samarbete att göra. En fotografisk produktion kan också vara ett en-

samarbete från början till slut. Då ställs särskilt höga krav på organisationsförmåga, omdöme, disciplin och förmåga att arbeta självständigt.

I traditionell fotografisk teknik används olika typer av kemiska vätskor. För användaren är det viktigt att kunna hantera dessa på ett säkert sätt, för att inte riskera att skada sig själv eller miljön.

I ämnet fotografisk bild ingår tre kurser.

Kursen *Fotografisk bild A* behandlar grundläggande kunskaper i fotografering, mörkrumsarbete, bildanalys och bildberättande. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen Medieproduktion.

I kursen *Fotografisk bild B* fördjupas kunskapen i traditionell fotograferings- och mörkrumsteknik, analys och bildkomposition. Kursen behandlar färgfotografering, scannerteknik och digitalisering av fotografiska bilder. Kursen bygger på Fotografisk bild A och är en alternativ kurs inom inriktningen Medieproduktion.

I kursen *Fotografisk bild C* utvecklas bildberättandet, både vad gäller den svartvita bilden och färgbilden. Kursen innehåller också digital fotografering och bildredigering i datormiljö och ger fördjupad kunskap om elektronisk bild och internetarbete. Kursen bygger på Fotografisk bild B och är en alternativ kurs inom inriktningen Medieproduktion.

■ Ämne:	Fotografisk bild
Kurs:	Fotografisk bild A
Kurskod:	FBL1201
Poäng:	100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande förståelse av den fotografiska bildens berättarspråk. Den skall ge praktiska färdigheter i olika typer av fotografiskt arbete och utveckla förmåga till kreativt bildskapande. Kursen skall också ge kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna på fotografiskt arbete.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

- ha grundläggande färdigheter i fotografering och mörkrumsteknik
- ha erfarenhet av enklare ljussättning
- ha erfarenhet av att analysera den fotografiska bildens språk och uttrycksmöjligheter
- ha kunskap om den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och begränsningar
- ha kunskap om olika typer av fotografiskt material, dess egenskaper och användningsområden
- kunna arbeta på ett resurssnålt och ur skydds- och miljösynpunkt säkert sätt
- ha kunskap om upphovsrättsbestämmelser och etiska regler
- känna till hur man scannar in, korrigerar och bearbetar bilder i bildbehandlingsprogram
- förstå hur samverkan mellan bild, text och form kan förstärka budskap och upplevelser och kunna använda kunskapen i praktiskt arbete.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför med viss handledning fotografiska uppgifter och hanterar utrustning och material på ett för verksamheten lämpligt sätt samt följer lagstiftning och regler.

Eleven beskriver sina och andras fotografiska bilder och diskuterar etiska frågor.

Eleven använder skyddsutrustning och arbetar på ett skydds- och miljömedvetet sätt.

Eleven visar hur samverkan mellan bild, text och form förstärker budskap och upplevelser.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven tillämpar sina kunskaper i fotografering och mörkrumsarbete på ett kreativt sätt.

Eleven analyserar fotografiska bilder och ger alternativa lösningar på den fotografiska processen.

Eleven diskuterar konsekvenser och värdet av upphovsrättsbestämmelser.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven analyserar, bedömer och värderar fotografiska bilder inom olika kategorier och utifrån olika aspekter.

Eleven påverkar den fotografiska processen för att ge bilden ett personligt uttryck.

Eleven uppfattar hur de olika delarna i den fotografiska processen hänger samman och drar relevanta tekniska och kreativa slutsatser i sitt arbete.

■ Ämne:	Fotografisk bild
Kurs:	Fotografisk bild B
Kurskod:	FBL1202
Poäng:	100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskap i och erfarenhet av den fotografiska teknik som används professionellt och utveckla förmåga till kreativt bildskapande. Kursen skall också ge kännedom om arbete med såväl modern digital som traditionell teknik. Kursen skall ge orientering om hur bilden och dess funktion i samhället utvecklats historiskt och kunskap om den nutida fotografiska bilden ur ett nationellt och internationellt perspektiv.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha utvecklat sitt kreativa bildskapande i arbete med porträtt-, reklam-, press- och dokumentära bilder och sin känsla för sambandet mellan innehåll och form

ha kunskap om olika fotografiska tekniker

ha kännedom om ljussättning och om olika ljuskällor, i förhållande till både traditionell och digital teknik

ha kunskap om grundläggande färglära

ha kännedom om olika modeller för att analysera fotografisk bild och kunna applicera dessa på egna och andras bilder

ha erfarenhet av arbete med datorprogram för redigering av bild, text och layout samt vara orienterad om tekniker för bildöverföring samt bildlagring på CD-rom

kunna bedöma kostnaden för en fotografisk produktion och vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram

ha kännedom om några väsentliga drag i fotografiets historia och kunna sätta in dessa i ett större kulturellt och socialt sammanhang.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven framställer olika typer av fotografiska bilder och resonerar om sambandet mellan innehåll och form.

Eleven genomför med viss handledning redigering av bild, text och layout i dator.

Eleven ger beskrivningar av den fotografiska bildens historia och dess roll i dagens samhälle.

Eleven bedömer kostnaden för en fotografisk produktion och vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram.

Eleven jämför olika färgsystem och deras användningsområden.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven arbetar med olika fotografiska tekniker och tillämpar tidigare och nya kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven tillämpar olika modeller vid analys av fotografiska bilder.

Eleven redogör för sambandet mellan fotografisk kopia, scannerteknik, digital bildbehandling och tryckresultat.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven reflekterar kring sambandet mellan arbetsinsats, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet och drar slutsatser för sitt eget arbete.

Eleven tar initiativ och tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter inom det fotografiska yrkesområdet.

Eleven problematiserar sambandet mellan fotografisk kopia, scannerteknik, digital bildbehandling och tryckresultat samt drar för arbetsuppgifterna relevanta slutsatser.

Eleven reflekterar över olika konsthistoriska epoker och har kunskap om fotografiets historia.

■ Ämne:	Fotografisk bild
Kurs:	Fotografisk bild C
Kurskod:	FBL1203
Poäng:	200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupade kunskaper och erfarenheter av digital och traditionell fotografisk teknik och ytterligare utveckla förmågan till kreativt bildskapande. Kursen skall ge teoretiska och praktiska kunskaper i kommersiell produktion inom det fotografiska yrkesområdet. Kursen skall ge färdighet i att utnyttja historiska kunskaper i arbetet med fotografiska bilder. Den skall också ge kunskap om hur en bild anpassas för att publiceras elektroniskt.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha fördjupade kunskaper om olika fotografiska tekniker

ha grundläggande kunskaper i bildbehandling riktad mot grafisk produktion

ha kunskap om bildupplösning, dokumentstorlek vid databehandling, hur och varför man lagrar data i olika format samt känna till hur bilder anpassas för elektronisk publicering

kunna ljussätta för både digital och traditionell fotografering

ha grundläggande kunskaper i additiv och subtraktiv färglära

ha utvecklat sin förmåga att analysera bilder och kunna på ett medvetet sätt motivera sina val i olika avseenden

kunna söka, hämta och kritiskt värdera information från olika källor

kunna ta ställning till problem som rör tid, ekonomi, material och form på ett relevant sätt utifrån en kunskap om hela produktionsprocessen, från idé till färdig produkt.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven exemplifierar hur fotografiska bilder anpassas digitalt till olika typer av slutprodukter.

Eleven arbetar med olika fotografiska tekniker med hantverksmässig skicklighet.

Eleven ljussätter för både digital och traditionell fotografering.

Eleven analyserar fotografiska bilder och motiverar sin tolkning.

Eleven söker, hämtar och värderar kritiskt information från olika källor.

Eleven ser samband mellan arbete, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet från idé till färdig produkt.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven redovisar hur och varför man lagrar data i olika format, samt hur bild och text anpassas till olika typer av slutprodukter.

Eleven arbetar med olika fotografiska tekniker och kan tillämpa tidigare och nya kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven visar genom egna eller analys av andras bilder en kunskap om bildkonstens historia.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven planerar, genomför och utvärderar hela arbetsprocessen från kundkontakt till färdig produkt med hänsyn till ekonomiska och tekniska möjligheter och begränsningar.

Eleven tillämpar sina kunskaper om den digitala bilden på ett kreativt, självständigt och nyskapande sätt.

Eleven tar egna initiativ och tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter inom det fotografiska yrkesområdet.

■ Ämne: Grafisk kommunikation

Ämnets syfte

Utbildningen i grafisk kommunikation syftar till att ge teoretiska och praktiska kunskaper i att framställa grafiska produkter för tryckta och digitala medier. Syftet är också att utveckla formspråk och kreativitet samt att öva förmågan till analys och kritisk bedömning av produkten både ur ett kommunikativt och ett kvalitetsmässigt perspektiv. Utbildningen syftar också till att träna socialt ansvar och samarbetsförmåga.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Från tryckningen av Gutenbergs 42-radiga bibel 1455 fram till mitten av 1900-talet gick den tekniska utvecklingen mycket långsamt inom det grafiska området. De senaste tjugo åren har utvecklingen gått desto snabbare och det grafiska yrkeslivet har helt förändrats. Genom införandet av datorteknik har yrkesgrupperna typograf, kemigraf och litograf försvunnit och ersatts av dagens grafiker. Moment som grafisk formgivning, texthantering, bildreproduktion och grafisk montering har utvecklats till ett datorbaserat hantverk, som kräver tekniska och formmässiga kunskaper samt överblick över alla led i produktionen.

I ämnet grafisk kommunikation ingår att grafiskt bearbeta text samt tecknad och fotografisk bild. Detta innefattar att avväga innehåll och form för att förstärka ett budskap. Kunskap i att framställa trycksaker är grundläggande i ämnet, men presentationer via internet eller i andra digitala former är en växande del.

Den grafiska produktionsprocessen är komplex och den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden är framförallt bredd och överblick samt förmåga att ta till sig ny kunskap. Ämnet grafisk kommunikation skall utveckla en generell kompetens som bl.a. innefattar kreativitet, grafisk form- och bildkänsla samt förmåga att använda språket för kommunikation, vilket även innefattar att använda relevanta facktermer. Att utveckla samarbetsförmåga är en viktig del i ämnet. Att behärska den grafiska tekniken är en förutsättning för att utveckla de övriga kompetenserna.

Ämnet består av fyra kurser.

I kursen *Grafisk kommunikation A* ingår att med hjälp av bild-, text- och redigeringsprogram ge grundläggande kunskaper i grafisk formgivning samt bild- och texthantering. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Grafisk kommunikation B ger fördjupade kunskaper i att utforma och bearbeta bild och text i grafiska datorprogram. Kursen bygger på

Grafisk kommunikation A och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Grafisk kommunikation C ger fördjupade kunskaper i hela den grafiska produktionsprocessen från idé fram till tryck respektive elektronisk publicering. Kursen bygger på Grafisk kommunikation B och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Kursen *Grafisk illustration* ger kunskap i att som en illustration till en text förmedla en idé i bildform med hjälp av olika tekniker. Kursen är valbar.

■ **Ämne:** Grafisk kommunikation

Kurs: Grafisk kommunikation A

Kurskod: GKO1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om och praktiska erfarenheter av grafisk formgivning samt bild- och texthantering. Den skall också ge kännedom om den grafiska arbetsgången som helhet, från idé till färdig produkt. Kursen skall också ge kunskap om och erfarenhet av modern teknik som används inom det grafiska området.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

känna till de olika leden i den grafiska produktionsprocessen, kunna göra idéskiss, arbetsskiss och kundlayout, kunna tillämpa sina kunskaper för att ta fram grafiska produkter samt kunna analysera och bedöma den färdiga produkten

kunna tillämpa grundregler för läsbarhet, typografi, grafisk formlära och korrektur

känna till grundläggande färglära och klassificering av teckensnitt

känna till format och falsning samt kunna utföra beräkningar med grafiska måttssystem

kunna scanna streck- och halvtonsbilder och känna till begreppen raster och upplösning samt kunna spara på olika lagringsmedia

ha erfarenhet av olika bild-, illustrations- och redigeringsprogram för grafisk produktion och publicering på internet

ha kännedom om de viktigaste reglerna för upphovsrätt på området

känna till den historiska bakgrund och tekniska utveckling som lett fram till dagens situation på det grafiska området

kunna arbeta på ett resurssnålt och ur skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför, med viss handledning, grafiska produktioner från idé till färdig produkt och hanterar utrustning och material på ett för arbetet lämpligt och säkert sätt.

Eleven scannar bilder och hanterar dessa med hänsyn till publiceringsform och krav på bildkvalitet samt väljer lämpligt lagringsmedia.

Eleven arbetar med bild-, illustrations- och redigeringsprogram.

Eleven beskriver sina och andras grafiska produktioner samt följer gällande lagstiftning och regler och diskuterar etiska frågor.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför på egen hand hela arbetsprocessen i grafisk kommunikation för olika användningsområden och publicering såväl på papper som digitalt.

Eleven väljer teckensnitt med hänsyn till budskap och målgrupp utifrån kunskaper om läsbarhet, typografi och grafisk formgivning.

Eleven hämtar inspiration från såväl nutid som olika historiska epoker och använder sin kunskap på ett kreativt sätt.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför och tar ansvar för arbetsuppgifter och resultat, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn tagen till kvalitet, miljö och ekonomi.

Eleven utnyttjar sambandet mellan form och funktion och tillämpar praktiska och teoretiska kunskaper på ett nyskapande sätt.

■ **Ämne:** Grafisk kommunikation

Kurs: Grafisk kommunikation B

Kurskod: GKO1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge ökade kunskaper i grafisk formgivning samt bild- och texthantering för att producera original till tryckta och digitala produkter. Den skall utveckla känslan för hur innehåll och form skall avvägas för att uppnå effekt. Kursen skall också ge fördjupade kunskaper om och erfarenheter av modern teknik som används inom branschen.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna utforma och ta fram original för tryckta medier samt för elektronisk publicering

förstå hur samverkan mellan bild, text och form kan förstärka budskap och upplevelser

ha ökade kunskaper i grafisk formgivning och typografi samt känna till svenska skrivregler och veta hur korrekturläsning går till

kunna göra grafiska specifikationer och formatmallar för produktioner samt känna till hur och varför man gör omfångsberäkning av text

ha kunskap om additiv och subtraktiv färglära och färgsystemen CMYK, RGB och PMS

kunna scanna olika sorters bilder, göra bildredigeringar samt välja raster och bildupplösning utifrån givna villkor samt känna till olika filformat

kunna använda bild-, illustrations- och redigeringsprogram för alla typer av grafiska produkter samt importera och konvertera från olika datorprogram och system

känna till olika papperskvaliteter och om vad valet av papperskvalitet betyder för läsbarhet och bildåtergivning samt för produktens kvalitetsintryck

känna till olika tryckmetoder och deras användningsområden samt de krav som ställs från tryckeri och binderi.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utformar, med viss handledning, original för tryckta och digitala publiceringsformer och beskriver hur bild, text och form samverkar för att förstärka budskap och upplevelser.

Eleven använder svenska skrivregler och korrigerar sin produktion enligt principer för korrekturläsning.

Eleven arbetar med mallar för format och sidlayout samt omfångsberäknar text.

Eleven scannar olika sorters bilder och gör relevanta val av färgsystem, raster, bildupplösning och filformat samt importerar och konverterar från olika datorprogram och system.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför på egen hand hela produktionsprocessen och använder bild, text, färg och form på ett kreativt sätt.

Eleven arbetar med mallar och väljer papper och tryckmetod med hänsyn till läsbarhet, bildåtergivning och kvalitet samt arbetar med hänsyn till de krav som ställs från tryckeri och binderi.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför sina arbetsuppgifter med ansvar och omdöme, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn till kvalitet, ekonomi och miljö.

Eleven tillämpar kunskaper på ett kreativt sätt, värderar den färdiga produktionen och ger förslag på alternativa lösningar.

■ **Ämne:** Grafisk kommunikation

Kurs: Grafisk kommunikation C

Kurskod: GKO1203

Poäng: 200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i grafisk formgivning, bild- och texthantering och i framställning av produktioner för tryckta och digitala medier. Kursen skall ge kunskaper i produktionsplanering och ekonomi samt utveckla samarbete, ansvarstagande och självständighet i arbetet med grafiska produkter.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna med hjälp av programvara utforma olika typer av grafiska produktioner för tryckta och digitala medier

ha fördjupade kunskaper om teckensnitt, typografi och dess stil-epoker samt läsbarhetskriterier för tryckta och digitala medier samt känna till internationella skrivregler

kunna använda och förstå färgsystemen CMYK, RGB och PMS, känna till färgsymbolik, kunna färgseparera och utföra relevant färgkorrigering i bildbehandlingsprogram samt kunna utföra provtryck

kunna anpassa repro till tryckmetod och tryckpress samt göra kvalitetskontroll av resultatet

kunna analysera produktens form och innehåll och anpassa den till målgruppen

kunna bedöma kostnaden för en grafisk produktion respektive vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram

känna till olika yrkesroller i branschen och hur arbetet organiseras vid produktioner.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven arbetar med hela produktionsprocessen från planering till färdiga original för tryckta och digitala medier med hänsyn tagen till kvalitet, tidsramar och ekonomi.

Eleven anpassar produktens form, innehåll och färg samt väljer teckensnitt utifrån målgrupp, typ av produkt och läsbarhet.

Eleven använder färgsymbolik och arbetar med olika färgsystem samt färgseparerar, utför relevanta färgkorrigeringar och anpassar repro till tryckmetod och tryckpress.

Eleven redogör för hur arbetet organiseras vid produktioner samt för de olika yrkesrollerna.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven tar ansvar för hela produktionsprocessen och visar hur form och funktion samverkar och förstärker budskapet.

Eleven gör bedömningar av grafisk kvalitet samt drar relevanta slutsatser.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven arbetar på ett professionellt sätt, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn till ekonomi, kvalitet och miljö samt anpassar produktionen efter givna tidsramar.

Eleven tillämpar kunskaper på ett nyskapande sätt, utvärderar den färdiga produktionen samt ger förslag på alternativa lösningar.

■ Ämne: Historia

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet historia syftar till att både i det korta och i det långa perspektivet skapa sammanhang och bakgrund för individer och samhällen. Syftet är även att fördjupa förståelsen av skeenden och företeelser över tiden och i rummet, vare sig det gäller vardagsliv eller storpolitik. De historiska studierna skall också visa och klarlägga olika krafter som påverkar samhällen och människor.

Ämnet syftar till att stimulera elevernas nyfikenhet och lust att vrida sin omvärld i en tidsdimension. Det ger perspektiv på den egna personen. Därmed stärks även den egna identiteten och insikten om det egna kulturarvet liksom om andras, inte minst nationella minoriteters, ursprung och kulturarv.

Ämnet syftar även till att skapa historisk medvetenhet och bildning. Härigenom tillägnar sig eleven en förståelse som befrämjar samarbete över både sociala, etniska och geografiska gränser, vilket gynnar handlingsberedskap inför framtiden. Historia ger möjlighet till att stärka grundläggande värden som hänsyn, solidaritet och tolerans, vilket i sin tur bidrar till att stärka medborgarrollen och grunden för demokratin. Historiska insikter om andra folk, länder och kulturer skapar förutsättningar för internationellt samarbete samt ökad förståelse i en multietnisk, konfliktfylld värld.

Syftet är också att utveckla ett kritiskt tänkande och ett analytiskt betraktelsesätt som redskap för att förstå och förklara samhället och människors levnadsmönster. Detta gynnar förmågan att stå kritisk såväl inför historiska källor som inför texter och andra medier i vår tid.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i historia sträva efter att eleven

utvecklar kunskaper om historiska strukturer, utvecklingslinjer och förändringsprocesser som ger sammanhang och bakgrund för individ och samhälle,

tillägnar sig insikter om kulturarvet och dess skiftande innehåll för olika människor och olika nationella minoriteter,

på basis av det historiska arvet utvecklar en trygg och demokratisk identitet,

fördjupar sitt historiemedvetande och utvecklar sin förmåga att anlägga historiska perspektiv i studierna inom andra ämnen,

fördjupar sina historiska kunskaper för att underlätta förståelsen av nutiden, underbygga ställningstaganden och skapa handlingsberedskap inför framtiden,

utvecklar förståelse av historiska företeasers och skeendens bakgrund och samband, vare sig det gäller storpolitik eller vardagsliv,

utvecklar en förmåga att bedöma tillförlitlighet och värde hos olika texter, bilder, medier och andra källor,

utvecklar förmågan att självständigt resonera och föra ett samtal utifrån ett historiskt perspektiv.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Historia rymmer olika slags historia såsom politisk historia, idéhistoria, kulturhistoria, miljöhistoria, mentalitetshistoria, socialhistoria och ekonomisk historia. Det betyder att historia kan studeras utifrån olika perspektiv. Historiesynen bestämmer också det historiska perspektivet och ger t.ex. idealistiska, historiematerialistiska framställningar eller genushistoria eller de långa linjernas historia. Historia kan också skrivas, eller på andra sätt förmedlas till vår tid, utifrån överhetens eller folkets perspektiv.

Ämnet möjliggör inlevelse i gångna tider varigenom ett historiskt sinne kan utvecklas, dvs. förmågan att bedöma gångna tiders människor utifrån deras förutsättningar och villkor. Detta ger samtidigt perspektiv på dagens samhälle. Historia kan vara en brygga mellan olika studieinriktningar och ämnen och kan därigenom skapa synteser och djupare insikter. Temastudier och fördjupningar kan ge samma resultat.

Historia är ett ämne med stor bredd både till sitt innehåll och sin karaktär. Källkritiken är ämnets grund och ger särskilda möjligheter att befrämja en problematiserande och kritisk hållning inför texter, bilder och andra medier också i vår egen tid. Ämnet historia lämpar sig särskilt för var och en att med olika slags presentationsteknik levandegöra och fördjupa förståelsen för människor och samhällen i vår tid och i gångna tider.

Varje skeende och ögonblick nu eller i förgångnen tid kan ses mot en historisk bakgrund. Varje person levande eller död kan ses som en historisk person och placeras i ett historiskt sammanhang. Detta ger ett oändligt stort stoff. Stoffets omfång kräver alltid och är alltid föremål för ett urval. Kopplingen mellan det förgångna, nuet och framtiden gynnar analys och problematisering. Detta bidrar till handlingsberedskap vare sig det är tal om emancipation, migration eller interkulturell förståelse. Samma gäller kulturarvets bevarande i ett dynamiskt och multietniskt samhälle präglad av förändringar och

kontinuitet i internationaliseringens tecken. Historiska studier ökar förmågan att formulera synteser, göra sammanfattningar och skapa överblick.

Centrala begrepp inom olika slags historia ger ämnet struktur och insikt i ämnets kärna. Krafter som styr den historiska utvecklingen kan friläggas och beskrivas i dagens samhälle.

Historia A bygger på grundskolans kurs och ger sammanhang och bakgrund för hela historien från forntiden till vår tid samtidigt som den ger tillfälle till särskilda nedslag och fördjupningar utifrån elevernas behov och intressen. Centrala och för bildningen oundgängliga skeenden, företeelser och personer skall ingå. Kursen skall anpassas till den studieinriktning som eleven valt. *Historia A* är gemensam kurs på samhällsvetenskapsprogrammet och estetiska programmet.

Historia B bygger på *Historia A* och skall anpassas till elevens studieinriktning. Den skall öka elevens självständiga och kritiska förmåga genom fördjupningar och temaarbeten. De historiska studierna breddas genom komparativa studier över tiden och rummet. *Historia B* är gemensam kurs inom kultur- och samhällsvetenskapsinriktningen på samhällsvetenskapsprogrammet.

Historia C fördjupar kunskaperna vad gäller källkritik och historiesyn. Kursen bygger på *Historia A*. *Historia C* är en valbar kurs.

■ **Ämne:** Historia

Kurs: Historia A

Kurskod: Hh201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

känna till grundläggande drag i den historiska utvecklingen

förstå innebörden av vanliga epokbegrepp och andra centrala historiska begrepp

kunna analysera historiska problem och tolka orsakssammanhang bakom historiska förändringsprocesser

kunna beskriva det historiska skeendet utifrån olika perspektiv med insikt i den historiska kunskapens tidsbundenhet

kunna diskutera några av dagens händelser utifrån ett historiskt perspektiv

kunna formulera sina tankar i historiska frågor.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven beskriver grundläggande drag i den historiska utvecklingen och visar på olika krafter som styr och styr den historiska processen.

Eleven ger bakgrund och sammanhang till några skeenden och företeelser i vår tid.

Eleven använder frekventa epokbegrepp och andra centrala historiska begrepp.

Eleven formulerar med handledning historiska problem och frågeställningar.

Eleven sätter in sig själv i ett historiskt sammanhang.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven sätter samman enskilda fenomen och fakta i det förflutna till helhetsbilder och motiverar sina ställningstaganden.

Eleven visar med hjälp av centrala begrepp på förändringar i den historiska processen inom såväl svensk och nordisk som allmän historia.

Eleven visar prov på kritisk hållning i ett resonemang om historiska problem och källor, bearbetar materialet samt motiverar sitt ställningstagande.

Eleven gör jämförelser mellan olika kulturer samt visar hur företeelser och händelseförlopp både i nutid och i gången tid har en historisk bakgrund och påverkar framtiden.

Eleven diskuterar betydelsen av olika människors och samhällets kulturarv.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven diskuterar utifrån ett historiskt perspektiv dagens problem och redogör för det egna samhällets framväxt och historiska identitet samt visar därvid medvetenhet om vilka konsekvenser skilda förhållningssätt kan få i framtiden.

Eleven utgår från centrala historiska begrepp för att klarlägga förutsättningar och drivkrafter för människor och samhällen i olika tider och i olika kulturer.

Eleven anlägger skilda historiska perspektiv på vad som förr skett liksom på sin egen omvärld och sig själv.

Eleven reflekterar, resonerar och drar slutsatser utifrån bedömningar av olika källors och kvarlevors värde.

■ Ämne: Idrott och hälsa

Ämnets syfte

Gymnasieskolans utbildning i idrott och hälsa syftar till att utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga samt att ge kunskaper om den egna livsstilens betydelse för hälsan. Ämnet syftar även till att eleverna tillägnar sig sådana kunskaper och erfarenheter att de kan välja och delta i lämpliga fysiska aktiviteter för fritiden.

Ämnet syftar också till att eleverna skall bli hälso- och miljömedvetna och få förutsättningar att ta aktiv del i arbetet med hälsofrågor i arbetsliv och i samhälle. Ämnet syftar dessutom till fördjupad kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur olika faktorer kan påverka det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt en positiv självbild,

utvecklar ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet, förstår värdet av detta samt ser dess samband med hälsa och livsstil,

utvecklar sin rörelseförmåga och fördjupar sina kunskaper om hur den egna kroppen fungerar,

fördjupar sina kunskaper om vad som främjar hälsa och utvecklar en god kroppsuppfattning,

utvecklar kunskaper som gör det möjligt att se, välja, värdera och delta i olika former av fysisk aktivitet,

fördjupar sina kunskaper om och i idrott och friluftsliv samt lär sig att ta ansvar för och utnyttja naturen för rekreation och friluftsliv,

utvecklar och fördjupar förmågan att planera, genomföra och utvärdera fysisk aktivitet på egen hand och tillsammans med andra,

utvecklar kunskapen om samspelet mellan människa, teknik och miljö och hur arbetsplatser, miljöer och produkter kan anpassas och utformas efter människans förutsättningar.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Grundläggande för ämnet är ett hälsoperspektiv som innefattar såväl fysiskt, psykiskt som socialt välbefinnande. Ämnets kärna utgörs av fysisk aktivitet, utformad så att alla, oavsett förutsättningar, skall kunna delta och utvecklas på egna villkor. Ämnet stimulerar till medvetenhet om den egna livsstilens betydelse för hälsan.

En utgångspunkt för ämnet är att det föreligger ett samband mellan livsstil, livsmiljö, hälsa och livskvalitet. Ämnet betonar därför kunskaper om faktorer som påverkar hälsan och som bidrar till hur god hälsa och god livs- och arbetsmiljö kan främjas. I ämnet ingår också kunskaper om hur kroppen fungerar i arbete och vila samt kunskaper om kost, motion och ergonomi. En väsentlig aspekt är även drogers och dopingpreparats skadliga inverkan.

Ämnet ger möjlighet att fördjupa sin förmåga och att ta initiativ och ansvar, att delta i, organisera och leda aktiviteter. För att främja såväl den improvisatoriska, estetiska som den motoriska förmågan integreras musik och rörelse, rytm och dans i ämnet. I ämnet innefattas också utbildning för nödsituationer såsom livräddning och första hjälpen vid olycksfall.

Ämnet tar upp idrott som kulturfenomen och speglar såväl egna traditioner och sätt att tänka som synsätt och rörelseuttryck i andra kulturer. Väsentligt för ämnet är också att anknyta till de starka kulturella traditioner som finns i Sverige när det gäller att vistas i naturen. Ämnet bidrar på så sätt till att väcka engagemang för frågor som handlar om människans relation till naturen.

I ämnet behandlas även frågor om förståelse av människors olika förutsättningar för fysisk aktivitet samt hur idrott kan bedrivas tillsammans och på lika villkor för att öka förutsättningarna för jämställdhet. Ämnet erbjuder upplevelser av samarbete, hänsyn och förståelse för och med andra människor samt rörelseglädje. Ämnet behandlar dessutom frågor som rör etik och moral i samband med idrottsutövning, exempelvis fair play.

I ämnet ingår tre kurser.

Idrott och hälsa A är en kärnämneskurs som bygger på och fördjupar de kunskaper som eleverna tidigare erhållit.

Kursen *Idrott och hälsa B* bygger på *Idrott och hälsa A* och fördjupar och vidgar kunskaper i ämnet. Kursen är valbar.

Kursen *Ergonomi* behandlar samspelet mellan människa, teknik och miljö. Kursen är valbar.

■ **Ämne: Idrott och hälsa**

Kurs: Idrott och hälsa A

Kurskod: IDH1201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap om och erfarenhet av hur olika faktorer påverkar människors hälsa samt kunna diskutera sambanden mellan hälsa, livsstil och miljö ur såväl ett individ- som ett samhällsperspektiv

ha förmåga att värdera olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande

kunna planera, genomföra och utvärdera ett personligt anpassat program för träning eller andra hälsofrämjande åtgärder

ha kunskap om hur den egna kroppen fungerar i arbete och vila

ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och ha fördjupat sig i några självvalda aktiviteter

ha kunskap om samt ha genomfört och upplevt olika former av friluftsliv

kunna tillämpa några olika metoder för spänningsreglering och stresshantering

ha utvecklat sin förmåga att kombinera rörelser till musik och vara förtrogen med några danser

kunna tillämpa ergonomiska kunskaper i olika arbetsmiljösammanhang

ha kunskap om och kunna tillämpa livräddande första hjälp.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven genomför med viss handledning olika fysiska aktiviteter samt redogör för deras betydelse för hälsa och välbefinnande.

Eleven ger exempel på kostens betydelse för hälsan.

Eleven deltar i någon form av friluftsliv och använder sina kunskaper om friluftslivets olika former.

Eleven ger exempel på konkreta situationer för spänningsreglering, samt utför några olika rytmiska rörelser.

Eleven ger exempel på olika arbetsmiljöer och sätter dessa i samband med hälsa.

Eleven utför med visst stöd livräddande första hjälp.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven genomför olika fysiska aktiviteter, bedömer deras betydelse för hälsa och välbefinnande och resonerar i förhållande till detta om sambanden mellan hälsa, livsstil och miljö.

Eleven tillämpar och utvecklar med viss handledning eget hälsoarbete i några självvalda fysiska aktiviteter.

Eleven tillämpar spänningsreglering, rörelse och rytm till musik, i några självvalda fysiska aktiviteter.

Eleven bedömer ergonomisk anpassning av olika arbetsmiljöer.

Eleven genomför på egen hand livräddande första hjälp i en fingerad situation.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utvecklar färdigheter och metoder i ett flertal aktivitetsformer och bedömer deras hälsoeffekter.

Eleven diskuterar samband mellan livsstil, livsmiljö och hälsa, samt drar slutsatser om begreppet livskvalitet med utgångspunkt från dessa samband.

Eleven planerar och genomför friluftsliv i nya miljöer och finner lösningar på oförutsedda situationer.

Eleven instruerar i livräddande första hjälp.

■ Ämne: Ljudmedier

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet ljudmedier syftar till teoretiska och praktiska kunskaper i att kommunicera med ljud. Ämnet syftar också till kunskap i att analysera och kritiskt bedöma olika typer av ljudproduktioner. Därutöver syftar ämnet till att, genom praktiskt arbete med ljudproduktioner, öva den sociala kompetensen och problemlösningsförmågan.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

I slutet av 1800-talet skedde de första experimenten med att sända ljud. Senare utvecklades möjligheten att också spela in ljud med hjälp av analog teknik. Idag har den digitala tekniken nästan helt ersatt den analoga i professionell radioproduktion. Det innebär att istället för att ljudet spelas in på magnetband som redigeras med hjälp av sax och tejp, sker inspelning digitalt och redigering sker med hjälp av dator. Den digitala tekniken har utöver förändrad produktionsteknik också gett nya möjligheter att sända ljud, t.ex. sänds idag ljudproduktioner via internet. För radiojournalisten har utvecklingen inneburit att större krav ställs på teknisk kunskap eftersom reportern själv står för större delen av den tekniska bearbetningen av stoffet.

Ljud används som en berättarkomponent bland andra i många mediasammanhang, t.ex. i film och tv men också i multimedieproduktioner. Ämnet ljudmedier sysslar med medier där ljudet är den dominerande berättarkomponenten. Det gäller framför allt radio men också gestaltande ljudberättelser, musikinspelning och audiovisuella produktioner.

För att förmedla ett budskap med hjälp av ljud behövs kunskap i hur man omsätter en idé i ljudbilder. Man behöver kunna bearbeta idén och planera för hur den ska bli en ljudbild men också praktiskt skapa ljudbilderna med hjälp av teknisk utrustning och den egna rösten. För att framgångsrikt kunna kommunicera med ljud behövs dessutom förmåga att förstå vilka olika tolkningar lyssnare kan göra av det utsända meddelandet. Ämnet ljudmedier innehåller inslag av teori och praktik inom textbearbetning, informationsökning, källkritik, intervju- och mikrofonteknik, röstgestaltning och akustik. Därutöver ingår inslag som ger den tekniska kunskap som behövs vid ljud- och radioproduktion. Denna innefattar kunskap om vad ljud är, hur det spelas in, bearbetas och vidarebefordras.

Arbete med ljudmedier ställer också krav på den sociala kompetensen. En produktion genomförs ofta i en nära samverkan mellan

olika yrkesroller och höga krav ställs på förmågan att samarbeta. En ljud- och radioproduktion kan också vara ett ensamarbete från början till slut. Då ställs särskilt höga krav på organisationsförmåga, omdöme, disciplin och förmågan att arbeta självständigt.

Eftersom arbete med ljudmedier förutsätter förmåga att kommunicera ett budskap, ingår det också i ämnet att utveckla såväl det skriftliga som muntliga språket. Att använda ett fackspråk på området är en del av detta. I ämnet ryms anknytningar till flera kärnämnen, bl.a. genom innehållet i de produktioner som görs.

Ämnet ljudmedier består av tre kurser som successivt närmar sig den professionella ljud- och radioproduktionen.

Kursen *Ljudmedier A* behandlar grundläggande kunskaper i ljudproduktion, sändning av ljud samt kunskap i att analysera och tolka ljudproduktioner ur ett kommunikationsperspektiv. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

I kursen *Ljudmedier B* fördjupas kunskaperna i radioproduktion med bl.a. gestaltande produktioner, användande av flerkanalsteknik och sändning av radio. Kursen bygger på Ljudmedier A och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

I kursen *Ljudmedier C* ges fördjupad kunskap om lagar och regler för ljudproduktion och radioutsändning. Kursen ger fördjupad teoretisk och praktisk kunskap i olika typer av ljudproduktioner. Kursen bygger på Ljudmedier B och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

■ **Ämne:** Ljudmedier

Kurs: Ljudmedier A

Kurskod: LJUM1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge erfarenhet av de arbetsmoment som förekommer vid en ljudproduktion: informationssökning, manusbearbetning, intervju, inspelning och redigering så att en enklare ljudproduktion kan genomföras. Kursen skall även ge erfarenhet av att offentliggöra den egna ljudproduktionen så att en publik kan ta del av den. Därutöver skall kursen ge kunskap i att analysera och tolka ljudproduktioner ur ett kommunikationsperspektiv.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

känna till olika berättartekniker samt hur olika typer av ljudbilder dramaturgiskt byggs upp

känna till hur radio-, tv-, multimedie- och filmljud skiljer sig åt

kunna skriva enklare manus och bearbeta texter som underlag för ljudproduktioner

ha grundläggande kunskaper i muntlig framställning, röstvård och talteknik samt i intervjuteknik för radio eller motsvarande medium

ha grundläggande kunskaper i ljud- och mikrofonteknik

kunna analysera ljudmaterial och använda ljudredigeringsprogram

ha grundläggande kunskaper i akustik och kunna göra en enkel ljudinspelning

kunna diskutera etiska problem som en radiojournalist kan komma i kontakt med i sin yrkesutövning

ha kunskap om de skillnader i förutsättningar som finns mellan public service och reklamfinansierad radio

känna till olika yrkesroller inom området samt ha kunskap om upphovsrättsliga regler.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför med viss handledning en enkel ljudinspelning, analyserar ljudmaterial och använder ljudredigeringsprogram.

Eleven diskuterar etiska problem vid yrkesutövning och redogör för olika yrkesroller inom området.

Eleven bearbetar texter och skriver manus för ljudproduktioner.

Eleven följer i sitt arbete gällande lagstiftning och regler samt redogör för skillnader mellan public service och reklamfinansierad radio.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför ljudproduktioner på ett kreativt sätt.

Eleven redogör för olika berättartekniker samt hur man dramaturgiskt bygger upp olika typer av ljudbilder.

Eleven redogör för den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven analyserar, bedömer och värderar ljudproduktioner inom olika kategorier och motiverar sina tolkningar.

Eleven använder verktygen för en ljudproduktion på ett personligt sätt och beskriver arbetet ur ett kommunikationsperspektiv.

Eleven drar relevanta tekniska, kreativa och ekonomiska slutsatser.

■ **Ämne:** Ljudmedier

Kurs: Ljudmedier B

Kurskod: LJUM1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge praktisk och teoretisk kunskap i att planera och genomföra olika moment i en radioproduktion. Kursen skall ge erfarenhet av att arbeta med modern produktionsteknik på ett yrkesmässigt sätt och av att spela in olika typer av ljud. Kursen skall också ge kunskap om skillnaden mellan olika radiogenrer.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna planera, budgetera och genomföra en ljudproduktion, samt ha erfarenhet av radiosändning

ha fördjupade kunskaper i att spela in och redigera

ha kunskaper i hur olika typer av radioprogram byggs upp och skillnaderna mellan dem

ha erfarenhet av redaktionellt arbete och känna till de olika yrkesrollerna som samverkar vid en produktion samt ha kunskap om det fackspråk som används

ha kunskaper om reklamradions produktionsvillkor och programverksamhet samt ha erfarenhet av produktion av reklam

kunna utföra ljudredigering och ljudeffektproduktion med hjälp av datorprogram

ha erfarenhet av inspelning med flerkanalsteknik samt av arbete med el och elektronik i anslutning till ljudmedier.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven planerar och budgeterar en radioproduktion.

Eleven spelar in, redigerar och sänder ljud med hjälp av modern teknik samt ger exempel på hur olika typer av radioprogram byggs upp och beskriver skillnaden mellan dem.

Eleven redogör för inspelning med flerkanalsteknik samt arbetar på ett säkert sätt med el och elektronik i anslutning till ljudmedier.

Eleven redogör för de olika yrkesrollerna i en radioproduktion och de produktionsmässiga skillnaderna mellan public service och kommersiell radio.

Eleven använder relevanta facktermer i sin beskrivning av ljudproduktioner och deras teknik.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven bedömer kostnaden för en produktion och planerar vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram.

Eleven medverkar vid radioproduktion med flerkanalsteknik och tillämpar kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven värderar olika typer av radioinslag.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven analyserar sambandet mellan arbetsinsats, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet samt drar slutsatser och visar på alternativa lösningar.

Eleven tar initiativ och tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter inom etermediets yrkesområde.

Eleven tar initiativ och ansvar för arbetsuppgifter och resultat samt väljer metod och utrustning med hänsyn till kvalitet och ekonomi.

■ **Ämne:** Ljudmedier

Kurs: Ljudmedier C

Kurskod: LJUM1203

Poäng: 200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupad teoretisk och praktisk kunskap i olika typer av ljudproduktioner samt kunskap i hur utsändning av radio genomförs. Kursen skall utveckla förmågan att analysera ljudproduktion ur olika perspektiv. Kursen skall också ge fördjupad kunskap om lagar och regler för ljudproduktion och radioutsändning.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna planera, genomföra och utvärdera en radioproduktion

ha kunskap i produktionsplanering och budgetering för olika typer av ljudproduktioner samt kunna bedöma vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram

ha fördjupade kunskaper i inspelning och redigering av ljud med modern teknik

kunna arbeta med utsändning av radio samt kunna möta de krav som ställs på de medverkande vid olika typer av produktioner

ha fördjupade kunskaper om de olika yrkesroller som samverkar vid en ljudproduktion och deras betydelse för produktionens kvalitet

vara väl förtrogen med branschmässiga regler och överenskomelser samt gällande lagstiftning inom yrkesområdet.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven diskuterar konsekvenser och betydelsen av upphovsrättsbestämmelser, branschmässiga regler samt gällande lagstiftning inom området.

Eleven arbetar med ljudredigering i ett modernt flerkanalprogram och tillämpar kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven resonerar om radioproducentens olika arbetsuppgifter.

Eleven genomför ljudproduktioner i samarbete med andra, tar hänsyn till kvalitet och ekonomi och bedömer resultatet.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven direktsänder radio samt analyserar orsaker till ljudbearbetningsproblem och ger förslag till åtgärder.

Eleven utför och tar ansvar för arbetsuppgifter och resultat, tar initiativ och väljer metoder och utrustning.

Eleven påverkar ljudproduktionsprocessen och använder verktygen på ett personligt sätt.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven analyserar olika typer av ljudproduktioner och ger alternativa lösningar på form, innehåll och anpassning till olika målgrupper.

Eleven tillämpar sina kunskaper om ljudproduktion på ett självständigt och nyskapande sätt.

■ Ämne: Matematik

Ämnets syfte

Gymnasieskolans utbildning i matematik bygger vidare på kunskaper motsvarande de eleverna uppnår i grundskolan och innebär breddning och fördjupning av ämnet. Utbildningen syftar till att ge kunskaper i matematik för studier inom vald studieinriktning och för fortsatta studier. Utbildningen skall leda till förmåga att kommunicera med matematikens språk och symboler, som är likartade över hela världen.

Utbildningen i matematik i gymnasieskolan syftar också till att eleverna skall kunna analysera, kritiskt bedöma och lösa problem för att självständigt kunna ta ställning i frågor, som är viktiga både för dem själva och samhället, som t.ex. etiska frågor och miljöfrågor.

Utbildningen syftar även till att eleverna skall uppleva glädjen i att utveckla sin matematiska kreativitet och förmåga att lösa problem samt få erfara något av matematikens skönhet och logik.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i matematik sträva efter att eleverna

utvecklar sin tilltro till den egna förmågan att lära sig mera matematik, att tänka matematiskt och att använda matematik i olika situationer,

utvecklar sin förmåga att tolka, förklara och använda matematikens språk, symboler, metoder, begrepp och uttrycksformer,

utvecklar sin förmåga att tolka en problemsituation och att formulera den med matematiska begrepp och symboler samt välja metod och hjälpmedel för att lösa problemet,

utvecklar sin förmåga att följa och föra matematiska resonemang samt redovisa sina tankegångar muntligt och skriftligt,

utvecklar sin förmåga att med hjälp av matematik lösa problem på egen hand och i grupp bl.a. av betydelse för vald studieinriktning samt att tolka och värdera lösningarna i förhållande till det ursprungliga problemet,

utvecklar sin förmåga att reflektera över sina erfarenheter av begrepp och metoder i matematiken och sina egna matematiska aktiviteter,

utvecklar sin förmåga att i projekt och gruppdiskussioner arbeta

med sin begreppsbildning samt formulera och motivera olika metoder för problemlösning,

utvecklar sin förmåga att utforma, förfina och använda matematiska modeller samt att kritiskt bedöma modellernas förutsättningar, möjligheter och begränsningar,

fördjupar sin insikt om hur matematiken har skapats av människor i många olika kulturer och om hur matematiken utvecklats och fortfarande utvecklas,

utvecklar sina kunskaper om hur matematiken används inom informationsteknik, samt hur informationsteknik kan användas vid problemlösning för att åskådliggöra matematiska samband och för att undersöka matematiska modeller.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Matematiken har genom en mångtusenårig utveckling bidragit till det kulturella arvet. Matematiken är en förutsättning för stora delar av samhällets utveckling och den genomsyrar hela samhället, ofta på ett sätt som är osynligt för den ovane betraktaren.

Matematiken har utvecklats ur såväl praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska och utvidga matematiken som sådan. Matematikens begrepp, metoder och teorier har vuxit fram inom olika kulturer. Matematik är en livaktig internationell vetenskap, vars metoder, begrepp och kunskapsområden ständigt utvecklas.

I matematik arbetar man med väldefinierade begrepp och bygger upp teorier genom att logiskt och strikt bevisa att formulerade hypoteser är giltiga. Resultaten av bevisen formuleras som satsen eller samband, som visar hur begreppen kan användas. Nya begrepp införs som följd av frågeställningar i tillämpningsämnen eller av idéer inom matematiken som sådan.

Matematik är en mänsklig tankekonstruktion och matematisk problemlösning är en skapande aktivitet. Samtidigt kräver matematiken uthållighet i tankeverksamheten och förståelse för att problemlösning är en process som kräver tid. Denna process skall kunna utvecklas i en grupp men även genom att individer reflekterar över sin egen kunskap och inläring. Detta gäller även matematikämnet i skolan.

Problemlösning, kommunikation, användning av matematiska modeller och matematikens idéhistoria är fyra viktiga aspekter av ämnet matematik som genomsyrar undervisningen.

Tillgången till tekniska hjälpmedel har delvis förändrat matematikämnet. Såväl numeriska, grafiska som algebraiska metoder utnyttjas och nya typer av problem av mer sammansatt karaktär kan stude-

ras i ämnet. De tekniska hjälpmedlen har dock begränsat värde utan kunskaper om begrepp och metoder. Förståelse, analys av hela lösningsprocedurer och kritisk granskning av resultat samt förmåga att dra slutsatser är grundläggande i gymnasieskolans matematikämne.

En viktig del av problemlösningen är att utforma och använda matematiska modeller och på olika sätt kommunicera om de matematiska idéerna och tankegångarna. Både i vardagsliv och yrkesliv behöver allt fler kunna förstå innebörden av och kommunicera om frågor med matematiskt innehåll.

Matematikens idéhistoria kan bidra till en bild av hur olika begrepp och samband utvecklats. Detta kan motverka uppfattningen om matematiken som ett opersonligt färdigt ämne som är uppbyggt av fasta regler som endast skall läras utantill.

Matematikens kraft som verktyg för förståelse och modellering av verkligheten blir tydlig om ämnet tillämpas på områden som är välbekanta för eleverna. Gymnasieämnet matematik skall därför knytas till vald studieinriktning på sådant sätt att det berikar både matematikämnet och karaktärsämnena. Kunskaper i matematik är ofta en förutsättning för att målen för många av karaktärsämnena skall uppnås.

Matematikämnet i gymnasieskolan är uppbyggt av flera områden: aritmetik, algebra, geometri, sannolikhetslära, statistik, funktionslära, trigonometri samt differential- och integralkalkyl med differentialekvationer. Vissa av dessa områden behandlas i olika omfattning i grundskolans matematikkurs och fördjupas och utvecklas i gymnasieskolan. Nya områden införs, fördjupas och breddas successivt i gymnasieskolan.

I ämnet matematik ingår sju kurser, Matematik A–E, som bygger på varandra samt Matematik – diskret och Matematik – breddning.

Matematik A är en kärnämneskurs och ingår i alla program. Kursen bygger vidare på matematikutbildningen i grundskolan och erbjuder breddade och fördjupade kunskaper inom områdena aritmetik, algebra, geometri, statistik och funktionslära. Kursen läses av elever med vitt skilda studieinriktningar. Uppläggningsen anpassas och problem väljs med hänsyn till elevernas studieinriktning. Kursen ger både allmän medborgarkompetens och utgör en integrerad del av den valda studieinriktningen.

Matematik B bygger vidare på kunskaper motsvarande grundskolans sannolikhetslära och på Matematik A inom områdena geometri, statistik, algebra och funktionslära. Kursen ger sådana insikter i matematiska begrepp och metoder som möjliggör för eleven att med hjälp av matematiska modeller kunna lösa problem inom olika områden, särskilt med anknytning till utbildningens karaktärsämnen. Dessutom behandlar kursen hur en statistisk undersökning genomförs och värderas. Matematik B är gemensam kurs på naturveten-

skapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och på teknikprogrammet.

Matematik C bygger vidare på Matematik B inom aritmetik, algebra och funktionslära. Den innehåller även differentialkalkyl. I kursen behandlas problem som gäller optimering, förändringar och extremvärden. Problemens innehåll skall så långt som möjligt ha anknytning till viktiga frågor inom elevens studieinriktning. Kursen är gemensam kurs på naturvetenskapsprogrammet.

Matematik D bygger vidare på Matematik C och innehåller trigonometri och differential- och integralkalkyl. Kursen utgör lämplig grund för fortsatta studier inom såväl beteendevetenskap, ekonomi och samhällsvetenskap som inom naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Eleven utvecklar under eget ansvar sin förmåga att i en större uppgift självständigt arbeta med en problemställning i matematik. Kursen är gemensam på naturvetenskapsprogrammet.

Matematik E bygger vidare på Matematik D och ger eleven tillfälle att i en syntes använda tidigare kunskaper om talbegreppet samt kunskaper från algebra, funktionslära, trigonometri, geometri och differential- och integralkalkyl. Kursen behandlar komplexa tal samt fördjupad differential- och integralkalkyl. Kursen skall ge de fördjupade kunskaper som krävs för fortsatta studier inom matematikintensiva utbildningar. Kursen är valbar.

Matematik – diskret bygger på kunskaper från Matematik C. Kursen skall erbjuda eleven kunskaper om mängder, de hela talens egenskaper, talföljder, kombinatorik samt satslogik. Kursen lämpar sig särskilt för inriktning mot matematik i kombination med datoranvändning. Kursen är valbar.

Matematik – breddning bygger på kunskaper från Matematik C. Kursen erbjuder eleven möjlighet att bredda sina kunskaper i matematik inom något eller några kunskapsområden som är nya för eleven eller fördjupar kunskaperna inom något känt område. Förmågan att använda matematiska modeller och att formulera och arbeta med problem utgående från en öppen frågeställning utvecklas. Kursen är valbar.

■ **Ämne: Matematik**

Kurs: Matematik A

Kurskod: MA1201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna formulera, analysera och lösa matematiska problem av betydelse för vardagsliv och vald studieinriktning

ha fördjupat och vidgat sin taluppfattning till att omfatta reella tal skrivna på olika sätt

med och utan tekniska hjälpmedel med omdöme kunna tillämpa sina kunskaper i olika former av numerisk räkning med anknytning till vardagsliv och studieinriktning

ha fördjupat kunskaperna om geometriska begrepp och kunna tillämpa dem i vardagssituationer och i studieinriktningens övriga ämnen vara så förtrogen med grundläggande geometriska satser och resonemang att hon eller han förstår och kan använda begreppen och tankegångarna vid problemlösning

kunna tolka, kritiskt granska och med omdöme åskådliggöra statistiska data samt kunna tolka och använda vanligt förekommande lägesmått

kunna tolka och hantera algebraiska uttryck, formler och funktioner som krävs för problemlösning i vardagslivet och i studieinriktningens övriga ämnen

kunna ställa upp och tolka linjära ekvationer och enkla potensekvationer samt lösa dem med för problemsituationen lämplig metod och med lämpliga hjälpmedel

kunna ställa upp, tolka, använda och åskådliggöra linjära funktioner och enkla exponentialfunktioner som modeller för verkliga förlopp inom privatekonomi och i samhälle

ha vana att vid problemlösning använda dator och grafitande räknare för att utföra beräkningar och åskådliggöra grafer och diagram

känna till hur matematiken påverkar vår kultur när det gäller till exempel arkitektur, formgivning, musik eller konst samt hur matematikens modeller kan beskriva förlopp och former i naturen.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven använder lämpliga matematiska begrepp, metoder och tillvägagångssätt för att formulera och lösa problem i ett steg.

Eleven genomför matematiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven använder matematiska termer, symboler och konventioner samt utför beräkningar på ett sådant sätt att det är möjligt att följa, förstå och pröva de tankar som kommer till uttryck.

Eleven skiljer gissningar och antaganden från givna fakta och härledningar eller bevis.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven använder lämpliga matematiska begrepp, metoder, modeller och tillvägagångssätt för att formulera och lösa olika typer av problem.

Eleven deltar i och genomför matematiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven gör matematiska tolkningar av situationer eller händelser samt genomför och redovisar sitt arbete med logiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven använder matematiska termer, symboler och konventioner på sådant sätt att det är lätt att följa, förstå och pröva de tankar som kommer till uttryck såväl muntligt som skriftligt.

Eleven visar säkerhet beträffande beräkningar och lösning av olika typer av problem och använder sina kunskaper från olika delområden av matematiken.

Eleven ger exempel på hur matematiken utvecklats och använts genom historien och vilken betydelse den har i vår tid inom några olika områden.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven formulerar och utvecklar problem, väljer generella metoder och modeller vid problemlösning samt redovisar en klar tankegång med korrekt matematiskt språk.

Eleven analyserar och tolkar resultat från olika typer av matematisk problemlösning och matematiska resonemang.

Eleven deltar i matematiska samtal och genomför såväl muntligt som skriftligt matematiska bevis.

Eleven värderar och jämför olika metoder, drar slutsatser från olika typer av matematiska problem och lösningar samt bedömer slutsatsernas rimlighet och giltighet.

Eleven redogör för något av det inflytande matematiken har och har haft för utvecklingen av vårt arbets- och samhällsliv samt för vår kultur.

■ **Ämne: Matematik**

Kurs: Matematik B

Kurskod: MA1202

Poäng: 50

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna formulera, analysera och lösa matematiska problem av betydelse för tillämpningar och vald studieinriktning med fördjupad kunskap om sådana begrepp och metoder som ingår i tidigare kurser

kunna förklara, bevisa och vid problemlösning använda några viktiga satser från klassisk geometri

kunna beräkna sannolikheter vid enkla slumpförsök och slumpförsök i flera steg samt kunna uppskatta sannolikheter genom att studera relativa frekvenser

med omdöme använda olika lägesmått för statistiska material och kunna förklara skillnaden mellan dem samt känna till och tolka några spridningsmått

kunna planera, genomföra och rapportera en statistisk undersökning och i detta sammanhang kunna diskutera olika typer av fel samt värdera resultatet

kunna tolka, förenkla och omforma uttryck av andra graden samt lösa andragradsekvationer och tillämpa kunskaperna vid problemlösning

kunna arbeta med räta linjens ekvation i olika former samt lösa linjära olikheter och ekvationssystem med grafiska och algebraiska metoder

kunna förklara vad som kännetecknar en funktion samt kunna ställa upp, tolka och använda några icke-linjära funktioner som modeller för verkliga förlopp och i samband därmed kunna arbeta både med och utan dator och grafitande hjälpmedel.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven använder lämpliga matematiska begrepp, metoder och tillvägagångssätt för att formulera och lösa problem i ett steg.

Eleven genomför matematiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven använder matematiska termer, symboler och konventioner samt utför beräkningar på ett sådant sätt att det är möjligt att följa, förstå och pröva de tankar som kommer till uttryck.

Eleven skiljer gissningar och antaganden från givna fakta och härledningar eller bevis.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven använder lämpliga matematiska begrepp, metoder, modeller och tillvägagångssätt för att formulera och lösa olika typer av problem.

Eleven deltar i och genomför matematiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven gör matematiska tolkningar av situationer eller händelser samt genomför och redovisar sitt arbete med logiska resonemang såväl muntligt som skriftligt.

Eleven använder matematiska termer, symboler och konventioner på sådant sätt att det är lätt att följa, förstå och pröva de tankar som kommer till uttryck såväl muntligt som skriftligt.

Eleven visar säkerhet beträffande beräkningar och lösning av olika typer av problem och använder sina kunskaper från olika delområden av matematiken.

Eleven ger exempel på hur matematiken utvecklats och använts genom historien och vilken betydelse den har i vår tid inom några olika områden.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven formulerar och utvecklar problem, väljer generella metoder och modeller vid problemlösning samt redovisar en klar tankegång med korrekt matematiskt språk.

Eleven analyserar och tolkar resultat från olika typer av matematisk problemlösning och matematiska resonemang.

Eleven deltar i matematiska samtal och genomför såväl muntligt som skriftligt matematiska bevis.

Eleven värderar och jämför olika metoder, drar slutsatser från olika typer av matematiska problem och lösningar samt bedömer slutsatsernas rimlighet och giltighet.

Eleven redogör för något av det inflytande matematiken har och har haft för utvecklingen av vårt arbets- och samhällsliv samt för vår kultur.

■ Ämne: Mediekommunikation

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet mediekommunikation syftar till att ge grundläggande teoretiska och praktiska kunskaper om massmedier och förståelse av masskommunikationens och reklamens roll och betydelse i samhället. Ämnet syftar till att ge kunskaper om samspelet mellan individer, medier och samhälle samt förståelse av den process som försiggår i samspelet mellan sändare och mottagare av ett budskap. Ett ytterligare syfte är att ge kunskaper om nyhetsmediers roll i en demokrati och deras uppgift att informera, kommentera och granska. I detta ingår även att ge kunskaper i källkritik.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Människan har alltid haft behov av att kommunicera. Ett avgörande steg togs när kommunikation blev masskommunikation. En rad tekniska innovationer som tryckpress, telegraf, film, radio, tv, video och datorkommunikation har gjort det möjligt att samtidigt nå ett stort antal människor. Idag kan man direktkommunicera över hela världen med hjälp av satelliter.

Masskommunikationen har så stor betydelse idag att man talar om medie- eller informationssamhället. Mediekonsumtion är en av de vanligaste fritidssysselsättningarna i västvärlden. Nöjesindustrin är idag mycket omfattande och består till stora delar av olika medieutbud. Det är därför angeläget att mediefrågorna ingår i all utbildning.

Ämnet mediekommunikation ger en grund vad avser mediers innehåll och organisation och ger även en orientering om den historiska bakgrunden till dagens mediesituation, såväl lokalt, nationellt som internationellt. Ämnet ger också inblick i olika kommunikationsformer och kunskaper om grundläggande rätts- och etikregler inom medieområdet.

Att förstå och kunna använda det språk som används inom medierna är en självklar del av ämnet mediekommunikation. Det ger också kunskap om och övning i att genomföra undersökningar med anknytning till medier.

Ämnet består av fyra kurser.

Kursen *Mediekunskap* handlar om massmedierna, deras historiska tillkomst och den roll de spelar i dagens samhälle. Kursen är gemensam inom medieprogrammet.

Kursen *Mediekommunikation A* behandlar masskommunikationens och reklamens roll och betydelse i samhället. Kursen ger fördjupad kunskap om hur de olika massmedierna kommunicerar med och

påverkar sin publik. Kursen bygger på Mediekunskap och är gemensam inom medieprogrammet.

Kursen *Mediekommunikation B* ger fördjupade kunskaper i marknadsplanering och projektledning samt i arbetsprocessen från idé till färdig produktion. Kursen bygger på Mediekommunikation A och är en alternativ kurs inom inriktningen Medieproduktion.

Mediekommunikation C ger fördjupade kunskaper i att genomföra marknads- eller attitydundersökningar. Kursen ger även fördjupade kunskaper i internationell marknadskommunikation. Kursen bygger på Mediekommunikation A och är valbar.

■ **Ämne: Mediekommunikation**

Kurs: Mediekommunikation A

Kurskod: MDK1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge en helhetsbild av kommunikationsprocessen och förståelse av informationens och reklamens roll i samhället. Ett mål är också att ge kunskap i att analysera och förmedla information samt kännedom om de faktorer som styr val av medier. Kursen skall även utveckla förmågan att utforma budskap på ett kreativt sätt. Kursen skall dessutom ge möjlighet att praktiskt tillämpa kunskap och metoder och ge kunskaper om och erfarenheter av modern teknik som används i arbetslivet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

förstå betydelsen av kommunikation via olika medier och deras roll i samhället

ha kunskap om företags, förvaltningars och organisationers behov av intern och extern information, kommunikation och marknadsföring

ha kunskap om reklamens roll och möjligheter inom marknadsföringen

ha kunskap i socialpsykologi och konsumentbeteende samt om hur mottagare påverkas av olika budskap

ha fördjupade kunskaper om lagstiftning, immaterialrätt och etiska regler som gäller rättsförhållandet inom medieområdet samt kunna föra resonemang kring etik i samband med medieproduktion

ha erfarenhet av att utforma olika informations- och reklamtexter, att muntligt framföra ett budskap samt att presentera fakta med modern presentationsteknik

kunna tillämpa grundläggande kunskap i grafisk formgivning samt text- och bildbehandling med hjälp av modern teknik

ha kännedom om semiotiska grundbegrepp samt förstå logotypers och varumärkens betydelse i olika kommunikationssammanhang

kunna göra en aktivitetsplan och ha kännedom om marknadsplanering samt ha kunskap om hur kostnader beräknas för information och marknadsföring i olika medier

kunna analysera medieproduktioner utifrån innehåll, form och målgrupp samt kunna välja medium och medieuttryck för olika målgrupper

ha kunskap om olika yrkesroller i branschen och hur arbetet organiseras vid medieproduktioner.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven planerar och utformar, med viss handledning, budskap och väljer medier för olika målgrupper samt presenterar arbetet såväl muntligt som skriftligt med hjälp av modern presentationsteknik.

Eleven beskriver kommunikationens betydelse i samhälle och arbetsliv. Eleven analyserar sina och andras medieproduktioner samt följer gällande lagstiftning och regler samt diskuterar etiska frågor.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utformar budskap på ett kreativt sätt med stöd av modern teknik och väljer medier för olika målgrupper.

Eleven analyserar och beskriver informationens och reklamens olika sätt att kommunicera budskap.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför arbetsuppgifter och tar ansvar för resultatet, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn tagen till kvalitet, miljö och ekonomi.

Eleven drar relevanta slutsatser för utformning av olika budskap och val av medium på ett kreativt och nyskapande sätt.

■ **Ämne: Mediekommunikation**

Kurs: Mediekommunikation B

Kurskod: MDK1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i marknadskommunikation. Ett mål är också att ge kunskaper i marknadsplanering och projektledning. Kursen skall ge möjligheter att praktiskt tillämpa kunskap och metoder och ge fördjupade kunskaper om och erfarenheter av modern teknik som används inom arbetslivet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha fördjupad kunskap om informationens och reklamens roll i företag, förvaltningar och organisationer

ha kunskap om hela produktionskedjan från informationsbehov till färdig produkt, kunna upprätta en produktionsplan och ha erfarenhet av projektledning

ha kunskap om marknadsplanering samt ha fördjupade kunskaper i marknadsekonomi och budgetering för olika typer av produktioner

ha utökade kunskaper i att presentera fakta i bild, text, ljud och grafisk form med hjälp av modern teknik

kunna arbeta på ett ur skydds- och miljösynpunkt säkert och resurssnålt sätt.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven planerar och genomför, med viss handledning, informations- och reklamkampanjer med hänsyn till ekonomi och kvalitet samt arbetar på ett ur skydds- och miljösynpunkt säkert och resurssnålt sätt.

Eleven arbetar med modern teknik i hela produktionskedjan och presenterar resultatet såväl muntligt som skriftligt.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven arbetar självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven beskriver arbetsuppgifterna ur ett kommunikationsperspektiv, redogör för de olika leden i processen och deras betydelse för kvaliteten.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven kommunicerar olika typer av budskap på egen hand eller i samarbete med andra på ett kreativt sätt.

Eleven beskriver sambandet mellan arbete, tid, kostnader och den färdiga produktionens kvalitet samt ger förslag på alternativa lösningar.

■ **Ämne: Mediekommunikation**

Kurs: Mediekunskap

Kurskod: MDK1204

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskap om medier och den roll de spelar i dagens samhälle. Kursen skall orientera om företagsorganisation och yrkesroller inom mediebranscherna. Ett ytterligare mål för kursen är att ge insikt om den påverkan som medierna utövar på samhället och deras roll i den demokratiska processen.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap om svensk och internationell mediestruktur och förstå den historiska bakgrunden till dagens mediesituation

förstå mediers olika användningsområden, sambanden och spelet dem emellan och känna till hur medierna påverkar människor

känna till olika medieföretags organisation och förekommande yrkesroller

känna till betydelsefulla delar i den lagstiftning och de etiska regler som finns inom medieområdet samt de principiella resonemangen bakom dessa

känna till begreppet public service och dess betydelse i samhället

ha kunskap om grundläggande kommunikationsteori

kunna använda sig av olika kanaler för att söka information och inse vikten av att kritiskt granska denna

känna till och kunna använda sig av fakta ur olika former av medieundersökningar.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven beskriver huvuddragen i olika mediers historiska bakgrund och funktion i dagens samhälle.

Eleven redogör för mediemarknaden och olika yrkesroller.

Eleven ger exempel på olika mediers innehåll, syften, användningsområden och den påverkan de utövar på individ och samhälle.

Eleven exemplifierar hur ett budskap når och påverkar mottagaren via olika kanaler.

Eleven hämtar fakta ur olika typer av källor och granskar dessa kritiskt.

Eleven resonerar kring etik och gällande lagstiftning inom medieområdet.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven analyserar budskap och reflekterar över olika mediers svagheter och styrkor.

Eleven visar på olika sätt att via medier nå en given målgrupp och exemplifierar hur påverkan sker.

Eleven planerar, genomför, presenterar och utvärderar sina arbeten på ett sätt som är relevant i förhållande till uppgiften och den tid som står till förfogande.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven analyserar och värderar olika mediers innehåll och motiverar sina ställningstaganden.

Eleven diskuterar betydelsen av rättsregler inom området och reflekterar över dess tillämpningar.

Eleven beskriver hur händelser behandlats i media under olika tider.

■ Ämne: Medieproduktion

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet medieproduktion syftar till att ge grundläggande kunskaper om medieproduktion och att belysa hela arbetsprocessen från idé till färdig produkt. Ämnet syftar även till att ge förståelse av sambanden mellan form, innehåll, funktion och ekonomi. Ytterligare syften är att ge grundläggande kunskaper om utvecklingen inom medieteknikområdet och kännedom om medievärldens olika yrkesområden samt att lägga grunden till ett kunnande om ergonomi, miljö och säkerhet i arbetet.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Bild, text och ljud utgör medieproduktionens verktyg. Dessa kan användas som uttryck i olika medier. Ämnet medieproduktion ger en orientering om de kunskapsområden som ingår i medieprogrammet och ger således möjlighet att arbeta med olika medier.

En medieproduktion består av många led. Förutom de rent kreativa och tekniska delarna innehåller ämnet inslag av ämnesteorier, analys av produktionsinnehåll, marknad och målgrupp. Alla dessa led i produktionsprocessen måste samverka för att en kvalitativ produkt ska bli resultatet.

Ämnet ger en grund för övning i produktionsplanering och betonar vikten av samarbete mellan de olika leden i en produktion. Där ingår kunskaper om och praktiska färdigheter i olika mediers uttrycksformer.

I ämnet medieproduktion betonas vikten av en god balans mellan innehåll och form. Grundläggande kunskaper inom semiotik, retorik, dramaturgi och analys är delar av ämnet. För att ett budskap skall nå sin mottagare med god effekt är det väsentligt att rätt medium och medieuttryck används. Därför är förståelsen av ett mediums styrka och svaghet en viktig del av ämnet.

Medieområdet genomgår stora förändringar. Produktionsarbetet förändras ständigt och därmed också de olika yrkesrollerna. Därför är det viktigt att ämnet förankras i ett historiskt sammanhang där förståelse av behovet av kontinuerlig kompetensutveckling blir en viktig del av utbildningen.

Produktion av medier sker med olika material och verktyg som ställer stora krav på arbetsmiljö och säkerhet. Därför är kunskaper om arbetsbelastning, buller, ljus och vätskehantering viktiga inslag. Medieproduktioner sker ofta under tidspress och det är viktigt att kunna hantera problemlösning även under stress. Erfarenhet av arbete under realistiska former ingår i ämnet.

Ämnet består av två kurser.

Kursen *Medieproduktion A* är gemensam inom medieprogrammet. Denna kurs ger grundläggande kunskaper i tekniker som används vid olika typer av medieproduktion. Färg, form, material och uttryck är centrala begrepp.

Medieproduktion B är en valbar kurs som bygger på *Medieproduktion A* samt en av kurserna *Expo C*, *Grafisk kommunikation C*, *Ljudmedier C*, *Fotografisk bild C* eller *Rörlig bild C*. Kursen ger möjlighet att genomföra en hel produktion, antingen inom den valda inriktningen eller som en gränsöverskridande produktion. Denna kurs ger möjlighet att genomföra produktioner som kan användas som arbetsprover efter avslutad gymnasieutbildning.

■ Ämne:	Medieproduktion
Kurs:	Medieproduktion A
Kurskod:	MPR1201
Poäng:	200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om produktionsprocessens olika led samt praktiska erfarenheter av teknik inom de olika medieområdena. Begrepp som färg, form, material och uttryck skall konkretiseras. Kursen skall ge teoretiska kunskaper om och praktiska färdigheter i mediernas uttrycksformer. Ett mål är också att ge medvetenhet om formens betydelse och att utveckla förmågan till kreativt skapande. Kursen skall öva både det verbala och det visuella språket. Den skall också ge kännedom om mediernas olika yrkesområden och lägga grunden till ett kunnande om ergonomi, miljö och säkerhet i arbetet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskaper om och praktisk erfarenhet av bild-, text- och ljudarbete och kunna omsätta egna och andras idéer och beskrivningar till färdiga produktioner

ha erfarenhet av arbete med komposition ur innehållsmässig, estetisk och ekonomisk synvinkel samt förstå hur samverkan mellan bild, text och ljud kan byggas upp för att förstärka budskapet

ha erfarenhet av att presentera ett budskap såväl verbalt som visuellt och av att analysera bild, text och ljud

känna till grundläggande teckenlära, tecknens historia och läsbarhetskriterier

känna till grunderna i färglära och olika färgsystem som används inom olika medieområden samt färgers egenskaper och betydelse i olika sammanhang

känna till olika arbetsmoment inom områdena text, bild och ljud samt mediernas tekniska utveckling och moderna produktionsmetoder

känna till olika material, utrustningar och hjälpmedel för produktion inom medieområdet samt förstå sambanden mellan olika led i produktionsprocessen liksom kvalitetsanspråken dem emellan

vara orienterad om yrken inom medieområdet och om hur arbetet fungerar på arbetsplatser av skilda slag även ur ergonomiska och säkerhetsmässiga aspekter

känna till några aspekter av medieteknikens utveckling och funktion för individ och samhälle

vara orienterad om förekommande lagstiftning och etiska regler inom medieområdet

ha grundläggande kunskaper i presentations- och intervjuteknik.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven genomför, med viss handledning, arbetsuppgifter och hanterar bild, text och ljud och beskriver deras betydelse i kommunikationen.

Eleven presenterar uppgifterna och redogör för produktionsprocessens olika led och dess betydelse för produktens kvalitet samt beskriver de olika yrkesroller som samverkar vid en produktion.

Eleven söker fakta i manualer, fackböcker, databaser och genomför intervjuer.

Eleven arbetar på ett skydds- och miljömedvetet sätt.

Eleven beskriver sina och andras medieproduktioner samt följer gällande lagstiftning och regler och diskuterar etiska frågor.

Eleven väljer medier för olika målgrupper.

Eleven beskriver huvuddragen i medieteknikens utveckling.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven förbereder, genomför och dokumenterar sina arbetsuppgifter.

Eleven analyserar form, innehåll och anpassning till olika målgrupper.

Eleven redogör för olika yrkesområden som samverkar vid medieproduktioner och deras betydelse för produktens kvalitet.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven genomför medieproduktioner och drar egna slutsatser samt motiverar sina ställningstaganden.

Eleven diskuterar praktiska och teoretiska problem i samband med produktioner.

Eleven beskriver arbetsuppgifterna ur ett kommunikationsperspektiv och använder verktygen på ett personligt sätt.

■ Ämne: Multimedia

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet multimedia syftar till att ge kunskaper i att skapa digitala, interaktiva presentationer eller virtuella miljöer där text, bild, ljud och form samverkar för att främja kommunikation. Ämnet syftar även till att utveckla förmåga att analysera och kritiskt bedöma olika medieproduktioner. Ett annat syfte är att utveckla kreativitet och formspråk. Ämnet syftar också till att ge kunskap om produktion av multimedia och skapa intresse för att följa utvecklingen inom området.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Redan i den tidiga teatern hittar man samverkan i form av dramatiskt agerande, sjungande körer, musiker, talkörer och scenografi. Inom nutida teater har man också använt begreppet multimedia. Användning av multimedia är alltså ingen ny företeelse. Det nya är att man idag kan digitalisera och sammanföra olika medieuttryck till en produktion i dator och att användaren kan påverka vad, hur och när något ska presenteras. Multimedia är med andra ord interaktivt.

Framställningen av multimedia har utvecklats till en viktig del av medieutbudet. Multimedia används som presentationsätt i många olika sammanhang. Elektronisk publicering av tidskrifter, information, handel och marknadsföring, sker idag på internet och produktioner görs på CD-rom för undervisning och information, och som underhållning i form av spel. Utvecklingen mot nya uttrycksformer och ny teknik går snabbt.

Kunskaper i multimedia är också kärnan i utformningen av virtuella miljöer. I detta fall handlar det inte bara om att kommunicera ett budskap, utan att skapa en användarvänlig och intressant miljö som främjar människors kommunikation. Den virtuella miljön kan utformas med olika syften. En ambition kan vara att miljön skall locka människor att komma och återkomma, ett annat syfte kan vara att stimulera människors samverkan, kommunikation och lärande i miljön. Kunskaperna i teknik och program måste kombineras med grundläggande estetiska, pedagogiska och kommunikativa kunskaper.

Ämnet multimedia utgår från den utveckling som sker inom området och skall ge en övergripande och grundläggande utbildning där kunskap om alla steg i multimedieproduktion ingår. I ämnet ingår teoretiska och praktiska kunskaper i informationssökning och källkritik samt rättsliga och etiska frågor. En viktig del är också marknads- och

målgruppsanalys. Ämnet multimedia innefattar också att på ett kreativt sätt använda modern dator teknik för att tydliggöra och förstärka ett budskap eller för att skapa en virtuell miljö.

Ämnet multimedia består av tre kurser.

Multimedia A är en gemensam kurs. Den bygger på kursen Dator kunskap och behandlar grunderna i att utforma en interaktiv multimediapresentation där text, bild och ljud samverkar.

Multimedia B är en valbar kurs som bygger på Multimedia A och fördjupar kunskaperna i multimedieproduktion.

Virtuella miljöer är en valbar kurs som bygger på Multimedia A och fokuserar på utformningen av en användarvänlig virtuell miljö för människors kommunikation och lärande.

■ **Ämne: Multimedia**

Kurs: Multimedia A

Kurskod: MUM1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i hur text, bild, ljud och form sammanställs till en interaktiv presentation med hjälp av modern teknik och ge möjlighet till arbete med hela produktionskedjan från idé till färdig produktion. Den skall ge möjlighet att utveckla ett formspråk och en kreativ förmåga samt ge kunskaper i berättarteknik, manusförfattande och presentationsteknik. Kursen skall också ge orienterande kunskaper i informationsökning, målgruppsanalys och källgranskning samt pedagogiska lösningar när det gäller struktur och navigation. Den skall ge kännedom om rättsliga och etiska regler för publicering.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna planera och skapa en enklare multimedieproduktion med hjälp av ett multimedialt författarprogram

känna till episkt och dramatiskt berättande samt berättartekniska grepp vad gäller bildmedier och ljudmedier och kunna använda dessa i sitt arbete

kunna inhämta text, bild och ljud samt anpassa dessa och den grafiska formen för bildskärm

känna till mediets olika användningsområden och kunna diskutera dess möjligheter och begränsningar

känna till kostnader och produktionstid för multimedieproduktion

känna till inom branschen förekommande fackuttryck

känna till etiska och rättsliga regler av betydelse för området.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven planerar och genomför, med viss handledning, en enkel multimedieproduktion.

Eleven beskriver hur text, bild, ljud och grafisk form samverkar och anpassas till bildskärm.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven planerar och genomför en multimedieproduktion på ett ansvarsfullt och kvalitetsmedvetet sätt.

Eleven beskriver sammanhang och diskuterar alternativa lösningar.

Eleven dokumenterar sitt arbete.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven arbetar målinriktat med kommunikation via multimediala uttrycksformer och söker självständigt kunskap för att uppnå bästa resultat.

Eleven bearbetar, analyserar och löser teoretiska och praktiska problem.

Eleven diskuterar möjligheter och begränsningar med olika medier och verktyg och gör välmotiverade val för att nå god kvalitet.

■ Ämne: Naturkunskap

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet naturkunskap syftar till att beskriva och förklara omvärlden ur ett naturvetenskapligt perspektiv. Ämnet syftar också till förståelse av naturvetenskapens arbetsätt och resultat. Ämnets syfte är dessutom att ge naturvetenskapliga kunskaper för att kunna ta ställning i frågor som är viktiga för individ och samhälle som t.ex. genteknik, hållbar utveckling och energifrågor.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i naturkunskap sträva efter att eleven

utvecklar sin förmåga att beskriva, förklara och förstå omvärlden ur ett naturvetenskapligt perspektiv,

utvecklar sina kunskaper om vetenskapliga undersöknings- och forskningsmetoder och om hur resultat kan presenteras,

utvecklar sin förmåga att förstå och använda naturvetenskapens språk och teoretiska begrepp,

utvecklar sin förmåga och sitt intresse att söka, kritiskt granska och tillgodogöra sig kunskap om aktuell forskning i naturvetenskap från olika informationskällor,

utvecklar ett förhållningssätt som präglas av ödmjukhet och respekt inför naturen och livets storhet,

utvecklar sin förmåga att tolka och kritiskt granska olika typer av information, delta i diskussioner i olika samhällsfrågor och ta ställning utifrån ett naturvetenskapligt och etiskt perspektiv,

utvecklar sina kunskaper om människan som en del av naturen och det ekologiska sammanhanget samt om kretsloppstänkandets roll för att minska samhällets miljöbelastning,

utvecklar sin förståelse av naturvetenskapens roll för samhällsutvecklingen.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Dagens samhälle är i hög grad baserat på naturvetenskap och teknik. Därför har den enskilde behov av kunskaper i naturvetenskap både som individ och samhällsmedborgare. Energi-, miljö- och resursfrågor ställer till exempel krav på ett brett naturvetenskapligt kunnande.

Samtidigt ger naturvetenskapens snabba utveckling upphov till nya frågeställningar inte minst av etisk karaktär.

Den moderna naturvetenskapen präglas av uppdelning i många specialområden samtidigt som många frågeställningar kräver ett tvärvetenskapligt angreppssätt. Ämnet naturkunskap är ett tvärvetenskapligt ämne där naturvetenskapliga frågeställningar kan studeras ur flera perspektiv. Ämnets struktur är inte entydigt given men ämnet handlar om liv, materia och energi. Karaktäristiskt för ämnet är blandningen av teoretiska studier, observationer, experiment och fältstudier.

Ämnet behandlar också frågan om hur människans världsbild har förändrats genom växelverkan mellan teoribildning och praktiska forskningsresultat.

Ämnet naturkunskap är uppdelat i två kurser, Naturkunskap A som är ett kärnämne och Naturkunskap B.

Naturkunskap A bygger på elevens tidigare erfarenheter och på grundskolans utbildning eller motsvarande kunskaper. Kursen tar främst upp miljöfrågor, men även frågor kring ekologi, energi- och resursanvändning behandlas. Kursen anknyter till elevens studieinriktning. Naturkunskap A är en kärnämneskurs.

Naturkunskap B bygger på elevens tidigare erfarenheter och kunskaper från grundskolan eller motsvarande. Kursen behandlar människans biologiska, fysikaliska och kemiska vardag, materien, livets förutsättningar och utveckling samt organismens byggnad och funktion. Även betydelsen av en hälsofrämjande livsstil ingår i kursen, liksom etiska frågor – speciellt de som gäller den moderna genteknikens utveckling och utnyttjande. Naturkunskap B är gemensam kurs på samhällsvetenskapsprogrammet.

■ **Ämne:** Naturkunskap

Kurs: Naturkunskap A

Kurskod: NK1201

Poäng: 50

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna göra observationer och enkla experiment samt kunna analysera och tolka resultaten

ha kunskap om den naturvetenskapliga världsbildens framväxt samt universums och jordens historia

kunna förstå skillnaden mellan påståenden grundade på fakta och värderande ståndpunkter inom naturvetenskapen, t.ex. när det gäller människans strålningsmiljö

ha fördjupat sin kunskap om ekosystems struktur och dynamik samt betydelsen av biologisk mångfald

ha kunskap om energiomvandlingar och energiformer samt begreppet energikvalitet

kunna beskriva naturliga kretslopp och av människan skapade materia- och energiflöden samt ha förståelse av termodynamikens lagar

kunna beskriva miljöproblem utifrån studieinriktning och aktivt delta i diskussioner om möjligheten att påverka utvecklingen

ha kunskaper om livsstilens betydelse för miljön och en hållbar ekologisk utveckling.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför med viss handledning experimentella och praktiska moment.

Eleven utför mätningar och undersökningar samt beskriver muntligt och skriftligt iakttagelser och resultat.

Eleven beskriver ekologiska fakta och begrepp samt redogör för resultat av några störningar i ekosystem.

Eleven diskuterar begreppen energi, energiomvandlingar och energiflöden.

Eleven ger exempel på globala och regionala miljöproblem och beskriver lokala miljöproblem till följd av vardaglig och yrkesmässig verksamhet.

Eleven diskuterar frågor som rör återanvändning och långsiktig resursanvändning.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven arbetar aktivt i undervisningens experimentella och praktiska moment.

Eleven analyserar idéer och värderingar utifrån såväl ett individperspektiv som ett natur- och samhällsvetenskapligt perspektiv.

Eleven diskuterar konsekvenser av olika praktiska ställningstaganden i energi-, miljö- och resursfrågor.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven tillämpar ett naturvetenskapligt arbetssätt, planerar och genomför undersökande uppgifter, tolkar resultaten och värderar kritiskt slutsatsernas giltighet och rimlighet.

Eleven använder, analyserar och integrerar införda begrepp, modeller och teorier.

■ Ämne: Religionskunskap

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet religionskunskap syftar till att ge möjligheter att reflektera över existentiella och etiska frågor ur olika perspektiv samt till att ge ökad förståelse för att andra kan komma till andra tolkningar än den egna.

Ämnet religionskunskap syftar till att ge kunskaper om trons innehåll och traditioner inom olika religioner och andra livsåskådningar och skapa medvetenhet om att begrepp, kunskaper och analysredskap behövs för att kunna värdera och ta ställning. Utbildningen ger därmed fördjupade kunskaper samt ökad förståelse för människor med olika religioner och livsåskådningar.

Behovet av en medveten etik baserad på en i samhället allmänt accepterad värdegrund blir allt tydligare både för den enskilde och för samhället. Syftet med ämnet är att ge kunskaper om olika uppfattningar i etiska frågor, som möter den enskilde i samhället, analyserade i ett individuellt och ett socialt perspektiv.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i religionskunskap sträva efter att eleven

utvecklar sin personliga hållning i livs- och moralfrågor på grundval av kunskaper om olika traditioner och med respekt för grundläggande mänskliga rättigheter,

fördjupar sin förmåga att reflektera över och argumentera kring existentiella frågor som rör tro, etik och livsåskådning,

utvecklar sin förmåga att beskriva, analysera och förstå hur och varför levnadsvillkor, traditioner och samhällssystem samspelar med religion och livsåskådning,

utvecklar sina insikter i kristendomens och andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar, värderingar, traditioner, uttrycksformer och urkunder,

utvecklar sin förståelse för hur religion och livsåskådning tar sig uttryck i människors sätt att tänka, skapa och handla,

fördjupar sin förtrogenhet med de språk, begrepp, berättelser och bilder som uttrycker religioners och livsåskådningars tolkningar av livet.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Under medeltiden fick församlingsborna i den romersk-katolska kyrkan lära sig texter som formulerade den kristna tron. Efter reformationen baserades folkundervisningen på Luthers lilla katekes som ett centralt dokument om den kristna tron. I högre skolor hade man en kristendomsundervisning av bredare slag. Under 1800-talet vaknade kritiken mot en ensidig katekesundervisning dels av pedagogiska skäl, dels av ideologiska. I 1919 års undervisningsplan behandlades Luthers lilla katekes som ett historiskt dokument, representativt för sin tid. I stället fick studier av Bergspredikan i Nya testamentet en central roll som utgångspunkt för reflektion över en gemensam värdegrund i samhället.

Efter det att religionsfrihetslagen införts i Sverige 1951 blev kristendomsundervisningens roll i skolan problematisk. Under 1960-talet blev grundprincipen att skolans religionsundervisning skulle vara objektiv i den meningen att den sakligt och allsidigt skulle beskriva olika religioner och livsåskådningar. Denna grundprincip har sedan utvecklats vidare inom religionskunskapsundervisningen samtidigt som existentiella frågor om liv och död, ansvar och skuld, liksom etik- och moralfrågor, kommit att spela en allt viktigare roll inom ämnet.

Grundläggande i allt studium av religioner och andra livsåskådningar är frågor om tro och livstolkning, det vill säga frågor om verkligheten och världen, människan och värdena. I alla kulturer och i olika tider har människor gestaltat sitt behov av att tolka och tyda livet för att ge det en mening. Sådana tolkningsförsök har synliggjorts i samhällsbyggande, i arkitektur och stadsbyggnad, i bildkonst, musik och litteratur, i traditioner och berättelser. Olika typer av livstolkningar har tagit och tar sig uttryck i religioner och andra livsåskådningar. Detta behov blir alltmer aktuellt i dag och tar sig uttryck i en mångfald som förstärks genom ökande internationella kontakter och av ett växande mediautbud.

Ett samspel mellan kunskapsperspektiv och existentiella frågor gör ämnet konkret, verklighetsnära och personlighetsutvecklande. Innehållsligt kan man urskilja olika dimensioner, som en *historisk*, en *institutionell*, en *kulturell*, en *dimension om tro*, en *etikdimension* och en *genusdimension*. Den historiska riktar uppmärksamheten på den historiska bakgrunden till de fenomen som studeras och den institutionella fokuserar vilka institutioner i vårt samhälle som bestämt och bestämmer utvecklingen i dag inom kyrkor, samfund, religioner, och andra livsåskådningar. Den kulturella dimensionen studerar vad kristendomen och andra religioner och livsåskådningar har betytt för den kulturella utvecklingen, och trosdimensionen frågar efter religioners och andra livsåskådningars tro och idéer. Etikdimensionen visar hur olika inställningar i fråga om tro och livsåskådning bestämmer

synen på etiska frågor och genusdimensionen riktar uppmärksamheten på vilken roll religioner och andra livsåskådningar har vid utformningen av våra föreställningar om mäns och kvinnors värde och uppgifter. Dessa dimensioner kan bidra till att analysen av de studerade fenomenen vidgas och fördjupas. I dag ser man den etiska dimensionen som särskilt viktig vid studiet av religion och andra livsåskådningar. I Sverige har länge den tradition som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism styrt tolkningen av värdegrunden. I ett alltmer mångkulturellt samhälle kan samma medvetenhet om vikten av en gemensam värdegrund också skapas utifrån andra religioner och livsåskådningar.

Den grundläggande utgångspunkten för studierna i religionskunskap är människan. Det är människan och människans situation som skall göras till föremål för studium, och de upplevelser och behov av livstolkning som hon har, skall stå i centrum. Övning i reflektion och kritiskt tänkande har en framträdande plats i ämnet när det gäller etiska frågor, omvärlds- och överlevnadsfrågor, behovet av en allmängiltig internationellt övergripande värdegrund, samt när det gäller hur religion och livsåskådning förhåller sig till kultur och samhälle. Både välbekanta traditioner och sådana nutida företeelser som exempelvis ungdomskultur och arbetsplatskultur, som inte omedelbart uppfattas ha en relation till religiös tro, andra livsåskådningar och etik, studeras inom ämnet. Vid sådana analyser spelar begreppsbildningen en viktig roll, både sådana begrepp som lyfter fram religiösa och livsåskådningsmässiga dimensioner och sådana som aktualiserar existentiella infallsvinklar.

Ämnet är uppdelat i två kurser. *Religionskunskap A* bygger på grundskolans utbildning eller motsvarande kunskaper. Kursen betonar etiska och moraliska frågor samt människors olika livstolkningar. Kursen skall visa att religion och livsåskådning är naturliga delar av samhällslivet och också ge förståelse för vad ett eget ställningstagande kan betyda för den personliga utvecklingen. Kursen skall anknyta till elevens studieinriktning. Religionskunskap A är en kärnämneskurs.

Religionskunskap B bygger på kurs A och breddar och fördjupar innehållet i Religionskunskap A. Utifrån vald studieinriktning och egna behov får eleverna möjligheter att vidareutveckla sina kunskaper och färdigheter på tros- och livsåskådningarnas område. Religionskunskap B är gemensam kurs inom kultur- och samhällsvetenskapsinriktningarna på samhällsvetenskapsprogrammet.

- **Ämne:** Religionskunskap
-
- Kurs:** Religionskunskap A
-
- Kurskod:** RE1201
-
- Poäng:** 50
-

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna beskriva och förstå hur religion och livsåskådning tar sig uttryck i människors sätt att tänka och handla

känna till kristendomens och några andra världsreligioners och andra livsåskådningars grundläggande uttrycksformer, tro och idéer

kunna relatera religioners och andra livsåskådningars uttrycksformer, tro och idéer till problemsituationer i vardags- och yrkesliv

kunna samtala om problemsituationer i vardagen och i yrkeslivet utifrån en given etisk och moralisk utgångspunkt

kunna identifiera och ta ställning till sådant som befrämjar eller som strider mot grundläggande värden i samhället

kunna reflektera över andra människors olika sätt att tänka om liv, tro och etik

förstå vad de egna värderingarna betyder för självuppfattningen och för hur man uppfattar människor i sin omgivning.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven jämför riter, traditioner och levnadssätt i olika religioner och andra livsåskådningar.

Eleven redovisar sådana kunskaper om kristendomen och några andra världsreligioner och livsåskådningar som ökar förståelsen för olika livsmönster bland människor i den närmaste omgivningen.

Eleven samtalar kring problemsituationer i vardagen och i yrkeslivet utifrån ett givet etiskt och moraliskt tänkesätt.

Eleven värderar några företeelser i samhället som befrämjar eller som strider mot dess värdegrund.

Eleven relaterar sig till sammanhang som berör frågor om tro, livsåskådning och etik.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven ger exempel på religioners och andra livsåskådningars betydelse för individ och samhälle, nationellt och internationellt.

Eleven identifierar etiska problem i sin omgivning, tillämpar några enkla etiska resonemangsmodeller och motiverar med stöd av dessa sina egna ställningstaganden i kända och vardagliga situationer.

Eleven reflekterar enskilt och i grupp över vad tolerans gentemot olika människors sätt att se på tillvaron innebär.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven upptäcker likheter och skillnader mellan kristendomens och några andra världsreligioners och livsåskådningars grundtankar och uttryckssätt och tillämpar dem på aktuella frågor såsom kvinnosyn och samhällssyn i ett aktuellt och ett historiskt perspektiv.

Eleven tillämpar olika etiska teorier inom religion och livsåskådning på närliggande situationer och på aktuella samhällsfrågor.

Eleven visar hur olika sätt att förhålla sig till olika livstolkningar medför konsekvenser för sättet att leva och handla.

Eleven argumenterar för ett eget sätt att tolka livet med respekt för att andra har rätt till sin livstolkning.

■ Ämne: Rörlig bild

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet rörlig bild syftar till att ge teoretiska och praktiska kunskaper i att kommunicera genom att praktiskt tillämpa olika former av filmiskt berättande. I detta ingår att utveckla kreativitet och ett eget bildspråk hos eleverna. Ämnet syftar också till att ge kunskap i att analysera och kritiskt bedöma olika typer av produktioner med rörlig bild i dagens massmedieutbud. Ämnet skall ge en ökad förståelse av och kunskap om professionell film-, video- och tv-produktion med modern teknik. Utbildningen syftar även till att utveckla social kompetens och förmåga att lösa problem vid produktion av rörlig bild.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Rörliga bilder har funnits i drygt hundra år, först i form av stumfilm ackompanjerad av levande musik. I slutet av 1920-talet kom rörlig bild med synkroniserat ljud. Tekniken att framställa rörlig bild har hela tiden utvecklats och förändrats. Rörlig bild fanns först i kemisk form som film, sedan mitten av 1900-talet också i elektronisk form, som video och tv. Nu finns även rörlig bild i digital form. Det har hela tiden funnits en växelverkan mellan teknik och berättande där utveckling och förändring av den ena sidan hela tiden påverkat och utvecklat den andra.

Oavsett inspelningsformat sker en stor del av efterarbetet av rörlig bild digitalt för att sedan distribueras som film, video eller i digital form. Tidigare fanns det strikta gränser mellan olika specialisters arbete. Nu ökar antalet personer med bredare ansvar i produktionen även om flera specialistfunktioner fortfarande finns. Det är mot denna bakgrund viktigt att ha en helhetssyn på produktion av rörlig bild vilket kräver god kunskap i både teknik och berättande. Därför ingår det i ämnet att skapa överblick över processen som helhet och kunskap om de olika delarna. Produktionsmetoderna förändras ständigt och ämnet skall skapa förståelse för behovet av flexibilitet och fortsatt lärande.

Produktionen sker idag med flera inriktningar. Film- och video-produktion sker i form av spelfilm, dokumentärfilm, reklamfilm, musikvideo samt olika typer av beställningsfilm. Tv-produktion består av programproduktion, evenemangs- och nyhetsproduktion samt arbete med sändning. Rörlig bild används även inom multimediala och i olika former av elektroniska presentationer.

Arbetet med film, video eller tv-produktion innebär att man an-

vänder flera uttrycksformer som t.ex. rörlig bild, ljud och grafik. Alla dessa former av berättande övas i ämnet rörlig bild. Även skriven text kommer in i ämnet som ett viktigt verktyg vid analys, manusarbete och produktionsplanering. Arbete med rörlig bild kräver också kunskaper i informationssökning, källkritik och intervjuteknik. Ämnet rörlig bild kräver både teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter inom alla dessa områden.

För att kunna kommunicera snabbt och tydligt i produktionsarbetet är det viktigt att förstå och kunna använda fackspråk. Produktion av rörlig bild sker i grupp, ofta under tidspress och det är därför viktigt att vara kreativ och kunna samarbeta och hantera problem även under stress. Att öva detta ingår i ämnet.

Kunskap om arbetsmiljön vid produktion av rörlig bild ingår i kursen. Det innebär bland annat insikt i hur man arbetar på ett säkert sätt i en tv-studio, samt hur man bäst lyfter och bär utrustning. Kunskap om arbete vid dator ingår också i ämnet. Att arbeta på ett resurssnålt sätt med omtanke om miljön är också viktigt.

Ämnet rörlig bild består av tre kurser.

Rörlig bild A ger en praktisk och teoretisk orientering om hur man berättar med rörlig bild. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Rörlig bild B ger kunskap om och erfarenhet av olika typer av produktion, från reklam- till dokumentärfilm med modern produktionsteknik. Kursen bygger på *Rörlig bild A* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Rörlig bild C ger fördjupad kunskap om produktion av mer gestaltande karaktär samt tv-produktion. Arbetet sker med modern produktionsteknik såväl i tv-studio, i redigeringsblock som ute på olika inspelningsplatser. I kursen ingår också träning i direktsändning. Kursen bygger på *Rörlig bild B* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

■ **Ämne:** Rörlig bild

Kurs: Rörlig bild A

Kurskod: RBL1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge möjlighet till att arbeta med alla delar i en videoproduktion, från planering, enklare manus, inspelning av bild och ljud, redigering av bild och ljud till visning och analys av den egna videofilmen. Kursen skall även ge kunskaper som utvecklar förståelsen för och förmågan att analysera den rörliga bildens berättarteknik.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna tillämpa sina kunskaper genom att kunna göra en enklare videoproduktion utifrån eget text- och bildmanus

känna till grundläggande berättarkomponenter och begrepp när det gäller bild och ljud samt kunna använda dessa praktiskt vid manusarbete och vid analys av färdiga produktioner

känna till grundläggande dramaturgi, främst dramatiskt berättande

kunna strukturera och genomföra olika typer av intervjuer

känna till modern teknik som används inom branschen både när det gäller bild och ljud

kunna föra resonemang kring etik i samband med produktion av rörlig bild

förstå de skilda förutsättningarna för produktion för public service jämfört med reklamfinansierade medier

känna till olika yrkesroller, förekommande fackuttryck och lagar kring upphovsrätt inom området rörlig bild.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför med viss handledning en enkel videoproduktion utifrån eget text- och bildmanus samt redogör för hur modern ljud- och bildteknik används inom branschen.

Eleven redogör för olika typer av berättarkomponenter och använder dem vid analys och manusarbete.

Eleven diskuterar etiska problem vid yrkesutövning och redogör för olika yrkesroller inom området.

Eleven följer gällande lagstiftning och regler samt redogör för skillnader mellan produktion för public service och reklamfinansierade medier.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven genomför en enkel videoproduktion och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven bedömer och värderar rörliga bilder utifrån givna kriterier samt visar hur man dramaturgiskt bygger upp olika typer av rörliga bilder.

Eleven redogör för den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning.

Eleven diskuterar konsekvenser och betydelsen av upphovsrättsbestämmelser.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven värderar rörliga bilder utifrån olika aspekter och motiverar sin tolkning.

Eleven ser produktionsprocessen för rörlig bild ur ett helhetsperspektiv och drar relevanta slutsatser.

Eleven beskriver kommunikationsprocessen med rörlig bild och använder verktygen på ett personligt sätt.

■ **Ämne:** Rörlig bild

Kurs: Rörlig bild B

Kurskod: RBL1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskaper i att beskriva och genomföra de olika delarna i en professionell videoproduktion, samt hur olika former av berättande gestaltar sig i reklam- och dokumentärfilm. Kursen skall ge möjlighet att arbeta med modern produktionsteknik på ett yrkesmässigt sätt. Kursen skall också ge kunskap om hur man arbetar på ett ur skydds- och miljösynpunkt säkert och resurssnålt sätt.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap i dramaturgi med inriktning mot dramatiskt och episkt berättande

ha kunskap i manusarbete för film- eller tv-produktion, från research och källkritik till synopsis, bildmanus och färdigt manus

kunna göra en enkel produktionsplanering och budget för en produktion

kunna arbeta med manuella funktioner för bild och ljud

kunna arbeta med ljussättning vid inspelning på plats och ha grundläggande kunskap om elsäkerhet

kunna arbeta med bom och lös mixer, samt med olika typer av mikrofoner

kunna utföra videoredigering av rörlig bild och ljud samt använda tidskod i detta arbete

vara orienterad om de tekniska skillnaderna mellan film- och videoproduktion samt hur de båda teknikerna kan sammanvävas vid t.ex. reklamfilmsproduktion

kunna analysera reklam- och dokumentärfilm utifrån innehåll, form och målgrupp och kunna upptäcka etiska frågeställningar

ha kunskap om hur arbetet organiseras vid produktion av film och tv samt om olika yrkesroller.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven planerar och genomför med modern produktionsteknik en videoproduktion med hänsyn till ekonomiska och tekniska möjligheter och begränsningar samt på ett säkert och miljömedvetet sätt.

Eleven redogör för de olika yrkesområden som samverkar vid en produktion och deras betydelse för produktens kvalitet.

Eleven analyserar reklam- och dokumentärfilm utifrån olika kriterier.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven analyserar innehåll och form i olika typer av film- och videoproduktioner samt reflekterar över etiska frågeställningar.

Eleven genomför olika typer av videoproduktioner och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven diskuterar skillnader mellan film-, tv- och videoproduktion samt bedömer vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven drar slutsatser utifrån sambandet mellan arbete, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet samt visar på alternativa lösningar.

Eleven planerar och genomför en videoproduktion på ett kreativt sätt och diskuterar alternativa lösningar.

Eleven tar initiativ och ansvarar för arbetsuppgifter och resultat.

■ **Ämne:** Rörlig bild

Kurs: Rörlig bild C

Kurskod: RBL1203

Poäng: 200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge möjlighet att genomföra någon form av gestaltande produktion samt ge kunskap om hur en tv-sändning genomförs. Kursen skall även ge fördjupade kunskaper i manusarbete och i arbetet med modern produktionsteknik. Ett mål är också att ge kunskaper i att analysera innehåll, form och teknik i en tv-produktion och i en gestaltande produktion.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna göra en grundlig analys av innehåll, form och teknik i nyhets- och magasinprogram i tv samt kunna diskutera och ta ställning i etiska frågor

kunna arbeta med manusarbete, från informationssökning och källkritik, till bildmanus för kortare reportage och längre gestaltande produktioner samt ha insikt i hur en redaktion arbetar

ha kunskap i hur man skriver ett körschema samt övrig skriftlig dokumentation som krävs inför en tv-sändning

ha kunskap i produktionsplanering och budgetering för olika typer av produktion samt kunna bedöma vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram

ha fördjupad kunskap i inspelning av rörliga bilder såväl i studio med flerkamerasystem som med inspelningsteam på plats

ha fördjupad kunskap i inspelning av ljud samt ljussättning såväl i studio som på plats

vara orienterad om scenografi och grafisk formgivning för produktion av rörlig bild

ha fördjupad kunskap i avancerad redigering med flera bildkällor, vara väl förtrogen med att arbeta med tidskod och ha erfarenhet av direktsändning från tv-studio.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven analyserar innehåll, form och teknik i olika tv-produktioner och diskuterar alternativa lösningar.

Eleven utarbetar manus för reportage och gestaltande produktioner.

Eleven planerar och medverkar vid en tv-sändning på ett för verksamheten lämpligt sätt samt redogör för hur en redaktion arbetar.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven medverkar vid produktioner såväl i studio som på annan plats samt genomför en gestaltande produktion och exemplifierar alternativa lösningar.

Eleven reflekterar över arbetsprocessen och diskuterar ekonomiska och tekniska möjligheter och begränsningar.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven beskriver sambanden mellan form, teknik och funktion samt tillämpar praktiska och teoretiska kunskaper på ett kreativt och nyskapande sätt.

Eleven tar ansvar och arbetar på ett professionellt sätt.

Eleven anpassar produktionen efter givna tidsramar och med hänsyn till ekonomi, kvalitet och miljö.

■ Ämne: Samhällskunskap

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet samhällskunskap syftar till att med demokratin som värdegrund bredda och fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor. Ämnet syftar vidare till att ge eleverna ökade förutsättningar att aktivt delta i samhällslivet och en beredskap att hantera förändringar i samhället.

Ett annat syfte med ämnet samhällskunskap är att bidra med kunskaper om levnadsvillkoren i olika länder och samhällssystem. Därmed ger ämnet förutsättningar för eleverna att förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald och att känna respekt för mänskliga rättigheter samt att kunna ta avstånd från olika former av förtryck.

I ett komplext samhälle med stort informationsflöde och snabb förändringstakt bidrar ämnet samhällskunskap med att utveckla ett kritiskt förhållningssätt. Detta innebär att utveckla förmågan att söka, granska, strukturera och värdera fakta från olika källor och medier samt kunna formulera sig och dra slutsatser.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i ämnet samhällskunskap sträva efter att eleven

omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället,

utvecklar kunskap om och förståelse av det mångkulturella samhället,

utvecklar kunskap om och förståelse för olika grupper av nationella minoriteter,

utvecklar kunskaper om de mänskliga rättigheterna samt individens rättigheter och skyldigheter i samhället,

fördjupar sina kunskaper om och reflekterar över samarbete och konflikter i internationella relationer,

fördjupar sin förståelse av såväl det svenska som det internationella samhället i historisk belysning,

utvecklar kunskaper för att kunna ta ställning och agera i lokala, regionala och globala frågor som är av betydelse för ett ekologiskt hållbart samhälle,

utvecklar sin förmåga att kritiskt granska samhällsförhållanden samt sin förmåga att kunna se konsekvenser av olika handlingsalternativ för sig själv och för samhället,

utvecklar sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt utvecklar den egna förmågan att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen,

utvecklar sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Ämnet samhällskunskap är till sin uppbyggnad och karaktär tvärvetenskapligt. Utifrån tankar i 1946 års skolkommission och viss försöksverksamhet infördes ämnet i läroplanen för gymnasiet och fackskolan år 1965. Tidigare hade samhällskunskapen ingått i historieämnet, som då officiellt benämndes "historia med samhällslära". Kärnan utgjordes av de akademiska ämnena statskunskap och nationalekonomi, men ämnet har successivt breddats med ämnen som sociologi, kulturgeografi och rättskunskap. Genom val av samhällsfrågor tydliggörs ämnets bredd och snabba föränderlighet. Detta innebär en systematisering och strukturering av studierna med sikte att skapa överblick och förståelse.

Kunskaper om samhällsfrågor och förståelse av samhället i tid och rum är centralt i ämnet. Vid studier av olika samhällsfrågor är politiska och ekonomiska aspekter väsentliga liksom användningen av begrepp som inflytande, makt, konflikt, ideologi, klass, intresse och påverkan. Ämnet samhällskunskap har också ett internationellt perspektiv och bidrar med kunskaper om globala överlevnadsfrågor. Globaliseringen innebär en sammanflätning av såväl ekonomier som kulturer och därmed ett ökat beroende mellan länder och behandlar frågor som berör rättvis fördelning och ett hållbart samhälle. En viktig aspekt är även kunskaper om nationella minoriteter och deras roll i samhället.

Samhällskunskap är ett aktualitetsämne, men innefattar också det nutida samhällets historia. En naturlig utgångspunkt vid val av studieobjekt skall vara samhällsfrågor. Härigenom skapas en förståelse för samhällets föränderlighet samtidigt som historiska tillbakablickar och framtidsvisioner bidrar till att bredda elevernas förståelse och analysförmåga. Genom att dessa samhällsfrågor skall väljas i samråd mellan lärare och elever övas eleverna i ett demokratiskt arbets- och förhållningssätt.

I det moderna samhället kommer information från skilda källor och genom flera olika medier. Att sovra och värdera budskap utifrån

kunskap om källornas art och olika mediers begränsningar är en viktig del i analysen. Att använda informationstekniken som ett pedagogiskt hjälpmedel vid studiet av olika samhällsfrågor men också att kunna lägga ett samhällsvetenskapligt och kritiskt perspektiv på utvecklingen inom detta område är centralt för ämnet. Vid bearbetning och analys av samhällsfrågor framhävs att olika utgångspunkter, perspektiv och ideologier ger skilda sätt att se på samhället och samhällsutvecklingen.

Studierna i samhällskunskap bygger på grundskolans utbildning eller motsvarande kunskaper. På gymnasieskolan omfattar ämnet fyra kurser.

I kursen *Samhällskunskap A* breddar och fördjupar eleverna sina kunskaper om och förståelse för samhället och dess historia genom studier av olika samhällsfrågor. Det historiska perspektivet och det nutida samhällets historia skall särskilt beaktas i de studieinriktningar där ämnet historia inte ingår. Kursen skall anknyta till elevens studieinriktning och möjligheterna till samverkan med andra ämnen och kurser bör tillvaratas för att nå programmets mål. Kursen är en kärnämneskurs.

Samhällskunskap B och *C* ger ytterligare breddning och fördjupning av utbildningen i ämnet. De samhällsfrågor som studeras blir mer komplexa. Härigenom tränas eleverna i arbetssätt och analyser som alltmer närmar sig det sätt som de vetenskaper som ligger till grund för ämnet arbetar efter. Samhällskunskap B är gemensam kurs inom samhällsvetenskapsinriktningen och Samhällskunskap C är valbar.

Kursen *Internationella relationer* tar upp internationella frågor ur olika aspekter och behandlar orsaker till och konsekvenser av den ökade globaliseringen. Kursen är valbar.

■ Ämne:	Samhällskunskap
Kurs:	Samhällskunskap A
Kurskod:	SH1201
Poäng:	100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskap om demokratins framväxt och funktion samt kunna tillämpa ett demokratiskt arbetssätt

kunna förstå hur politiska, ekonomiska, geografiska och sociala förhållanden har format och ständigt påverkar såväl vårt eget samhälle som det internationella samhället

kunna formulera, förstå och reflektera över samhällsfrågor ur såväl historiska som framtida perspektiv

kunna lägga etiska och miljömässiga perspektiv på olika samhällsfrågor

kunna använda olika kunskapskällor och metoder vid arbetet med samhällsfrågor

känna till hur åsikter och attityder uppstår samt vara medveten om hur värderingar och ställningstaganden formas.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven redogör för individens rättigheter och skyldigheter i samhället samt för de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Eleven beskriver samhällsfrågor ur historiska och nutida perspektiv samt anger orsaker och konsekvenser till dessa.

Eleven söker, väljer ut och ställer samman fakta från olika källor.

Eleven redogör för och exemplifierar hur olika idéer och värderingar uppstår och formas i samhället.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven diskuterar och reflekterar över vikten av att leva efter rättigheter och skyldigheter i samhället samt de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Eleven analyserar och värderar samhällsfrågor ur olika perspektiv.

Eleven värderar olika källor samt använder någon samhällsvetenskaplig metod.

Eleven analyserar idéer och värderingar utifrån såväl ett individ- som ett samhällsperspektiv.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven drar slutsatser och föreslår lösningar på olika samhällsfrågor.

Eleven arbetar med olika typer av material, bedömer tillförlitligheten hos olika källor samt visar i sitt arbete ett kritiskt förhållningssätt till fakta, tolkningar och värderingar.

Eleven analyserar hur olika samhällsförhållanden påverkar och förklarar människors livsvillkor.

■ Ämne: Svenska

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet svenska syftar till att hos eleverna stärka den personliga och kulturella identiteten, att utveckla tänkandet, kreativiteten och förmågan till analys och ställningstagande. Den syftar vidare till att bidra till framgång i studierna och förmågan att kommunicera med andra.

För den personliga identiteten och för samhörigheten mellan människor har språket stor betydelse. Språket speglar skillnader och likheter mellan människor, deras personlighet, bakgrund, kön och intressen. Utbildningen i ämnet svenska syftar till att utveckla förmågan att tala och skriva väl samt att öka lyhördheten för andras språk och sätt att uttrycka sig i tal och skrift.

Den kulturella identiteten uttrycks bl.a. i språket och litteraturen. Mötet med språk, litteratur och bildmedier kan bidra till mognad och personlig utveckling. Utbildningen i ämnet svenska syftar till att ge eleverna möjligheter att ta del av och ta ställning till kulturarvet och att få uppleva och diskutera texter som både väcker lust och utmanar åsikter.

Språket är av grundläggande betydelse för lärandet och en väg till kunskap. Genom språket sker kommunikation med andra och genom läsning och eget skrivande tillägnar sig eleverna nya begrepp och lär sig att se sammanhang, tänka logiskt, granska kritiskt och värdera. Genom språket bildas kunskap och genom språket görs kunskapen synlig och hanterbar. Förmågan att reflektera över, förstå, värdera och ta ställning till företeelser i omvärlden växer. Svenskämnet har i samverkan med andra ämnen ett ansvar för att denna kunskapsutveckling sker och att eleverna ser en meningsfull helhet i sin utbildning, där den valda studieinriktningen är en utgångspunkt.

Att i tal och skrift kunna använda språket är således en förutsättning för studier och för att aktivt och ansvarigt kunna delta i samhällslivet. Det är därför ett viktigt uppdrag för skolan att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling. Inom svenskämnet skall eleverna få rikligt med tillfällen att använda och utveckla sina färdigheter i att tala, lyssna, se, läsa och skriva och att möta olika texter och kulturyttringar.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven

uppfattar en helhet i sin utbildning och kan tillägna sig nya begrepp, förstå sammanhang och tillämpa sina kommunikativa färdigheter.

digheter inom olika ämnen och kunskapsområden som är aktuella för den valda studieinriktningen,

förstår språkets betydelse för identiteten och utvecklar förmågan att förstå sig själv och andra i ett kulturellt och historiskt sammanhang,

utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift och kan, vill och vågar uttrycka sig i många olika sammanhang, samt genom skrivandet och talet erövrar medel för tänkande, lärande, kontakt och påverkan,

utvecklar sin förmåga att bearbeta sina texter utifrån egen värdering och andras råd, breddar sin stilistiska förmåga och får pröva olika texttyper och konstnärliga uttrycksmedel,

fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle,

utvecklar sin förmåga att söka, söva och bearbeta information från såväl muntliga som tryckta och digitala källor,

utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att tillägna sig skönlitteratur i skilda former från olika tider och kulturer och stimuleras till att söka sig till litteratur och bildmedier som en källa till kunskap och glädje,

får möjlighet att utveckla en beläsenhet i centrala svenska, nordiska och internationella verk och att tillägna sig kunskap om författarskap, epoker och idéströmningar i kulturer från olika tider,

i dialog med andra uttrycker tankar, känslor och åsikter och reflekterar över existentiella och etiska frågor och fördjupar sin förståelse för människor med andra levnadsförhållanden och från andra kulturer,

genom olika texter och medier blir förtrogen med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden men också medveten om destruktiva krafter att reagera emot,

utvecklar kunskap om det svenska språket, dess ständigt pågående utveckling, dess uppbyggnad, ursprung och historia, samt utvecklar förståelse för varför människor skriver och talar olika,

uppövar sin förmåga att förstå talad och skriven norska och danska och får kännedom om litteratur, språk och språksituation i hela Norden inklusive minoritetsspråken i Sverige,

förvärvar insikt i hur lärande går till särskilt med avseende på språk

kets roll och lär sig att både på egen hand och tillsammans med andra använda erfarenheter, tänkande och språkliga färdigheter för att bilda och befästa kunskaper.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

I ämnet svenska behandlas språk och litteratur som en helhet. Kunskaper i och om språk och litteratur är ämnets huvudsakliga innehåll. Litterära, språksociologiska och språkteoretiska aspekter samspelar. Detta bidrar till ett fördjupat språkmedvetande och insikter i hur man använder språket i olika sammanhang samt till en större förståelse av litteraturen och en djupare kunskap om den. Att läsa, skriva, tala, se och lyssna blir meningsfullt när personliga, existentiella, etiska, historiska, framtidsinriktade eller andra frågor behandlas i undervisningen. Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan även avlyssning, film, video etc. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder.

Svenska är ett kommunikationsämne och att främja elevernas språkutveckling är en övergripande uppgift inom ämnet. De språkliga aktiviteterna är i sig också väsentliga kunskapsområden. Inom ämnet ryms teoretisk kunskap om att läsa, skriva, tala, samtala, lyssna samt kunskap om att tolka både text och bilder. Dessa kunskaper är viktiga för eleverna att ta till sig för att de skall kunna ta ansvar för att utveckla sin språkliga förmåga.

Att stödja alla elever i deras språkutveckling innebär samtidigt att stödja elevernas förmåga att tänka och lära. I ämnet svenska är det möjligt att i stor utsträckning utgå från elevernas önskemål, förutsättningar och erfarenheter och att ta hänsyn till de språkliga sammanhang som är väsentliga för den valda studieinriktningen.

Kärnämnet svenska är uppdelat i två kurser, Svenska A och Svenska B. Språk och litteratur utgör det väsentliga innehållet i båda kurserna, men tyngdpunkterna är olika. Det finns inom ämnet ytterligare tre karaktärsämneskurser: Svenska C – muntlig och skriftlig kommunikation, Litteratur och litteraturvetenskap samt Litterär gestaltning. Dessa kurser förutsätter kunskaper motsvarande Svenska A och kurserna kan antingen läsas efter Svenska B eller parallellt med Svenska B. Även elever som studerar svenska som andraspråk kan läsa karaktärsämneskurserna.

Kursen *Svenska A* bygger vidare på utbildningen i grundskolan eller på motsvarande förkunskaper och skall öka elevernas tilltro till den egna språkliga förmågan. Tyngdpunkten ligger på elevens behov att kommunicera i tal och skrift, att vidareutveckla sin förmåga att läsa, lära och tänka. Läsning för lust och glädje, för självkänedom och för att finna det allmänmänskliga och allmängiltiga under olika tider ingår i kursen. Utbildningen skall anpassa innehåll och språkut-

vecklande arbetssätt med utgångspunkt från det program eller den studieinriktning som eleverna har valt. Eleverna skall ges tillfälle att fördjupa sig inom något område i ämnet svenska efter egna behov och vald studieinriktning. En sådan fördjupning kan t.ex. gälla att utveckla sin uttrycksförmåga i tal eller skrift, att sätta sig in i ett fackspråk eller ett visst slags texter som anknyter till studieinriktningen. Svenska A är en kärnämneskurs.

Kursen *Svenska B* breddar och fördjupar innehållet i Svenska A. Utifrån vald studieinriktning och egna behov får eleverna möjligheter att vidareutveckla sin språkliga förmåga. Läsning enligt elevernas önskemål ingår även i Svenska B, men litterära och andra texter fokuseras tydligare som kunskapskällor. Perspektivet vidgas ytterligare mot historien, samhället och framtiden. I kursen accentueras starkare hur språket och de texter som läses speglar sin tid och rådande samhällsförhållanden. Svenska B har jämfört med Svenska A en mer analytisk inriktning och ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse av både skrift- och bildbaserade texters djupare innebörd. Läsning, skrivande och förberett talande kombineras med samlande av material, planering och utformning av egna texter av olika typer. Källkritik och sovring av information ingår i kursen. Svenska B är en kärnämneskurs.

Kursen *Svenska C – muntlig och skriftlig kommunikation* är en kurs som ger eleverna möjlighet att utveckla och finslipa kommunikativa färdigheter och former och förbereda för högskolestudiernas och yrkeslivets muntliga presentationer och formella skrivande. I kursen ingår också en introduktion av olika former av digital presentations-teknik. Eleverna får tillfälle att överblicka större kunskapsfält och genomföra större och självständigare muntliga och skriftliga uppgifter och utveckla ett alltmer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta. I samband härmed övas källkritisk informationssökning i såväl tryckta källor som databaser av olika slag. Journalistiska, populärvetenskapliga och vetenskapliga texter i anknytning till både kärnämnen och karaktärsämnen studeras som mönstertexter. Tillämpningar och fördjupningar görs med hänsyn till elevernas intressen, studieinriktning och framtida behov. Svenska C – muntlig och skriftlig kommunikation är gemensam kurs på samhällsvetenskapsprogrammet.

Kursen *Litteratur och litteraturvetenskap* ger eleverna möjligheter dels att fördjupa sig i skönlitteraturens former och funktioner, dels att stifta bekantskap med grunderna i litteraturvetenskaplig metod. Fördjupningarna kan gälla t.ex. epoker, utomeuropeisk litteratur, genrer, litterära riktningar och enskilda författarskap. Olika litteraturvetenskapliga perspektiv används vid studiet av texterna. I samband med detta studeras litteraturkritik och enklare litteraturteoretiska texter från olika tider. Litteraturläsningen och textanalysen bidrar till fördjupad insikt i hur litteraturen förhåller sig till samhället sett i histo-

riskt perspektiv och till kulturella och estetiska strömningar. Värdefrågor ingår i kursen; begrepp som den litterära kanon, kvalitetslitteratur och populärlitteratur diskuteras. Litteratur och litteraturvetenskap är gemensam kurs inom kulturinriktningen på samhällsvetenskapsprogrammet.

Kursen *Litterär gestaltning* ger förutsättningar för att i samarbete och enskilt utveckla förmågan att i skrift ge litterär gestalt åt egna erfarenheter och uppslag. Studium av stilistik och berättarteknisk teori tillsammans med mönstertexter ger grundläggande kunskaper för att kunna experimentera med olika genrer, stilar, stilmedel och berättartekniska grepp. Kursen bidrar till insikt i den process som litterärskapande innebär – från idé till färdig text. Litterär gestaltning är en valbar kurs.

■ **Ämne:** Svenska

Kurs: Svenska A

Kurskod: SV1201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna förmedla åsikter, erfarenheter och iakttagelser i tal och skrift på ett sätt som är anpassat efter situationen och mottagaren

kunna i tal och skrift förmedla förhållanden och kunskaper som är viktiga för eleven själv och för den valda studieinriktningen

kunna tillgodogöra sig det väsentliga i en text som är relevant för eleven själv och för den valda studieinriktningen samt för eleven som samhällsmedborgare

kunna använda skrivandet som ett medel för att utveckla tänkande och lärande

kunna delta i samtal och diskussioner med olika syften och hålla anföranden inför en grupp på ett sätt som är anpassat efter situation och mottagare

kunna formulera egna tankar och iakttagelser och göra egna bedömningar vid läsning av saklitteratur och litterära texter från olika tider och kulturer

känna till några vanliga myter och motiv i litteraturen, vilka speglar frågor som har sysselsatt människor under olika tider

kunna tillämpa grundläggande regler för språkets bruk och byggnad samt vara medveten om skillnader mellan talat och skrivet språk

kunna inhämta, värdera och ta ställning till information och kunskap från bibliotek och databaser samt kunna använda datorer för att skriva och kommunicera

ha fördjupat sina kunskaper inom något område av svenskämnet utifrån intressen, behov eller vald studieinriktning.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven formulerar sig sammanhängande i tal och skrift i både formella och informella sammanhang med hänsyn till mottagaren.

Eleven håller korta muntliga anföranden inför grupp, deltar i samtal och diskussioner, följer grundläggande regler och bemödar sig om att bli förstådd.

Eleven rådfrågar vid behov språkliga handböcker, använder sig i skrift av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad samt skiljer på talat och skrivet språk.

Eleven sammanfattar huvudinnehållet i olika slags texter.

Eleven läser både i utdrag och i sin helhet saklitterära och skönlitterära texter från olika tider och kulturer, sammanfattar innehållet och formulerar egna tankar och iakttagelser kring läsningen.

Eleven gör enklare informationssökningar på bibliotek och i databaser och resonerar om källornas tillförlitlighet.

Eleven använder dator för att producera egna texter och för att kommunicera med andra.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven argumenterar konstruktivt i gruppdiskussioner och håller intresseväckande och väl disponerade anföranden inför grupp.

Eleven skriver i huvudsak korrekt såväl berättande som utredande texter där tankegången klart framgår.

Eleven tillämpar i sitt skrivande sin kunskap om hur en skrivprocess går till.

Eleven läser även mer avancerade texter av olika slag, relaterar det lästa till sina kunskaper och erfarenheter och reflekterar över innehåll och form.

Eleven visar initiativ vid valet av olika slags informationskällor och granskar källorna kritiskt.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven använder i såväl tal som skrift stilmedel som är effektfulla och slående och anpassar sitt budskap så att det både berör och förstås av mottagarna.

Eleven bearbetar självständigt och insiktsfullt sina texter utifrån sina teoretiska kunskaper om språk och litteratur.

Eleven gör jämförelser mellan olika tiders sätt att skildra olika motiv i skilda kulturer och relaterar dem till sin egen tid och sin egen livssituation.

■ **Ämne:** Svenska

Kurs: Svenska B

Kurskod: SV1202

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna förmedla egna och andras tankar i tal och skrift, göra sammanställningar och utredningar samt dra slutsatser och föra fram argument, så att innehåll och budskap blir tydliga och anpassade till målgrupp och syfte

ha utvecklat skrivandet som ett medel för tänkande och lärande och som ett redskap i kommande studier och arbetsliv

kunna jämföra och se samband mellan litterära texter från olika tider och kulturer samt mellan texter med anknytning till vald studieinriktning

ha tillägnat sig och ha kunskap om centrala svenska, nordiska och internationella verk och ha stiftat bekantskap med författarskap från olika tider och epoker

kunna göra iakttagelser av och diskutera språkliga skillnader som exempelvis kan bero på ålder, kön, yrke, uppväxtort och bostadsort

känna till några väsentliga drag i hur det svenska språket har utvecklats från äldsta tider till våra dagar.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven samlar, sovrar och sammanställer med handledning material för muntlig och skriftlig framställning ur olika informationskällor, argumenterar och drar slutsatser i en form som är anpassad efter målgrupp och syfte.

Eleven tillägnar sig litterära texter från skilda epoker och kulturer via böcker, teater och film och påvisar samband och skillnader.

Eleven diskuterar innehåll, gestalter och bärande tankar i texterna och redovisar sina intryck i tal och skrift.

Eleven redogör för några betydelsefulla författarskap och idéströmningar.

Eleven redogör för huvuddragen i utvecklingen av svenska språket, gör iakttagelser och reflekterar över historiska och sociala språkskillnader och minoritetsspråkens ställning i Sverige.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven söker uppslagsrikt på egen hand relevant material för skriftlig och muntlig framställning samt granskar och värderar informationen.

Eleven planerar i tal och skrift sin framställning väl och förmedlar med stilistisk säkerhet i olika sammanhang erfarenheter, kunskaper och underbyggda åsikter på ett intresseväckande och övertygande sätt.

Eleven analyserar och tolkar självständigt litterära texter och använder sig av litterära begrepp.

Eleven reflekterar vid läsningen av texter över de samhälleliga och kulturella faktorer som format texten och över textens giltighet för vår tid.

Eleven gör iakttagelser om bildbaserade mediers uttrycksmedel och analyserar självständigt sådana medier.

Eleven exemplifierar olika varianter av det svenska språket som sociolekter, dialekter och stiltnivåer samt redogör för minoritetsspråken och deras ställning i Sverige.

Eleven redogör för grunddragen i de europeiska språkens släktskap, ursprung och deras påverkan på svenska språket samt påvisar utifrån textstudier likheter och skillnader mellan de nordiska språken.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven läser texter av många olika slag och diskuterar och analyserar texterna i förhållande till den miljö, den tid och det samhälle där de har uppstått.

Eleven tolkar bildspråk och uppfattar olika innebörder i lästa texter.

Eleven analyserar och bedömer i tal och skrift argumentationen i olika slags texter och medier och drar egna slutsatser.

■ Ämne: Svenska som andraspråk

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet svenska som andraspråk syftar till att elever med ett annat modersmål än svenska skall få möjligheter att utveckla god förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt på svenska. Ämnets syfte är att stödja den speciella inlärningsprocess som tillägandet av ett andraspråk innebär och därmed hjälpa eleverna till en vid och varierad språkutveckling. Utbildningen i ämnet syftar till att eleverna skall få så goda kunskaper i svenska att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig utbildningen inom studieinriktningen, så att de kan klara sig i vidare studier, i arbetslivet och i samhällslivet.

För elever som har ett annat modersmål än svenska är utbildningen i svenska som andraspråk inte bara en väg till allt bättre språkbehärskning och språkutveckling utan ämnet syftar också till att fördjupa förståelsen av livet i Sverige, så att eleverna blir allt mer delaktiga i svenska förhållningssätt och traditioner. Varierande aspekter på samhällsliv och kultur skall därför återkommande integreras i språkutbildningen.

Utbildningen syftar till att eleverna skall lära sig att använda skrivandet för att tänka och lära. Litteraturläsningen skall – utöver att vara en källa till glädje, personlig utveckling och tillfredsställelse – öka elevernas medvetenhet om den betydelse skönlitteraturen har för språkutveckling och kulturförståelse.

Språket är av grundläggande betydelse för lärandet och en väg till kunskap. Genom språket sker kommunikation med andra och genom läsning och eget skrivande tillägnar sig eleverna nya begrepp och lär sig att se sammanhang, tänka logiskt, granska kritiskt och värdera. Genom språket bildas kunskap och genom språket görs kunskapen synlig och hanterbar. Förmågan att reflektera över, förstå, värdera och ta ställning till företeelser i omvärlden växer. Ämnet svenska som andraspråk har i samverkan med andra ämnen ett ansvar för att denna kunskapsutveckling sker och att eleverna ser en meningsfull helhet i sin utbildning, där den valda studieinriktningen är en utgångspunkt.

Att i tal och skrift kunna använda språket är således en förutsättning för studier och för att aktivt och med ansvar kunna delta i samhällslivet. Det är därför ett viktigt uppdrag för skolan att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling. Inom ämnet svenska som andraspråk skall eleverna få rikligt med tillfällen att använda och utveckla sina färdigheter i att tala, lyssna, se, läsa och skriva och att möta olika texter och kulturyttringar.

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i svenska som andraspråk sträva efter att eleven

uppfattar en helhet i sin utbildning och kan tillägna sig nya begrepp, förstå sammanhang och tillämpa sina kommunikativa färdigheter på svenska inom olika ämnen och kunskapsområden som är aktuella för den valda studieinriktningen,

fördjupar förståelsen av språkets betydelse för identiteten och utvecklar förmåga att reflektera över sin tvåspråkighet,

utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift, vill, vågar och kan uttrycka sig på svenska i många olika sammanhang samt genom skrivandet och talet erövrar medel för tänkande, lärande, kontakt och påverkan,

utvecklar sin förmåga att bearbeta sina texter utifrån egen värdering och andras råd, breddar sin stilistiska förmåga och får pröva olika texttyper och konstnärliga uttrycksmedel,

fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten på svenska, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle,

utvecklar sin förmåga att söka, sovra och bearbeta information från såväl muntliga som tryckta och digitala källor,

utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att tillägna sig skönlitteratur i skilda former från olika tider och kulturer och stimuleras till att söka sig till litteratur och bildmedier som en källa till kunskap och glädje,

får möjlighet att utveckla en beläsenhet i centrala svenska och internationella verk och att tillägna sig kunskap om författarskap, epoker och idéströmningar i kulturer från olika tider,

i dialog med andra på svenska uttrycker tankar, känslor och åsikter och reflekterar över existentiella och etiska frågor och fördjupar sin förståelse för människor med andra levnadsförhållanden och från andra kulturer och även gör jämförelser med sin egen kulturbakgrund,

genom olika texter och medier blir förtrogen med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden men också medveten om destruktiva krafter att reagera emot,

utvecklar kunskap om det svenska språket, dess ständigt pågående utveckling, dess uppbyggnad, ursprung och historia samt utvecklar förståelse för varför människor skriver och talar olika,

utvecklar förmåga att göra jämförelser mellan sitt modersmål och det svenska språket,

förvärvar insikt i hur lärande går till, särskilt med avseende på språkets roll, och lär sig att på egen hand och tillsammans med andra använda erfarenheter, tänkande och språkliga färdigheter för att bilda och befästa kunskaper,

utvecklar kunskap om andraspråksinläring och förmåga att inventera och beskriva sina kunskaps- och färdighetsbehov samt planera och utvärdera sin inläring.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Inläringen av ett nytt språk är en långsiktig process som fortsätter även efter det att eleven avslutat sina studier. I ämnet svenska som andraspråk ingår därför att ge eleverna möjlighet att tillägna sig metoder och verktyg för andraspråksinläring, så att de själva kan ta ansvar för att vidareutveckla sitt språk för att uppnå i det närmaste förstaspråksnivå i svenska. Därmed kan ämnet svenska som andraspråk även stödja utveckling mot aktiv tvåspråkighet.

Ämnet svenska som andraspråk karaktäriseras av att inläringen av språket sker i det land där språket talas. Den omgivande svenskspråkiga miljön är en outtömlig resurs för ämnet. Med omgivningens talade och skrivna svenska som utgångspunkt finns stora möjligheter att utveckla goda inlärningsstrategier, så att en fortlöpande utveckling av kunskaper i svenska sker.

Ämnets huvudsakliga innehåll är språk och språkutveckling. De språkliga aktiviteterna att lyssna, tala, läsa och skriva på svenska ger kurserna deras struktur. Ämnet präglas av elevernas behov av att kunna kommunicera på svenska i krävande sammanhang. I högre grad än i svenska som modersmål ingår att lyssna, medvetet bygga upp ett rikt ordförråd, öka sin förståelse av grundläggande begrepp, lära sig avancerade begrepp och strukturer samt öva uttal för att kunna göra sig förstådda vid och förstå även en analyserande och utredande framställning.

Viktiga kunskapsområden är det svenska språket och den svenska litteraturen, med utblickar mot världslitteraturen. Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan även avlyssning, film, video etc. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder. Studiet av svenska texter i vid bemärkelse bidrar till kunskaper om svensk kultur och svenskt samhällsliv.

Ett kontrastivt perspektiv är centralt i utbildningen i svenska som andraspråk, dvs. jämförelser mellan det svenska språket och elevernas modersmål samt mellan kulturella och samhälleliga förhållanden i

Sverige och i ursprungslandet. Inom ämnet finns teoretisk kunskap om andraspråksinläring.

Innehållet i ämnet svenska som andraspråk kan inte delas upp i moment som bygger på varandra i en given turordning. Karaktäristiskt för ämnet är att den språkutvecklande undervisningen måste följa en cyklisk progression, varvid kunskaperna om språkets olika komponenter, kultur och samhälle kontinuerligt vidgas och fördjupas under hela skoltiden.

Kärnämnet svenska som andraspråk är uppdelat i två kurser, Svenska som andraspråk A och Svenska som andraspråk B. De tre karaktärsämneskurser som ingår i ämnet svenska kan studeras även av elever med svenska som andraspråk: Svenska C – muntlig och skriftlig kommunikation, Litteratur och litteraturvetenskap samt Litterär gestaltning.

Kursen *Svenska som andraspråk A* bygger vidare på utbildningen i grundskolan eller motsvarande kunskaper och skall öka elevernas tilltro till den egna språkliga förmågan på sitt andraspråk. Tyngdpunkten ligger på elevens behov att kommunicera i tal och skrift på svenska, att tillämpa och vidareutveckla sin förmåga att läsa, lära och tänka. Läsning för lust och glädje, för självkänedom och för att vara en väg till förståelse av livet i Sverige ingår. Kursen skall öka elevernas tilltro till den egna förmågan att uttrycka sig på svenska. Den språkliga förmågan skall i olika arbets- och kommunikationsformer utvecklas till ett allt bättre redskap för tänkande och lärande genom att eleverna bereds tillfälle att arbeta med det svenska språket på ett undersökande och experimenterande sätt. Eleverna skall ges tillfälle att fördjupa sig inom något område i ämnet svenska som andraspråk efter egna behov och vald studieinriktning. En sådan fördjupning kan t.ex. gälla att utveckla sin uttrycksförmåga i tal eller skrift, att sätta sig in i ett fackspråk eller ett visst slags texter som anknyter till studieinriktningen. Svenska som andraspråk A är en kärnämneskurs som alternativ till Svenska A.

Kursen *Svenska som andraspråk B* breddar och fördjupar innehållet i Svenska som andraspråk A. Utifrån vald studieinriktning och egna behov får eleverna möjligheter att vidareutveckla sin språkliga förmåga. Läsning enligt elevernas önskemål ingår även i Svenska som andraspråk B, men litterära och andra texter fokuseras tydligare som kunskapskällor. Perspektivet vidgas ytterligare mot historien, samhället och framtiden. Svenska som andraspråk B har en mer analytisk inriktning, där både skrivandet och det förberedda talandet ingår med samlande av material, planering, bearbetning och utformning av egna texter. Vid sidan av utredande och analytiskt skrivande skall eleverna också få utveckla sitt personliga skrivande. Svenska som andraspråk B är en kärnämneskurs som alternativ till Svenska B.

■ **Ämne:** Svenska som andraspråk

Kurs: Svenska som andraspråk A

Kurskod: SVA1201

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

vilja och våga använda det svenska språket för muntlig och skriftlig kommunikation i skiftande sammanhang och situationer

ha ett så rikt ordförråd att hon med hjälp av detta kan klart och tydligt förmedla åsikter, erfarenheter och iakttagelser i tal och skrift på ett sätt som är anpassat till situationen och mottagaren

kunna tillgodogöra sig det väsentliga i en text som är relevant för eleven själv och för den valda studieinriktningen och för eleven som samhällsmedborgare

kunna, med tydligt uttal och god språkbehandling, samtala om och diskutera aktuella frågor och sociala och kulturella företeelser, beskriva erfarenheter av sin kultur och jämföra med den svenska kulturen

kunna förstå längre muntliga och skriftliga framställningar och uppfatta hur språket anpassas till situation och mottagare

kunna använda skrivandet som ett medel för att utveckla tänkande och lärande

kunna formulera egna tankar och iakttagelser och göra egna bedömningar exempelvis vid läsning av texter av olika slag från olika tider och kulturer

kunna tillämpa grundläggande regler för språkets bruk och byggnad samt vara medveten om skillnader mellan talat och skrivet språk

kunna inhämta, värdera och ta ställning till information och kunskaper från bibliotek och databaser samt kunna använda datorer för att skriva och kommunicera

kunna använda lexikon, uppslagsböcker och digitala hjälpmedel som informationskällor

ha fördjupat sina kunskaper inom något område av ämnet svenska som andraspråk utifrån intressen, behov eller vald studieinriktning.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven kommunicerar muntligt och skriftligt och gör sig förstådd i både formella och informella sammanhang med ett för situationen tillräckligt ordförråd.

Eleven deltar i olika muntliga aktiviteter utan att uttal och grammatik försvårar förståelsen.

Eleven återger med stöd av ledfrågor innehållet i muntliga och skriftliga framställningar av skiftande slag och svårighetsgrad.

Eleven utnyttjar språkliga handböcker, använder sig i tal och skrift av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad samt skiljer på talat och skrivet språk.

Eleven formulerar egna tankar och iakttagelser och jämför med stöd av ledfrågor texter från olika tider och kulturer.

Eleven gör enklare informationssökningar på bibliotek och i databaser och reflekterar över källornas tillförlitlighet.

Eleven använder dator för att producera egna texter och för att kommunicera med andra.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven kommunicerar muntligt med tydligt uttal och god språkbehandling och anpassar sig till situation och mottagare.

Eleven sammanfattar huvuddragen i muntliga och skriftliga framställningar av skiftande slag, kommenterar såväl skönlitterära som saklitterära texter samt relaterar dessa till sina kunskaper och erfarenheter.

Eleven skriver på ett relativt korrekt sätt texter av olika slag, använder ett ordval med avsedd abstraktionsnivå, varierar meningsbyggnaden samt disponerar så att tankegången klart framgår.

Eleven tillämpar i sitt skrivande sina kunskaper om hur en skrivprocess går till.

Eleven visar initiativ vid valet av olika slags informationskällor och resonerar om källornas tillförlitlighet.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven visar språklig säkerhet och använder språket med känsla för stilistiska valörer i olika situationer.

Eleven befäster och utvidgar sitt ordförråd och förbättrar sin språkliga förmåga vad gäller språkriktighet och användning av idiomatiska uttryck.

Eleven läser olika slags texter och relaterar dessa till svenska förhållanden och till sina erfarenheter och upplevelser.

■ **Ämne:** Svenska som andraspråk

Kurs: Svenska som andraspråk B

Kurskod: SVA1202

Poäng: 100

Mål

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

vilja och kunna använda det svenska språket för muntlig och skriftlig kommunikation i olika situationer

känna till oskrivna regler och rollförväntningar i samtal och diskussioner i den svenska kulturen

ha ett rikt och varierat ordförråd

kunna uttrycka sig i tal och skrift på ett nyanserat och idiomatiskt språk för olika syften och mottagare samt kunna presentera klara och tydliga skriftliga och muntliga framställningar för olika målgrupper

kunna förmedla egna och andras tankar i tal och skrift, göra sammanställningar och utredningar samt dra slutsatser och föra fram argument, så att innehåll och budskap blir tydliga

ha utvecklat skrivandet som ett medel för tänkande och lärande och som ett redskap i studier och kommande arbetsliv

ha läst skönlitteratur från olika tider och kulturer med tyngdpunkt på svensk 1900-talslitteratur och kunna reflektera över texterna och i anknytning till dem skriva och samtala om egna och andras upplevelser, värderingar och levnadsvillkor

ha fördjupade kunskaper om det svenska språkets bruk och byggnad och god förmåga att tillämpa dessa kunskaper för att bearbeta och förbättra sitt eget språk

ha kännedom om och kunna diskutera språkliga skillnader i olika grupper i samhället och ha viss kännedom om svenska språkets historiska utveckling och särart i förhållande till andra språk.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven visar prov på ett rikt och varierat ordförråd, uttrycker sig klart och tydligt i tal och skrift och anpassar sitt språk för olika målgrupper.

Eleven sammanfattar, granskar kritiskt och reflekterar över innehållet i skriftliga och muntliga framställningar av varierande slag och uppmärksammar hur språkbruket varierar i olika situationer i den egna och i den svenska kulturen.

Eleven samlar, sovrar och sammanställer med handledning material ur olika informationskällor för muntlig och skriftlig framställning.

Eleven tillägnar sig litterära texter från skilda epoker och kulturer via böcker, teater och film och påvisar samband och skillnader.

Eleven diskuterar innehåll, gestalter och bärande tankar i texterna och redovisar sina intryck i tal och skrift.

Eleven reflekterar över svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven söker uppslagsrikt på egen hand relevant material för skriftlig och muntlig framställning samt granskar och värderar informationen.

Eleven förmedlar i tal och skrift med stilistisk säkerhet erfarenheter, kunskaper och underbyggda åsikter på ett intresseväckande och övertygande sätt.

Eleven analyserar och tolkar självständigt litterära texter och använder sig av litterära begrepp.

Eleven reflekterar vid läsningen över de samhälleliga och kulturella faktorer som format texten och över textens giltighet för vår tid.

Eleven beskriver likheter och skillnader mellan sitt modersmål och det svenska språket samt kulturellt och socialt betingade variationer i de båda språken.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven uttrycker sig i tal och skrift på ett idiomatiskt och korrekt språk och anpassar uttryckssättet efter innehåll, mottagare, syfte och situation.

Eleven analyserar och bedömer i tal och skrift argumentationen i olika slags texter och drar egna slutsatser.

Eleven analyserar språkliga variationer av såväl social som regional art och resonerar om variationernas effekter och syfte i olika kommunikativa sammanhang.

Eleven är bevandrad i texter av många olika slag och diskuterar och analyserar texterna i förhållande till den miljö, den tid och det samhälle där de har uppstått.

■ Ämne: Textkommunikation

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet textkommunikation syftar främst till att ge kunskap i att skriva olika typer av medietexter, men även i att skapa litterära, dramatiska och lyriska texter. Ett ytterligare syfte är att ge kunskap om och förståelse av textens roll i olika sammanhang samt att utveckla den kommunikativa förmågan.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Skrivkonsten ger oss tillgång till tankar och erfarenheter från gången tid. Den grekiske filosofen Sokrates skulle exempelvis inte ha en central roll i västerländsk kultur, om inte hans lärjunge Platon skrivit ner och förmedlat hans tankar. Skrivkonsten kompletterade bilden, kroppsspråket och talekonsten eller retoriken. I och med skriften tog människans kommunikativa förmåga ett avgörande steg.

Även i dagens samhälle där elektroniska medier får allt större betydelse, är skriften ett av de viktigaste redskapen. Produktioner för film, video, radio, multimedia och internet bygger på idéer och tankar som oftast formuleras i text i synopsis och manuskript.

Kunskap om språket som kommunikationsmedel och dess betydelse som bärare av idéer och tankar är central för ämnet textkommunikation. Ämnet ger kunskap i att skriva och använda text för att förmedla budskap inom såväl journalistik som information och reklam. Ämnet ger också utrymme för att skapa fri text som konstnärligt uttryck i litterära sammanhang. Det innebär att begreppet text i ämnet textkommunikation används i den snävare betydelsen skriven text. Att utveckla och använda det fackspråk som är knutet till området är en självklar del av ämnet. I ämnet ingår även att utveckla social kompetens och förmåga att lösa problem tillsammans med andra.

I ämnet betonas vikten av att kunna arbeta med en produktionsprocess från idé till färdig produkt. Att förmedla budskap är att påverka människor. Därför är etiska och moraliska frågor viktiga i ämnet liksom att kunna förstå det skrivna ordets betydelse för debatt och demokrati, t.ex. i samband med att begreppet public service diskuteras.

Bakgrundsfakta och ämneskunskap är avgörande för textmedier. Det som i mediasammanhang kallas research, dvs. att söka information i arkiv, bibliotek, databaser och internet samt att själv observera och göra intervjuer för att samla in material, är en viktig del av ämnet. Att lära källkritik och att öva förmågan att analysera och bedöma texter är därför viktiga inslag i ämnet.

Text produceras idag i stor utsträckning med hjälp av datorer. Därför är kunskaper om ergonomi, belysning, skärmstrålning och ventilation viktiga att beakta i ämnet, liksom psykosociala faktorer som stresstålighet. I ämnet ingår dessutom att kunna arbeta på ett säkert och ur miljösynpunkt resurssnålt sätt.

Ämnet textkommunikation kan anpassas till elevens profilering genom integrering med andra karaktärsämnen. Ämnet ger också stora möjligheter till samverkan med kärnämnen som svenska och samhällskunskap.

Ämnet består av tre kurser.

Kursen *Textkommunikation A* ger grundläggande kunskaper om det skrivna språkets uttrycksformer samt en orientering om text inom journalistik, information och reklam. Kursen är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Textkommunikation B ger fördjupade kunskaper om textens uttrycksformer. Kursen ger utrymme för att arbeta med ett textinnehåll från idé till färdig produkt och orienterar om dramatiska och litterära texter. Kursen bygger på *Textkommunikation A* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

Textkommunikation C ger fördjupad kunskap och praktisk erfarenhet av produktion av texter för olika medier. Kursen ska också ge insikt i produktionsplanering avseende såväl budgetering som produktionsmetoder. Kursen bygger på *Textkommunikation B* och är en alternativ kurs inom inriktningen medieproduktion.

■ **Ämne: Textkommunikation**

Kurs: Textkommunikation A

Kurskod: TEXK1201

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om det skrivna språkets uttrycksformer. Kursen skall belysa hela produktionsprocessen från idé till färdig produkt, där tillfälle till övning av research, källkritik och intervjuteknik är viktiga delar. Kursen skall utveckla förmågan att diskutera etiska frågeställningar inom journalistik, information och reklam.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna skriva och analysera olika slags texter för journalistik, information och reklam

kunna söka och bearbeta information med hjälp av olika metoder samt kritiskt granska källorna

ha grundläggande kunskaper i grafisk form, redigering och layout av texter i olika sammanhang

förstå textens funktion i samband med produktion för olika medier

kunna arbeta på ett säkert och ur miljösynpunkt resurssnålt sätt.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven arbetar med olika slags texter med viss handledning och når ett tillfredsställande resultat.

Eleven söker och bearbetar information och granskar kritiskt källorna.

Eleven arbetar med grafisk form och layout och ger förslag på alternativa lösningar.

Eleven arbetar på ett skydds- och miljömedvetet sätt.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven framställer texter för information, journalistik och reklam samt diskuterar etiska frågor.

Eleven analyserar texter och ger förslag på alternativa skrivningar.

Eleven diskuterar och ger alternativ på den grafiska utformningen av uppgiften.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven beskriver produktionsprocessen och drar slutsatser utifrån sambandet mellan arbete, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet.

Eleven varierar sitt uttryckssätt i förhållande till målgrupp och ändamål på ett kreativt sätt.

■ Ämne:	Textkommunikation
Kurs:	Textkommunikation B
Kurskod:	TEXK1202
Poäng:	100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge kunskap om och förståelse av språkets roll i massmedier. Kursen skall fördjupa och vidga kunskaperna i textkommunikation och utveckla förmågan att hantera språkets uttrycksformer. Kursen skall öva den stilistiska förmågan och ge insikt i att bedöma olika mediers och målgruppers krav på budskapets utformning. Kursen skall även ge en fördjupad kunskap om regler och lagar som reglerar textens användning. Kursen skall ge tillfälle till diskussion om de etiska och moraliska frågeställningar en yrkesutövare möter. Ett mål är också att ge en fördjupad kunskap om textens roll i den digitaliserade produktionen.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

- kunna formulera sig väl i skrift och kunna analysera texters form och innehåll
- kunna beakta olika målgruppers krav på textens utformning liksom de krav som ställs i skilda medier
- kunna arbeta med ett textinnehåll från idé och research till färdig produkt
- kunna skriva såväl olika reklam- och informationstexter som journalistiska texter och ge dem en adekvat utformning
- kunna skriva dramatiska texter utifrån dramatisk konvention samt kunna skriva andra litterära texter
- kunna använda datorstött layout för olika typer av textproduktion
- känna till huvudinnehållet i etiska och andra press- och reklamregler samt gällande lagstiftning
- kunna bedöma kostnaderna för en medieproduktion i olika textmedier respektive bedöma vad som kan åstadkommas inom en given kostnadsram
- känna till modern teknik som används inom berörda branscher.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven framställer olika slags medietexter för såväl journalistik, information som reklam.

Eleven framställer dramatiska texter med viss handledning.

Eleven arbetar från idé till färdig produkt och diskuterar alternativa lösningar beroende på medium och målgrupp.

Eleven arbetar med hjälp av datorstödd layout och ser sambandet mellan innehåll, form, tid och ekonomi samt följer gällande lagar och regler.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven planerar och utför arbetsuppgifterna på ett kreativt sätt och visar på alternativa lösningar av uppgiften.

Eleven analyserar egna och andras texter och exemplifierar hur lagar och etiska regler påverkar medietexter.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven gestaltar sina kunskaper till en helhet i arbetet med en textproduktion.

Eleven varierar sitt uttryckssätt i förhållande till målgrupp och ändamål på ett kreativt och personligt sätt.

■ **Ämne:** Textkommunikation

Kurs: Textkommunikation C

Kurskod: TEXK1203

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupad kunskap i det skrivna språkets uttrycksformer. Kursen skall ge insikt i och erfarenhet av de varierande problem som skribenter av olika typer av medietexter konfronteras med och möjlighet till att i praktiken sätta sig in i de olika yrkesrollerna. Kursen skall ge fördjupad kunskap i arbetet med textproduktion från ursprunglig idé till färdig produktion i olika medier. Kursen skall ge övning i att skriva manus för radio-, film- och tv-produktioner avseende såväl dramatiska som journalistiska texter. Kursen skall också ge insikt i modern digitaliserad textproduktion och dess speciella redigerings- och layoutproblem, vilket också innefattar de produktionsmässiga skillnaderna mellan text och hypertext.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

ha kunskaper för att självständigt och i samarbete med andra kunna göra en produktion i textbaserat medium

kunna diskutera de etiska och moraliska problem som kan uppstå i samband med hantering av texter inom olika yrken

ha kunskap om de lagar och regler som reglerar yttrande- och tryckfriheten i Sverige samt ha grundläggande kunskap om de olika branschernas regler för verksamheten

ha förståelse av journalistens, informatörens och copywriterns olika yrkesroller

kunna göra en produktionsplanering och budgetering för olika typer av medieproduktion

ha fördjupade kunskaper om och erfarenhet av den moderna teknik som används för produktion av textmedier.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven framställer, på egen hand eller i samarbete med andra, texter för olika medier och diskuterar etiska och moraliska problem i samband med produktionen och visar exempel på hur gällande lagstiftning har betydelse för utformningen av texter.

Eleven utför sina uppgifter och hanterar produktionstekniken på ett säkert sätt.

Eleven ger exempel på olika lösningar av uppgifter utifrån sambandet mellan arbetsinsats, tid, kostnader och den färdiga produktens kvalitet.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven redovisar och motiverar alternativa lösningar och ger exempel på textens utformning i olika medier.

Eleven framställer texter för olika medier på ett personligt sätt och i samverkan med andra, samt ger exempel på olika produktionstekniker.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven planerar och genomför en textproduktion på ett kreativt och personligt sätt och varierar sitt uttryckssätt i förhållande till målgrupp och medier samt ger förslag på olika produktionsmetoder.

Eleven diskuterar olika yrkesgruppers insatser och deras betydelse för den slutliga produkten.

■ Ämne: Tryckteknik

Ämnets syfte

Utbildningen i ämnet tryckteknik syftar till att ge grundläggande kunskaper i offsettryckning samt kunskaper i förpressteknik. Ämnet syftar också till att orientera om andra metoder än offsettryck för att mångfaldiga texter och bilder på olika material.

Den tekniska förändringen inom tryckbranschen går snabbt. Utbildningen syftar därför till att skapa en grund för fortsatt lärande och en tilltro till den egna förmågan att delta i en snabb teknisk utveckling. Ett viktigt syfte är också att utveckla ett förhållningssätt till yrket där ansvarstagande för såväl produktionsprocessen som för det färdiga resultatet ingår.

Ämnets karaktär och uppbyggnad

Boktryckarkonsten är en av de enskilda uppfinningar som haft störst inverkan på samhällsutvecklingen. Möjligheten att på ett rationellt sätt mångfaldiga och sprida tankar, idéer och kunskaper är central i samhället. Tryckta budskap av olika slag finns överallt – från frukostbordets mjölkpaket och morgontidning till reklambudskap på pennor och golfbollar. Trots konkurrensen från andra medier, digitala såväl som analog, framstår det tryckta budskapet ännu som ett oöverträffat medel att nå människor och påverka dem.

I takt med utvecklingen av andra medier har kraven på snabbhet, exakthet och kvalitet på det tryckta budskapet ökat och därmed också kraven på den enskilde tryckarens kompetens och yrkeskunnande. Från att i det närmaste ha stått still under många år, har utvecklingen inom den grafiska branschen under de senaste åren genomgått en dramatisk förändring. Det som tidigare var många olika yrkesområden har nu integrerats i ett fåtal yrken. En utveckling som för tryckarens del innebär krav på kunskaper inom såväl för- som efterpresstekniken.

Av dagens och i ännu högre grad av morgondagens tryckare krävs en bred kompetens. Därför omfattar ämnet en rad olika tekniska kunskaper, traditionella såväl som datatekniska, men också övning av andra förmågor som att snabbt och självständigt lösa produktions- och trycktekniska problem samt att möta och kommunicera med kunder. Frågor som rör kvalitetssäkring liksom miljö- och säkerhetsfrågor är en självklar del av ämnet.

Med tryckteknik avses i denna kursplan traditionell och vattenfri offsetteknik. Kunskap om övriga trycktekniker ingår endast som orientering.

I ämnet ingår fem kurser.

Tryckteknik A ger grundläggande kunskaper om offsetpress och orientering om andra tryckmetoder. Kursen är gemensam inom inriktningen tryckteknik på medieprogrammet.

Tryckteknik B ger fördjupade kunskaper om tryckning i offsetpress samt kunskap om kvalitetsstyrning och kontroll. Kursen bygger på Tryckteknik A och är en gemensam kurs inom inriktningen tryckteknik på medieprogrammet.

Tryckteknik C ger fördjupade kunskaper i offsetteknik och dess kemiska och fysikaliska skeenden. Kursen ger även grundläggande kunskaper om vattenfri offsetteknik och efterbearbetningsteknik. Kursen bygger på Tryckteknik B och är gemensam inom inriktningen tryckteknik på medieprogrammet.

Tryckteknik D ger fördjupad kunskap i de för tryckning vanligaste mätinstrumenten samt i beräkning av materialåtgång och kostnader. Kursen är valbar och bygger på Tryckteknik C.

Grafisk kvalitets- och miljöteknik ger grundläggande kunskap om system för kvalitetsmätning och lagstiftning som är aktuell vid tryckning. Kursen är valbar och bygger på Tryckteknik D.

■ **Ämne:** Tryckteknik

Kurs: Tryckteknik A

Kurskod: TRYK1202

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om offsetpressens konstruktion, funktion, manövrering och vård samt om gällande säkerhetsföreskrifter. Kursen skall ge grundläggande kunskaper om förhållandet mellan de i offsettryckning ingående parametrarna papper, tryckplåt, färg, fukt och tryck. I kursen ingår även orientering om andra tryckmetoder som screen-, flexo- och djuptryck.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna beskriva offsettryckningens teknik och offsetpressens konstruktion, funktion och arbetssätt

känna till när, var och hur övrig utrustning och hjälpmedel skall användas

känna till grundläggande egenskaper och funktioner hos papper, tryckplåt, tryckfärg och fuktvatten

kunna tyda och tillämpa gällande säkerhetsföreskrifter samt smörj- och andra pressvårdsanvisningar

kunna genomföra enklare enfärgstryckning med godkänd kvalitet

kunna beskriva huvuddragen i metoderna för screen-, flexo- och djuptryck samt ange vilken typ av produkt respektive teknik lämpar sig för.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven genomför, med viss handledning, enklare enfärgstrykning.

Eleven beskriver de grundläggande elementen i offsetpressens konstruktion och funktion.

Eleven beskriver offsettryckningens principer och det grundläggande förhållandet mellan papper, tryckplåt, tryckfärg och fukt-vatten.

Eleven resonerar kring och beskriver grundelementen i och användningsområden för screen-, flexo- och djuptryckning.

Eleven utför arbetet enligt gällande säkerhetsföreskrifter och skötselanvisningar.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven förbereder och genomför på egen hand en enfärgstrykning och tillämpar skötsel- och vårdanvisningar samt iakttar därvid gällande säkerhetsföreskrifter.

Eleven resonerar kring produktionsprocessen med hänsyn till papper, färg, fukt och tryck vid offsettryckning.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför och tar ansvar för sina arbetsuppgifter, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn till kvalitet, miljö och ekonomi.

Eleven utvärderar den färdiga produkten, motiverar sitt val av utrustning, material och metod samt ger förslag på eventuella alternativa lösningar.

■ **Ämne:** Tryckteknik

Kurs: Tryckteknik B

Kurskod: TRYK1203

Poäng: 100

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i tryckning i offsetpress avseende såväl förberedelse och intagning som tryckning och avslutning av enklare en- och tvåfärgsarbeten. Kursen skall ge kännedom om tillverkning av, egenskaper hos och användningsområden för de material som vanligen används vid tryckning. Kursen skall också ge kunskap om vedertagna metoder för kvalitetsstyrning och kvalitetskontroll.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna smörja och vårda en tryckpress

känna till generella egenskaper hos papper, kartong, tryckfärg, fuktvatten, tryckplåt och gummiduk

kunna förbereda, genomföra och avsluta enklare en- och tvåfärgstryckning

kunna utföra enkla kontrollmätningar med densitometer, pH- och konduktivitetmätare

kunna identifiera och åtgärda vanliga produktionsstörningar.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför sina arbetsuppgifter med viss handledning och förbereder, genomför och avslutar en enklare en- och tvåfärgs-tryckning.

Eleven utför arbetet enligt gällande skötsel- och vårdanvisningar.

Eleven genomför enklare kontrollmätningar med densitometer, pH- och konduktivitetsmätare.

Eleven beskriver grundelementen i pappers- och tryckfärgstillverkning.

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven utför arbetsuppgifterna på egen hand och beskriver egenskaper hos papper, kartong, tryckfärg, fuktvatten, tryckplåt och gummiduk.

Eleven identifierar problem som uppstår under arbetets gång och åtgärdar dem.

Eleven resonerar kring kvalitet och redovisar fakta enligt gjorda kontrollmätningar.

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför och tar ansvar för sina arbetsuppgifter, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn till kvalitet, miljö och ekonomi.

Eleven utvärderar den färdiga produktens kvalitet och ger förslag på eventuella alternativa lösningar.

■ **Ämne:** Tryckteknik

Kurs: Tryckteknik C

Kurskod: TRYK1204

Poäng: 200

Mål

Mål för kursen

Kursen skall ytterligare fördjupa de praktiska kunskaperna i offsettryckning avseende en- och flerfärgsarbeten. Kursen skall också ge fördjupade kunskaper i vanliga kemiska och fysikaliska skeenden av betydelse för offsettekniken. Ett mål är också att ge grundläggande kunskap om den vattenfria offsettekniken. Kursen skall dessutom ge kunskaper om utskjutningar samt grundläggande kunskaper om efterbearbetningsteknik och om hur denna samordnas med tryckeriet.

Mål som eleverna skall ha uppnått efter avslutad kurs

Eleven skall

kunna genomföra mer krävande en- och tvåfärgstryckning samt enklare flerfärgstryckning

ha kunskap om grundläggande färglära och dess tillämpning i grafisk teknik

ha kunskap om viktiga kemiska och fysikaliska skeenden i offsetprocessen

kunna beskriva principerna för tryckavveckling och känna till begreppen punktförändring, kontrast och trappning

kunna bruka och hantera i offsetprocessen vanligen förekommande kemiska preparat på ett ur miljö- och säkerhetssynpunkt riktigt sätt

kunna beskriva den vattenfria offsettekniken och ange hur den skiljer sig från traditionell offsetteknik

ha kunskap om huvudtyperna av tryckpresskonstruktioner och deras funktioner

med vedertagen terminologi kunna beskriva de vanligaste momenten inom binderitekniken och kunna utföra enklare skär- och falsarbeten

förstå vikten av och förutsättningarna för teknisk samordning mellan binderi och tryckeri.

Betygskriterier

Kriterier för betyget Godkänd

Eleven utför sina arbetsuppgifter med viss handledning och förbereder, genomför och avslutar såväl en- och tvåfärgstryckning som enklare flerfärgstryckning. ör- ing

Eleven redogör för subtraktiv och additiv färgblandning och tillämpningen av dessa i grafisk teknik. och

Eleven beskriver viktiga kemiska och fysikaliska skeenden i offsetprincipen och använder relevanta facktermer i sin beskrivning av tryckprocessen och dess teknik. off- riv-

Eleven hanterar kemiska preparat på ett miljö- och säkerhetsmässigt sätt. ets-

Eleven beskriver den vattenfria offsettekniken och vilka särskilda villkor som gäller för denna i förhållande till traditionell offsetteknik. kil- off-

Eleven gör med viss handledning vanliga utskjutningar.

Eleven redogör för fiberleddens betydelse samt beskriver betydelsen av pass-, skär-, fals- och kollationeringsmärken. ety-

Eleven beskriver de vanligaste efterbearbetningsteknikerna och utför enklare skär- och falsarbeten. och

Eleven beskriver den tekniska samordningen mellan binderi och tryckeri. leri

Kriterier för betyget Väl godkänd

Eleven planerar och utför arbetsuppgifterna på egen hand och motiverar valet av teknik, material, metod och utrustning och använder sig av vedertagen terminologi. och och

Eleven tillämpar kunskaper om miljö-, hälso- och säkerhetsrisiker samt ger exempel på åtgärder för att minska dessa. ris-

Eleven redogör för processen från planering till färdig produkt avseende arbetsmoment inom förpress, tryckeri och binderi. ukt .

Eleven gör självständigt vanliga utskjutningar, resonerar om alternativa lösningar samt om utskjutningens påverkan av färgställningen. t al- ärg-

Krit

Kriterier för betyget Mycket väl godkänd

Eleven utför och tar ansvar för sina arbetsuppgifter, tar initiativ och väljer metoder och utrustning med hänsyn till kvalitet, miljö och ekonomi.

Eleven utvärderar den färdiga produktens kvalitet och ger förslag på alternativa lösningar.

Poängplan för nationella och specialutformade program i gymnasieskolan

Ämne	gymnasiepoäng
Ämnen som i nedan angiven omfattning ingår i alla nationella och specialutformade program (Kärnämnen)	
Svenska/Svenska som andraspråk	200
Engelska	100
Matematik	100
Idrott och hälsa	100
Samhällskunskap	100
Religionskunskap	50
Naturkunskap	50
Estetisk verksamhet	50
Ämnen genom vilka programmet får sin karaktär inklusive projektarbete om 100 gymnasiepoäng	1 450
Individuella val	300
Summa gymnasiepoäng	2 500

Medieprogrammet 2000:12

För varje nationellt program innehåller programhäftet följande

- programmål
- kommentar till programmålet
- programmets struktur
- kursplaner och betygskriterier för gemensamma kurser och kurser i inriktningarna
- Hur hänger allt ihop – nationella styrdokument och lokalt friutrymme?

Varje häfte innehåller också en CD-rom med samtliga kursplaner och betygskriterier.

FRITZES
OFFENTLIGA
PUBLIKATIONER

POSTADRESS 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-690 91 91, TELEFON 08-690 91 90
E-POST order.fritzes@liber.se
INTERNET www.fritzes.se
ISBN 91-38-31682-X

